

Желтая книга

Мониторинг 30.08.95 г. – 29.12.97 г.

Yellow book

Monitoring 30.08.95 – 29.12.97

Минск – Minsk
1998

ЖОЎТАЯ КНІГА

Маніторынг
30.08.95 г. – 29.12.97 г.

Мінск
1998

Зборнік падае хроніку найбольш важных падзеяў, якія адбываліся на Беларусі ў 1995–1997 гг. у галіне мас-медыа. Складальнікі маніторынга карысталіся матэрыяламі, апублікованымі ў друку, і інфармацыяй, атрыманай непасрэдна ад пісьменнікаў, журналістаў і праваабарончых арганізацый.

В сборнике представлена хроника наиболее важных событий 1995–1997 гг. в области масс-медиа в Беларуси. Составители мониторинга использовали материалы, опубликованные в печати, информацию, полученную непосредственно от писателей, журналистов и правозащитных организаций.

The collection presents the chronicle of the most important events in the field of the mass media in Belarus, in 1995–1997. Authors used materials published in the press, information received directly from writers and journalists, human rights organizations.

Свабода слова, друку і інфармацыі – неад'емны элемент пра-
вавога і дэмакратычнага грамадства, гарант ягонай стабільнасці
і прагрэсу. Замацаваўшы гэты прынцып у Канстытуцыі, Бела-
русь заявіла цывілізаванаму грамадству пра сваю гатоўнасць
забяспечыць неад'емныя права і свабоды грамадзян, гарантныі
дзейнасці сродкаў масавай інфармацыі. У рэальнасці ж усё вы-
глядае іначай.

У студзені 1995 г. быў прыняты закон “Аб друку і іншых
сродках масавай інфармацыі”. Аднак ужо ўвосень пачаўся на-
ступ уладаў на парасткі незалежнасці мас-медиа, развіццю якіх
спрыяла прыняцце названага закона. Скарыстаўшыся дзяржаў-
наю манаполіяй на паліграфічную базу ў рэспубліцы, Адмініс-
трацыя абавязала друкарні заключаць дамовы з недзяржаўнымі
выданнямі толькі з яе дазволу. У выніку цэламу шэрагу газетаў
было адмоўлена ў выдзяленні паліграфічных магутнасцяў. Яны
вымушаныя друкавацца за мяжой. Пазней улады забаранілі іх
распаўсюджанне чытачам праз падпіску, а таксама праз сетку
шапікаў дзяржаўнай арганізацыі “Белсаюздрук”.

За верш “Забі презідэнта”, напісаны ў стылі перформансу,
быў узяты пад варту паэт Славамір Адамовіч. Ён быў абвінава-
чаны ў закліках да здзяйснення тэрарыстычнага акта. Разам з
ім да крымінальнай адказнасці быў прыцягнуты і галоўны рэ-
дактар газеты “Выбор”, якая апубліковала верш.

У 1996 г. пачасціліся выпадкі вынясення дзяржаўнымі орга-
намі папярэджанняў на адрес незалежных выданняў аб пару-
шэнні імі заканадаўства аб сродках масавай інфармацыі. Яны
абвінавачваліся ў распальванні сацыяльнай нецярпімасці, у вы-
даванні дзяржаўных сакрэтаў і нават у закліках да захопу ўла-
ды і звяржэння канстытуцыйнага ладу. Тэмаю разбіральництва
ў судах зрабілася новая катэгорыя справаў – аб спыненні дзея-
насці СМІ з ініцыятывы дзяржаўных органаў. Такім чынам,
робяцца спробы скажонага тлумачэння закона для ліквідацыі
найбольш апазіцыйных выданняў.

Ужо першая практыка выявіла недасканаласць закона “Аб
друку і іншых сродках масавай інфармацыі” ў пытаннях абаро-

ны СМІ ад неабгрунтаваных дзеянняў уладаў. У законе неадназначна вызначаныя падставы для вынясення папярэджанняў і прымусовага спынення дзейнасці СМІ. У артыкуле 5 Закона ў агульной форме вызначаецца забарона на выкарыстанне СМІ для здзяйснення крымінальна падкарных учынкаў. У дадатак да гэтага пералічаюцца і канкрэтныя забароненныя дзеянні. Аднак практична ўсе яны падпадаюць пад разрад злачынстваў, адміністрацыйных правапарушэнняў або грамадзянска-прававых дэліктаў. Закон, па сутнасці, дае магчымасць органам, якія ажыццяўляюць кантроль за СМІ, пры адсутнасці прысуду ці іншага судовага рашэння на свой одум ацэньваць тыя ці іншыя ўчынкі як падставу для вынясення папярэджання і ў далейшым спынення дзейнасці СМІ. Тым самым парушаюцца прэрагатывы іншых дзяржаўных органаў, а таксама выключочныя права грамадзян (калі гаворка ідзе пра абарону іх гонару і годнасці).

Законам вызначаецца адказнасць СМІ за здзяйсненне ўчынкаў, якія не маюць дакладнай юрыдычнай кваліфікацыі, напрыклад “распальванне сацыяльнай нецярпімасці”. Шэраг папярэджанняў, вынесеных дзяржаўнымі органамі, утрымліваў менавіта гэтую фармулёвку. Падставаю для такой рэакцыі ўладаў, як правіла, былі публікацыі, якія ўтрымлівалі крытыку кіраўніцтва рэспублікі, перадусім прэзідэнта і ініцыяванай ім кампаніі па правядзенні рэферэндуму 1996 г.

Трэба адзначыць, што такая падстава не згадваеца пі ў Міжнародным пакце аб грамадзянскіх і палітычных правах, ні ў іншых праваабарончых дакументах. Наяўнасць яе ў законе аб СМІ можа толькі сведчыць пра няправильнае, скажонае разуменне як сістэмы сацыяльных каштоўнасцяў у сучасным грамадстве, так і рэальных, канкрэтных канфліктаў у інфармацыйнай сферы.

Увесень 1996 г. уладамі былі закрытыя дзве недзяржаўныя радыёстанцыі: Радыё НБК (г. Гродна) і Радыё 101,2 (г. Мінск). Першая перадала зварот да народа Старшыні Вярхоўнага Савета Беларусі С. Шарэцкага з крытыкай прапанаванага прэзідэнтам А. Лукашэнкам праекта новай Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, функцыянуванне другой, на думку Міністэрства сувязі і інфарматыкі Беларусі, пачало выклікаць перашкоды ў прыёмных каналах ЦСРТС “Алтай”.

1997 год прынёс беларускім незалежным СМІ новыя сур'ёзныя выпрабаванні. Улады, па сутнасці, распачалі непрыхава-

ную вайну супраць свабоды слова, учыніўшы публічную фізічную расправу над журналістамі. Падчас масавых акцыяў пратэсту супраць палітыкі А. Лукашэнкі, якія адбываліся ў Беларусі ў 1997 г., супрацоўнікамі міліцыі былі мэтанакіравана і жорстка збітая дзясяткі журналістаў, што прысутнічалі на гэтых мерапрыемствах. Журналісцкае пасведчанне не толькі не забяспечвала абароны ад дубінак, кухталёў і слезацечнага газу, але, наадварот, шматкроць узмачняла агрэсіўнасць ахоўнікаў грамадскага парадку. Шмат хто з журналістаў быў затрыманы і заключаны ў камеры, нібыта яны былі небяспечнымі правапарушальнікамі. Журналісты, як і дзесяткі іншых грамадзянаў, былі прыцягнутыя да адміністрацыйнай адказнасці за парушэнне презідэнцкага дэкрэта № 5 “Аб сходах, мітынгах, вулічных шэсціях, дэманстрацыях і пікетаванні ў Рэспубліцы Беларусь”, прынятага 5 сакавіка 1997 г. Дэкрэт № 5 утрымлівае самыя разнастайныя абмежаванні і носіць яскрава выяўлены забаронча-рэпрэсіўны характар. Ён фактычна пазбаўляе грамадзянмагчы-масці рэалізоўваць свае неад'емныя права і свабоды і з'яўляецца доказам імкнення ўладаў вярнуць нашае грамадства ў таталітарнае мінулае.

Насуперак Канстытуцыі рэспублікі і іншым законам, гэты документ прадугледжвае разгляд справаў такога кшталту не ў адміністрацыйных органах, а толькі ў судзе. Аднак суды, якія знаходзяцца пад моцным уцікам, не здолелі зрабіцца аўтарытэтным і бесстароннім арбітрам у канфлікце.

У рэспубліцы ужо маюць месца выпадкі, калі журналісты, якія прадстаўляюць замежныя СМІ, пазбаўляюцца акрэдытациі Міністэрствам замежных спраў. У сакавіку 1997 г. за “небаб'ектыўнае асвятленне грамадска-палітычнай сітуацыі ў Беларусі” пазбаўлены акрэдытациі і выгнаны з рэспублікі карэспандэнт расійскай тэлекампаніі НТВ А. Ступнікаў. На пачатку ліпеня гэтаксама быў пазбаўлены акрэдытациі карэспандэнт Грамадскага расійскага тэлебачання (ГРТ) П. Шарамет. Пазней разам з аператарам і кіроўцам здымачнай групы ён быў арыштаваны. Падставаю для арышту здымачнай групы паслужылі праведзеныя ёю здымкі неахоўванага ўчастка беларуска-літоўскай мяжы. Дырэктору беларускага бюро ГРТ Паўлу Шарамету і аператару Дзмітрыю Завадскому было прад'яўленае абавінавачнне ў незаконным перасячэнні мяжы.

У чэрвені 1997 г. Радай Міністраў Беларусі было зацвердзанае Палажэнне аб прадстаўніцтвах і карэспандэнтах сродкаў масавай інфармацыі замежных дзяржаў у Рэспубліцы Беларусь. У лішні прымаецца ўжо новае, нашмат болей жорсткае. Некаторыя яго палажэнні наўпрост супярэчаць закону аб сродках масавай інфармацыі. Напрыклад, закон зацвердзіў, што прадстаўніцтвы замежных СМІ ў рэспубліцы ствараюцца па ўзгледненні з Міністэрствам замежных спраў Беларусі. Згодна з палажэннем, адкрыццё прадстаўніцтва павінна ажыццяўляцца з дазволу Рады Міністраў. Такім чынам, пытанне аб адкрыцці таго ці іншага прадстаўніцтва аднесенае да ліку найбольш важных дзяржаўных пытанняў, якія павінны рашацца на ўзроўні ўрада. Палажэнне зацвярджае строга дазвольны парадак рашэння гэтага пытання. Пры гэтым вызначаюцца канкрэтныя падставы, на якіх у дазволе можа быць адмоўлена.

Палажэнне зацвярджае забарону на акредытаванне ў якасці замежных карэспандэнтаў шырокага кола асобаў, у той час як Канстытуцыя гарантую грамадзянам права на свабодны выбар професіі, роду заняткаў і працы.

Палажэнне пашырае пералік забаронаў для замежных карэспандэнтаў і, тым самым, падставаў для ўжывання супраць іх санкцыяў. Карэспандэнты будуть несці “ўсю паўнату адказнасці” ў выпадку выкарыстання сродкаў масавай інфармацыі ў мэтах невыканання міжнародных абавязкальстваў Рэспублікі Беларусь, падбухторвания да непадпарадковання законным патрабаванням дзяржаўных органаў, стварэння незаконных грамадскіх аб'яднанняў, падтрымкі і пропаганды іх дзеяйнасці, а таксама іншых незаконных відаў дзеяйнасці. Якія віды дзеяйнасці будуть сюды залучаныя, можна толькі здагадвацца.

Палажэнне надае МЗС рэспублікі права ўжываць супраць журналістаў самыя розныя санкцыі. Асабліва адыёзна выглядае норма, якая ставіць знешнепалітычнае ведамства ў адзін шэраг з органамі ўнутраных спраў і дзяржаўнай бяспекі. Як і яны, МЗС будзе мець права скарачаць тэрмін побыту карэспандэнтаў у рэспубліцы і ўжываць ў дачыненні да іх такую меру, як выгнанне за межы краіны.

Былі ўнесеныя карэктывы і ў сам закон аб сродках масавай інфармацыі.

МАНІТОРЫНГ

30.08.95 г. — 29.12.97 г.

З 30.08.95 г. па 4.09.95 г. у Доме творчасці пісьменнікаў “Іс-лач” праходзіў Міжнародны кангрэс Беларускага ПЭН-цэнтра ў абарону дэмакраты і культуры на тэму “Незалежная прэса: свабода і адказнасць”. Удзельнікі кангрэсу засяродзілі ўвагу на праблемах удасканалення заканадаўства і пераадолення дзяржаўнай манаполіі на сродкі масавай інфармацыі, утварэння свабоднай інфармацыйнай прасторы. Закраналіся нытанні філасофіі свабоды і адказнасці, абароны пісьменнікаў і журналістаў ад пераследу.

31.08.95 г. рашэннем суда Савецкага раёна г. Мінска быў задаволены зыск былога старшыні ўправы Першага рэспубліканскага інвестыцыйнага фонда А. Саманкова да рэдакцыі “Народнай газеты”. Паводле рашэння суда рэдакцыя павінна была кампенсаваць зыскоўцу маральны ўрон у памеры 2,5 мільярды рублёў. Аднак 30 кастрычніка калегія Мінгарсуда адмяніла гэтае рашэнне і накіравала справу на новы разгляд. У сувязі з арыштам А. Саманкова па падазрэнні ў крадзяжы ў асабліва буйных памерах разгляд справы прыпынены.

21.09.95 г. судом Першамайскага раёна г. Мінска была разгледжаная справа па зыску паэта, члена Беларускага ПЭН-цэнтра З. Пазняка да рэжысёра скандальная вядомага фільма “Нянявісць: дзеці хлусні” Ю. Азаронка аб абароне гонару і годнасці. Судом прынятае рашэнне аб задавальненні зыску. Паводле скаргі Ю. Азаронка Мінскі гарадскі суд адмяніў гэтае рашэнне і, прыняўшы справу на свой разгляд 6.02.96 г., адмовіў З. Пазняку ў задавальненні зыску. Вярхоўным судом рашэнне шакінуце ў сіле.

21.09.95 г. Вышэйшым гаспадарчым судом прынятае рашэнне на зыску ЗАТ “Белорусская деловая газета”. Суд прызнаў несапраўдным папярэджанне Міністэрства культуры і друку газете “Імя” аб парушэнні ёю закона аб друку.

10.10.95 г. у аблывканкамы накіраваная тэлеграма за подпісам начальніка Галоўнага ўпраўлення грамадска-палітычнай інфармацыі Адміністрацыі прэзідэнта Ул. Замяталіна. У тэлеграме, у прыватнасці, гаворыцца: “У сувязі з усё часцейшымі фактамі парушэнняў рознымі выданнямі (“Народная воля”, “Белорусская деловая газета”, “Имя”) закона “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”, па якіх зробленыя экспертыныя заключэнні Міністэрства юстыцыі, даводжу да вашага ведама, што вытворчыя дамовы паміж дзяржаўнымі друкарнямі і прадстаўнікамі недзяржаўных выданняў могуць заключацца пасля ўзгаднення з Галоўным упраўленнем грамадска-палітычнай інфармацыі Адміністрацыі прэзідэнта і Дзяржкамітэтам па друку рэспублікі”.

11.10.95 г. з гомельскай друкарні “Сож”, дзе друкаваліся “Белорусская деловая газета” і газета “Имя”, рэдакцыям гэтых выданняў паведамілі, што прадпрыемства спыняеца на прафілактычны рамонт, а таму вымушанае скасаваць раней заключаныя дамовы.

12.10.95 г. не выйшаў чарговы нумар газеты “Народная воля”. Прычынай гэтаму паслужыла адмова адміністрацыі Беларускага дома друку, які знаходзіцца ў распараджэнні Упраўлення справамі прэзідэнта, тыражаваць выданне. Выдавецтва спасылалася на заключэнне экспертынай камісіі Міністэрства юстыцыі аб парушэнні газетай закона “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”.

18.10.95 г. праходзіў IX з'езд Саюза журналістаў Беларусі. Тэмаю аблывкавання сталі праблемы ўзаемадачыненняў з уладамі, свабоды друку, прафесійнай салідарнасці журналістаў. На з'ездзе былі прынятыя Кодэкс прафесійнай этикі і Палажэнне аб страхаванні прафесійнай адказнасці журналіста.

20.10.95 г. зарэгістраваная Беларуская асацыяцыя журналістаў (БАЖ). У яе склад увайшлі 28 незалежных выдавецтваў. Згодна са статутам у асацыяцыю могуць уступаць не толькі журналісты, але і тыя, хто садзейнічае журналісцкай дзейнасці, свабоднаму пашырэнню інфармацыі. Гэта могуць быць выдавецкія кампаніі, грамадзяне іншых дзяржаваў, фізічныя і юрыдычныя

асобы (калектывы рэдакцыяў). У задачы арганізацыі ўваходзяць рэалізацыя сацыяльных, эканамічных і прафесійных правоў журнالістаў, садзейнічанне іх творчаму росту, юрыдычная дапамога.

24.10.95 г. рэдакцыя газеты “Народная воля” атрымала ліст ад дырэктара друкарні “Чырвоная зорка” Ул. Целеша. У ім было змешчанае патрабаванне “ўзгадніць” друкаванне газеты з Галоўным упраўленнем грамадска-палітычнай інфармацыі Адміністрацыі прэзідэнта. Да “ўзгаднення” друкаваць газету фабрика адмовілася.

24.10.95 г. дырэктар рэспубліканскага аб'яднання “Белсаюздрук” Д. Шаблоўскі паведаміў рэдакцыі газеты “Народная воля” пра тое, што з 3 лістапада дамова № 114 паміж “Белсаюздрукам” і рэдакцыяй на распаўсюджванне газеты лічыцца скасаванаю. Такія самыя дзеянні былі ажыццёўленыя і ў дачыненні да рэдакцыяў газет “Белорусская деловая газета” і “Імя”.

30.10.95 г. Судовай калегіяй па грамадзянскіх справах Мінскага гарадскага суда было змененае рашэнне суда Савецкага раёна па зыску намесніка міністра гандлю Т. Крывені аб кампенсацыі маральнай шкоды (15 млн. руб.) да рэдакцыі “Народнай волі” і аглядальніка газеты В. Лешчанкі (5 млн. руб.). Сума кампенсацыі зніжана: для рэдакцыі яна складае 5 млн. руб., а для В. Лешчанкі — 1 млн. руб.

1.11.95 г. зарэгістраваны Беларускі Хельсінскі камітэт (БХК). БХК створаны з ініцыятывы Беларускага ПЭН-цэнтра як незалежная, непалітычная грамадская арганізацыя, якая ставіць сабе за мэту абарону правоў чалавека, дэклараваных Хельсінскімі пагадненнямі і іншымі міжнароднымі дамовамі аб правах чалавека.

10.11.95 г. указам прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 456 змененая структура цэнтральных органаў кіравання Рэспублікі Беларусь. Згодна з указам Міністэрства культуры і друку Рэспублікі Беларусь падзеленае на Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па друку.

14.11.95 г. суд Савецкага раёна г. Гомеля часткова задаволіў

зыск начальніка Галоўнага ўпраўлення Службы кантролю Адміністрацыі прэзідэнта па Гомельскай вобласці Л. Сечкі да газеты "Гомельский вестник". Група аўтараў — дэпутатаў абласного Савета — апубліковала ў ёй шэраг матэрыялаў, у якіх паведамлялася пра незаконнасць дзеянняў Л. Сечкі пры будаўніцтве асабістага жылля. За нанесены маральны ўрон Л. Сечка высунуў да газеты зыск на 3 мільяды рублёў. Суд прысудзіў спагнаць з друкаванага органа 1 мільён рублёў і па 400 тысячай ад кожнага з трох аўтараў.

5.12.95 г. у гаспадарчым судзе Мінскай вобласці разглядалася справа па зыску рэдакцыі газеты "Народная воля" да выдавецтва "Беларускі Дом друку" аб прымусе да выканання дамовы на друк газеты і кампенсацыі стратаў. У задавальненні зыскавых патрабаванняў адмоўлена.

19.12.95 г. Вярхоўны Суд у касацыйным парадку распачаў разгляд крымінальнай справы на галоўнага рэдактара газеты "Барановичское слово" А. Блінкоўскага. Ён авбінавачваецца ў распальванні нацыянальнай варожасці і няроўнасці. Брэсцкі абласны суд палічыў, што менавіта з гэтаю мэтай рэдактар апублікаваў свой артыкул "Здрада", у якім дапусціў недвухсэнсоўныя выказванні ў дачыненні да рускіх. "Ролю белых насліллем, падманам і тэрорам захаплі расейцы, роль каляровых яны аддалі прадстаўнікам іншых нацыянальнасцяў. Ну, а роля чарнаскурых адведзена беларусам", — сцвярджаў аўтар. Довады Блінкоўскага пра тое, што ён не меў намеру распальваць нацыянальную варожасць, суд признаў негрунтоўнымі. Асуджаны не згодны з высновамі суда і аспрэчвае сваю віну.

21.12.95 г. па факце публікацыі ў газетах "Здравый смысл" (№ 16 за 1995 г.) і "Свободные профсоюзы" сцэнара-казкі "Бацянька" прокуратурай Цэнтральнага раёна г. Мінска ўзбуджаная крымінальная справа. Згодна з высновамі прокуратуры, у казкы ўтрымліваюцца "абразы на адрес прадстаўнікоў улады Рэспублікі Беларусь у суязі з выкананнем імі сваіх абязязкаў". 19.03.96 г. справа была спыненая з прычыны адсутнасці складу злачынства.

21.12.95 г. галоўны рэдактар газеты “Свободные профсоюзы” Мікола Буснюк атрымаў папярэджанне з Мінскай гарадской прокуратуры. У папярэджанні прокурор горада М. Купрыянаў паведамляе рэдакцыі пра тое, што апублікованы ў газете спэнар казкі “Бацянька” ўтрымлівае “абразы на адрас прадстаўнікоў улады Рэспублікі Беларусь у сувязі з выкананнем імі сваіх абавязкаў. За падобныя ўчынкі прадугледжваецца крымінальная адказнасць (арт. 188 КК Беларусі)”. У папярэджанні гаворыцца пра недапушчальнасць злоўживання свабодай масавай інфармацыі (арт. 5 і 16 закона “Аб друку і іншых СМІ”) і зазначаецца, што ў выпадку неаднаразовых на працягу года парушэнняў згаданага закона дзейнасць газеты можа быць спыненая.

31.12.95 г. спыніў перадачы недзяржаўны тэлевізійны “Восьмы канал”. Прычына — скончыўся тэрмін дамовы на арэнду перадатчыка, і да гэтага часу падоўжыць дамову не ўдалося.

3.01.96 г. у гаспадарчым судзе Мінскай вобласці заслушоўвалася справа па зыску ЗАТ “Белорусская деловая газета” да дзяржаўнага аб’яднанага прадпрыемства “Мінская пошта” аб прымусе да выканання абавязацельстваў паводле дамоваў у дачыненні распаўсюджання, экспедавання і дастаўкі газеты “Биржы и банки”, “Белорусская деловая газета” і штотыднёвіка “Імя”, а таксама аб спагнанні ўрону, звязанага з невыкананнем дамовы на суму 24.125.275 руб. Адначасова слухалася справа па сустрэчным зыску, выстаўленым адказчыкам, пра скасаванне згаданых дамоваў. Суд вырашыў спагнаць з ДзП “Мінская пошта” на карысць ЗАТ “Белорусская деловая газета” 24.125.275 руб. Што тычыцца прымусу да выканання абавязацельстваў, а таксама па сустрэчным зыску было адмоўлена.

17.01.96 г. суд Зэльвенскага раёна Гродзенскай вобласці разгледзеў справу па зыску А. Сяляўкі да рэдакцыяў газет “Звязда”, “Белорусская нива”, “Гродненская правда”, “Заря” аб абароне гонару і годнасці і кампенсацыі панесенага маральнага ўрону. Патрабаванні зыскоўцы задаволеныя, і з рэдакцыяў прызначана спагнаць на яе карысць па 2 млн. руб. 19.02.96 г. судовай калегіяй па грамадзянскіх справах Гродзенскага абласнога суда гэтае рашэнне было адмененае.

18.01.96 г. Мінскі абласны суд у касацыйным парадку разгледзеў скаргу газеты “Борисовские новости” на рашэнне суда г. Барысава, які задаволіў зыск I. Валкаўца аб абароне гонару і годнасці. Абласны суд пагадзіўся з рашэннем суда першай інстанцыі ў тым, што тычыцца прызнання звестак неадпаведнымі сапраўднасці і ганебнымі для зыскоўца, але памер кампенсацыі, якую належала спагнаць за нанесеную шкоду, абнізіў. Рэдакцыя і аўтар публікацыі мусіць заплаціць зыскоўцу не па 5 млн. руб., а па адным.

26.01.96 г. суд Савецкага раёна г. Мінска разгледзеў зыск I. Сідарава да рэдакцыі газет “Вечерний Минск” і “Рекламное приложение к газете “Вечерний Минск”. Зысковец прасіў спагнаць маральны ўрон за тое, што газеты неаднаразова публіковалі рэкламу кампаніі “Тэхінпром” аб прыняцці грашовых укладаў ад насельніцтва пад высокія працэнты. Звесткі, якія ўтрымліваліся ў рэкламе, аказаліся несапраўднымі, і зысковец панёс страты. Суд прызнаў патрабаванні неабгрунтаванымі і ў зыску адмовіў. Рашэнне набыло законную сілу.

30.01.96 г. рэдакцыя газеты “Свабода” атрымала з Упраўлення справамі прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ліст, у якім, у прыватнасці, гаворыцца: “У мэтах выканання указа прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 4 студзеня 1996 г. № 9 “Аб упрарадкованні выкарыстання будынкаў, пабудоў і іншых памяшканняў, якія знаходзяцца ў дзяржаўнай маёmacці” адміністрацыйны будынак № 56 па вул. Іванаўскай перададзены на баланс Галоўнага ўпраўлення адміністрацыйных будынкаў Упраўлення справамі прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Прапануем вызваліць займаныя памяшканні да 26 лютага 1996 г.” Рэдакцыя займае памяшканне на падставе дамовы на арэнду, тэрмін якой сканчваецца ў 1997 г.

5.02.96 г. судовая калегія па грамадзянскіх справах Мінскага гарадскага суда разгледзела ў касацыйным парадку справу па зыску старшыні Федэрацыі тэніса Сямёна Кагана да ЗАТ “Белорусская деловая газета”, газеты “Імя”. Летась на старонках газеты “Імя” (№ 17/21) быў апублікованы артыкул “Как Александр Григорьевич с Иваном Ивановичем в теннис играют”. На думку зыскоўца, у ёй утрымліваліся звесткі, якія не адпавядалі

сапраўднасці і няславілі ягоныя гонар і годнасць. Калегія пані-
зіла памер спагнанай кампенсацыі за нанесеную маральнью шко-
ду з 27 млн. руб. да 7 млн. руб.

8.02.96 г. прэс-служба Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь
заявіла, што надалей карэспандэнтам агенцтва "Інтэрфакс" буд-
дзе адмоўлена ў перадачы інфармацыі. Як зазначаецца ў заяве,
"інфармацыйнае агенцтва "Інтэрфакс" у бюлетэні "Президент-
скій вестнік" распаўсюдзіла інфармацыю, якая груба скажае
сэнс даклада прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь М. Чыгіра
перед дэпутатамі беларускага парламента". Адзначана таксама,
што агенцтва не ўпершыню дазваляе сабе скажаць факты, якія
тычацца дзейнасці ўрада Рэспублікі Беларусь.

9.02.96 г. суд Савецкага раёна адхіліў зыск В. Жук і Н. Койст-
ры аб кампенсацыі маральнай шкоды, нанесенай шэрагам СМІ.
У якасці адказчыкаў былі прыцягнутыя 15 выданняў, у т.л. га-
зеты "Рэспубліка", "Белорусский рынок", "Звязда" і "Из рук в
руки". СМІ, як меркавалі зыскоўцы, нясуць перад імі мараль-
ную адказнасць "за ўчыненасць ТАА "Тэхінпром", бо на працягу
некалькіх месяцаў 1995 года рэкламавалі дзейнасць гэтай арга-
нізацыі".

13.02.96 г. суд г. Баранавічы разглядаў зыск групы падпісчы-
каў газеты "Народная воля" (21 чалавек), якія патрабавалі кам-
пенсацыі матэрыяльных выдаткаў і маральнай шкоды за неза-
коннае прыпыненне адзяленнямі сувязі дастаўкі выпісанай імі
газеты. Суд прызнаў прэтэнзіі падпісчыкаў абрэгунтаванымі і
спагнанымі адказчыкамі па 200 тыс. руб. на карысць кожнага зыс-
коўца.

24.03.96 г. падчас разгону мірнай дэманстрацыі прыхільнікаў
БНФ супрацоўнікі АМАПа ўчынілі напад прынамсі на трох
журналістаў. Гумовымі дубінкамі былі збітыя палітычны агля-
дальнік газеты "Белорусский рынок" Юрый Шаўцоў і фота-
журналіст Віктар Драчоў.

2.04.96 г. падчас выканання свайго прафесійнага абавязку на
несанкцыянаваным мітынгу быў затрыманы і прыцягнуты да

адміністрацыйнай адказнасці фотакарэспандэнт газеты “Советская Белоруссия” Васіль Фядосенка. Яму было пастаўленае ў віну парушэнне грамадскага парадку, звязанае з заклікамі да грамадзян ісці на плошчу. У судзе гэтая акалічнасць не знайшла свайго пацверджання, і справа супраць журналіста была спыненая.

18.04.96 г. на сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь прынятая заява, у якой, у прыватнасці, гаворыцца, што Нацыянальная дзяржаўная тэлерадыёкампанія неаднаразова распаўсюджваліся тэндэнцыйныя паведамленні, якія дыскрэдытуюць дзейнасць вышэйшага заканадаўчага органа краіны. Вярхоўны Савет даручыў Генеральному пракурору Рэспублікі Беларусь правесці праверку па гэтым факце і прыцягнуць да адказнасці асоб, вінаватых у распаўсюджванні яўна фальшывай інфармацыі. Вярхоўны Савет звярнуў увагу прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на недапушчальныя факты дэзінфармацыі грамадзян, якія сістэматычна распаўсюджваюцца Нацыянальнай дзяржаўной тэлерадыёкампаніяй.

26.04.96 г. падпісаны ўказ прэзідэнта Рэспублікі Беларусь за № 152 “Аб увядзенні свята – Дня працаўнікоў радыё, тэлебачання і сувязі”. Яно будзе адзначацца штогод 7 мая.

26.04.96 г. падчас масавай маніфестацыі, прысвечанай 10-й гадавіне чарнобыльскай катастрофы, пры выкананні службовых абавязкаў сур’ёзныя траўмы атрымалі карэспандэнт беларускай службы “Радыё Свабода” Э. Тарлецкі і карэспандэнт польскага выдання “Gazeta Wyborcza” Ц. Галінскі. Пацярпелі журналісты АТН, якія разбліі відэакамеру. Журналіст А. Трызна і троі карэспандэнты ўкраінскага тэлебачання былі затрыманыя.

26.04.96 г. у адміністрацыйным парадку быў затрыманы галоўны рэдактар беларускага “Радыё-2” Уладзімір Дзюба. Паводле версіі супрацоўнікаў міліцыі, ён учыніў дробнае хуліганства, за што і быў прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці. Пры разглядзе справы суддзя прыйшоў да высновы, што дробнага хуліганства Дзюба не ўчыняў, але праявіў непадпарадкованне супрацоўнікам міліцыі, за што было вынесенае рапшэнне наклас-

ці на яго арышт на 3 сутак. Адбыўшы пакаранне. Дзюба быў зноў арыштаваны на 15 сутак. Па сканчэнні пяці сутак журналист выпушчаны на волю.

29.04.96 г. у судзе Першамайскага раёна г. Мінска разглядаўся зыск намесніка старшыні рэспубліканскай рады ДСПС Леаніда Школьнікава да выканаўчага дырэктара рэспубліканскага грамадскага аб'яднання “Беларускі фонд Сораса” Пітэра Бэрна аб абароне гонару і годнасці. Зысковец запатрабаваў кампенсацыі за ўчыненую яму маральную шкоду ў памеры 100 тысяч долараў ЗША. У зыску Л. Школьнікаву было адмоўлена. Суд касацыйнай інстанцыі пакінуў гэтае раешэнне нязменным.

1.05.96 г. падчас шэсця працтваўнікоў розных грамадска-палітычных сілаў адбыліся інцыдэнты з карэспандэнтамі “Народнай газеты”, “Рэспублікі”, БЕЛТА і НТВ. Стужкі, знятаяя журналістамі, былі засвечаныя або канфіскаваныя невядомымі асобамі.

2.05.96 г. указам прэзідэнта Рэспублікі Беларусь уведзенае свята — Дзень друку, які будзе адзначацца штогод 5 мая.

2.05.96 г. падпісаны ўказ прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 157 “Аб заходах па стабілізацыі банкаўской і іншай фінансавай дзейнасці”. У ім, у прыватнасці, Дзяржаўнаму камітэту Рэспублікі Беларусь па друку, Нацыянальной дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі загадваецца не дапускаць рэкламавання ў СМІ суб'ектаў гаспадарання, якія не маюць ліцэнзіі або згоды Нацыянальнага банка на ажыццяўленне банкаўскіх і іншых фінансавых аперацый.

6.05.96 г. прыняты закон “Аб аўтарскім праве і сумежных правах”. Ён набывае сілу праз месяц з дня афіцыйнага апублікавання, г. зн. 19 ліпеня 1996 года.

30.05.96 г. падчас пікета пры выкананні прафесійных абавязкаў затрыманы карэспандэнт газеты “Здравыі смысл” Юрый Пятруш. Праз шэсць сутак яго справа была, нарэшце, разгледжаная судом. Суд не знайшоў у ягоных дзеяннях складу пра-

вапарушэння. Справа была спыненая, журналіст выпушчаны на волю.

5.06.96 г. старшыня Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па друку выдаў загад № 63а. У пункце З загаду прадугледжваеца спыненне дзеяння раней выдадзеных пасведчанняў аб регістрацыі тых перыядычных выданняў, якія маюць парушэнні арт. 5 закона Рэспублікі Беларусь “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”, на перыяд аналізу дапушчаных парушэнняў, разгляду пададзеных скаргаў і правядзення экспертызаў па публікацыях.

7.06.96 г. загадам старшыні Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па друку за № 67 прыпыненае дзеянне пасведчанняў газет “Биржи и банки”, “Белорусская деловая газета” і “Берасцейскі край”.

7.06.96 г. у памяшканні рэдакцыі газеты “Беларуская маладзёжная” быў учынены несанкцыянаваны вобыск супрацоўнікамі Цэнтральнага РАУС г. Мінска. Падчас аператыўна-росшукаўскіх дзеянняў былі прагляджаныя ўсе паперы і дакументы, што знаходзіліся ў рэдакцыі. Пратакол вобыску не складаўся. Памяшканне рэдакцыі было апячатанае. Рэдакцыяй газеты “Беларуская маладзёжная” 11.06.96 г. была накіраваная пракурору г. Мінска заява з просьбай даць прававую ацэнку дзеянням супрацоўнікаў Цэнтральнага РАУС. 3.07.96 г. прокуратурой Цэнтральнага раёна быў дадзены адказ на заяву “Беларускай маладзёжнай”. У адказе кіраўніцтву рэдакцыі было растлумачана, што праведзеныя ў памяшканні рэдакцыі аператыўна-росшукаўскія дзеянні не з'яўляліся вобыскам, таму пратакол не складаўся, воні маёмы не ажыццяўляюцца. Супрацоўнікі Цэнтральнага РАУС дзеянічалі ў рамках паўнамоцтваў, нададзеных ім законам “Аб міліцыі”.

12.06.96 г. падпісаная дамова паміж Мінскім гуртова-раздробным прадпрыемствам “Белсаюздрук” і ЗАТ “Белорусская деловая газета” на рэалізацыю друкаванай прадукцыі праз сетку сталічных шапікаў. Аналагічная дамова падпісаная 21 чэрвеня і з рэдакцыяй газеты “Народная воля”. Раней, як вядома, гэтым

выданням было адмоўлена ў распаўсюджванні праз сетку шапікаў “Белсаюздрук”.

14.06.96 г. агенцтва “БелаПАН” паведаміла, што галоўнаму рэдактару віцебскай газеты “Выбор” Б. Хамайду і члену рэдакцыйнай рады гэтага выдання Ул. Плешчанку выстаўленае абвінавачанне ва ўчыненні злачынства, прадугледжанага часткаю 1 арт. 67 КК Беларусі. Яны абвінавачваюць ў распаўсюджванні матэрываляў, якія ўтрымліваюць заклікі да ажыццяўлення тэратыстычнага акта. Гаворка ідзе пра апублікаваны ў газеце верш С. Адамовіча “Забі нрэзідэнта”. Сам паэт арыштаваны калі трох месяцаў назад і знаходзіцца ў следчым ізаляторы КДБ.

Уначы з 20.06.96 г. на 21.06.96 г. у кватэру журналіста Юрыя Дракахруста ўварваліся невядомыя. Яны збліі ягоную жонку і, прапанаваўшы ёй расказаць пра гэта мужу, сышлі, не ўзяўшы з хаты нічога. Па факце нападу ўзбуджаная крымінальная спраўа. Вядзецца следства.

21.06.96 г. Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па друку вынес рэдакцыі газеты “Пагоня” папярэджанне аб парушэнні арт. 5 закона “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі” ў тым, што тычыцца “замаху на маральнасць, гонар і годнасць грамадзяніаў”, а таксама арт. 40 названага закона, згодна з якім журналіст не мае права падаваць для публікацыі неаб'ектыўную інфармацыю. Падставай для пісьмовага папярэджання паслужыў артыкул “Беларускі генерал-антыкамуніст”, апубліканы ў газеце ў 14 і 15 нумерах. Папярэджанне ад 21.06.96 г. не было абскарджанае рэдакцыяй газеты ў судовым парадку.

25.06.96 г. Вышэйшы гаспадарчы суд прыняў да разгляду заяву ЗАТ “Белорусская деловая газета” аб признанні несапраўднымі загадаў стварыні Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па друку ад 5.06.96 г. № 63а і ад 7.06.96 г. № 67.

28.06.96 г. указам прэзідэнта № 233 рэдакцыя “Народнай газеты”, якая з’яўляецца органам Вярхоўнага Савета, рэарганізаваная праз ператварэнне яе ў закрытае акцыянернае таварыства. “Народная газета” будзе ажыццяўляць выпуск “масавага нацы-

янальнага грамадска-палітычнага і парламенцкага перыядычнага выдання Рэспублікі Беларусь”.

26.07.96 г. і 29.07.96 г. у “Народнай газеце” быў апублікаваны артыкул А. Баранкевіча “Пятая калона”. Аўтар, у прыватнасці, напісаў пра замежныя паездкі дэпутатаў Вярхоўнага Савета Беларусі, якія ажыццяўляліся за кошт дзяржбюджету і мелі выключна забаўляльна-пазнавальны харктар.

Дэпутат Вярхоўнага Савета Л. Гразнова звярнулася ў суд з зыскам да А. Баранкевіча і рэдакцыі “Народнай газеты” аб абароне гонару і годнасці. 12 лістапада 1996 г. справа была разгледжаная ў судзе Савецкага раёна г. Мінска. Суд прызнаў адказчыкаў вінаватымі і абавязаў кампенсаваць зыскоўцу нанесеную маральнную шкоду.

31.07.1996 г. Дзяржаўным камітэтам Рэспублікі Беларусь па друку было вынесенае папярэджанне на адрес газеты “Свабода” аб парушэнні арт. 5 “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”, якое выявілася ў замаху на “маральнасць, гонар і годнасць грамадзян” у артыкуле “Як судзілі – ведаем. А хто судзіў?” ад 31.05.1996 г. Рэдакцыяй газеты гэтае папярэджанне было аспрэчанае ў судовым парадку ў сувязі з адсутнасцю з выпадку гэтай публікацыі зыскаў аб судовай абароне гонару і годнасці, а таксама фактаў прыцягнення вінаватых асоб да крымінальнай або адміністрацыйнай адказнасці.

Рашэннем Вышэйшага гаспадарчага суда ад 18.10.96 г. у зыску рэдакцыі аб прызнанні папярэджання несанкцыонаваным было адмоўлена. Суд не прыняў над увагу довады зыскоўцы пра тое, што з юрыдычнага пункту погляду гонар і годнасць – асабістыя немаёмыя права, і толькі сам грамадзянін правамоцны вырашаць, ці закранутыя ягонія гонар і годнасць дзеяннямі іншых асоб.

Пазіцыя суда выглядае тым больш дзіўнаю ў сувязі з тым, што рашэннем ад 21.09.95 г. ім быў задаволены зыск аб прызнанні несанкцыонаваным аналагічнага папярэджання Міністэрства культуры і друку газете “Імя”. На рашэнне суда рэдакцыяй газеты пададзеная скарга старшыні Вышэйшага гаспадарчага суда Рэспублікі Беларусь.

2.08.96 г. рэдакцыя газеты “Пагоня” (г. Гродна) атрымала пісьмовае папярэджанне Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па друку за публікацыі ў газете артыкулаў “Чаго хоча карэнная нацыя Беларусі” ад 10–16 мая 1996 г. і “Як у Расею дубінкамі заганялі” ад 29.03–04.04.1996 г. У папярэджанні адзначаецца парушэнне арт. 5 закона аб друку ў тым, што тычыцца “распальвання нацыянальнай, сацыяльнай, расавай, рэлігійнай нецярпімасці або варожасці”.

23.08.96 г. паэту, члену Беларускага ПЭН-цэнтра, лідэру Беларускага народнага фронта З. Пазняку і журналісту, прэс-сакратару БНФ С. Навумчыку іміграцыйнымі службамі ЗША дацены палітычны прытулак на неабмежаваны тэрмін. З. Пазняк і С. Навумчык былі вымушаныя пакінучы тэрыторыю краіны ў сакавіку ў сувязі з тым, што ўлады аддаті загад аб іх арышце.

Пасля распаду СССР у 1991 годзе гэта першы выпадак, калі грамадзянам постсавецкай дзяржавы даецца палітычны прытулак у ЗША.

30.08.96 г. напярэдадні выходных дзён рэдакцыя “Радыё 101,2” атрымала па факсе паведамленне ад Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусь аб тым, што ў мэтах ліквідацыі перашкодаў у прыёмных каналах ЦСРТС “Алтай” эксплуатацыйя перадатчыка на частаце 101,2 Мгц спыняецца з 1.09.96 г. На форуме “Моладзь Беларусі – за стабільнасць і прагрэс” презідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка растлумачыў прычыну закрыцця “Радыё 101,2”. Ён заявіў: “Ні 101,2, ні іншым праводзіць антыдзяржаўную палітыку на дзяржаўнай хвалі за дзяржаўныя гроши дазволена не будзе”. Трэба адзначыць, што “Радыё 101,2” існавала за кошт гранта, выдзеленага Беларускім фондам Сораса, а таксама за кошт сваёй гаспадарчай дзейнасці.

З пратэстам суиранць закрыцця “Радыё 101,2” выступілі міжнародная арганізацыя “Рэпарцёры без мяжаў”, Літоўская асацыяцыя радыё і тэлебачання, адзін з кіраўнікоў “Німецкай хвалі” спадар Вайрых. Міжнародны форум Беларускага ПЭН-цэнтра “Улада і свабода слова”, які праходзіў у Мінску 13–18 верасня, прыняў рэзалюцыю ў падтрымку “Радыё 101,2” з пат-

рабаванием вяртання радыёстанцыі права на свабоднае вяшчанне.

У першай палове верасня ў такіх незалежных газетах, як “Свабода”, “Белорусскій рынок”, “Белорусская деловая газета”, “Свободные новости-плюс”, “Имя”, “Народная воля”, “Белорусская газета”, у інфармацыйным агенцтве “БелаПАН” была праведзеная праверка падатковым інспекцыямі г. Мінска. Падчас пра-веркі фінансава-гаспадарчай дзейнасці рэдакцыяў разліковыя раёнкі шмат якіх выданняў былі арыштаваныя, а сумы на-кладзеных штрафаў на незалежныя газеты сведчаць пра жадан-не ўладаў эканамічна “задушыць” апазіцыйныя СМІ.

3.09.96 г. Віцебскім абласным судом пачаты разгляд крыміналь-най справы супраць паэта Славаміра Адамовіча, які 9 месяцаў знаходзіўся пад вартаю. Ён абвінавачваецца паводле трох арты-кулаў Крымінальнага кодэкса Беларусі: заклікі да тэрарыстыч-нага акта (маеща на ўзве верш “Забі прэзідэнта”, апублікаваны ў віцебскай газете “Выбор”), спроба незаконнага перасячэн-ня мяжы і нашэнне халоднай зброі. Разам са Славамірам Ада-мовічам да крымінальнай адказнасці прыцягнутыя рэдактар га-зеты “Выбор” Барыс Хамайды і карэспандэнт Уладзімір Плеш-чанка. У сувязі з выяўленымі фактамі парушэння правоў абві-навачваних, а таксама неабходнасцю правядзення літаратуро-знаўчай экспертызы судом прынятае рашэнне аб накіраванні справы на дадатковае даследаванне. Прокурорам Віцебскай воб-ласці на гэтае рашэнне пададзены пратэст у Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь. Слуханне справы С. Адамовіча адкладзенае на 16 снежня 1996 г.

13–18.09.96 г. у Мінску праходзіў Міжнародны форум “Улада і свабода слова”, арганізаваны ПЭН-цэнтрамі Беларусі, Расіі, Швецыі. У работе форума ўзялі ўдзел вядомыя пісьменнікі, грамадскія дзеячы з краінаў СНД, Паўночнай, Цэнтральнай і Усходній Еўропы. Адным з дакументаў форума стала рэзоля-ция, якая тычылася СМІ. Найлепшым журналістам у розных намінацыях былі ўручаныя заснаваныя Беларускім ПЭН-цэнт-рам літаратурныя прэміі імя Алеся Адамовіча за 1996 год. Лаў-рэатамі сталі Віталь Тарас (радыё “Свабода”), Аляксандар Ступ-

нікаў (НТВ), Людміла Хейлэрава (Беларускае тэлебачанне), Ігар Гермянчук (газета “Свабода”).

14.09.96 г. у г. Віцебску адбыўся напад на расцаўюджвалыніка газет “Народная воля”, “Імя”, “Белорусская деловая газета”, “Свабода” Юрия Мароза.

16.09.96 г. Дзяржкамдрук звярнуўся з зыскам у суд г. Гродна аб сныненні дзейнасці газеты “Пагоня”. Фармальнай падставай для такога зыску паслужыла вынясенне гэтым органам газете “Пагоня” двух папярэджанняў ад 21.06.96 г. і 02.08.96 г. за парушэнне патрабаванняў арт. 5 закона “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”. Папярэджанні “Пагоняй” у судовым парадку ў вызначаны законам месячны тэрмін абскарджаныя не былі.

У зыску Дзяржкамдруку было адмоўлена ў сувязі з тым, што суд Ленінскага раёна г. Гродна вырашыў, што дадзеная катэгорыя справаў падведамасная гаспадарчым судам.

19.09.1996 г. Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па друку вынес папярэджение рэдакцыі газеты “Свабода” ў сувязі з публікацыяй 17.09.96 г. артыкула А. Старыкевіча “Евангелие от лукавого”. У артыкуле было ўгледжанае “распальванне нацыянальнай, сацыяльнай, расавай, рэлігійнай нецярпімасці або варожасці”. У Вышэйшым гаспадарчым судзе знаходзіцца на разглядзе зыск аб прызнанні гэтага папярэджання несарапаўным. Зыходзячы з таго, што ўзбуджэнне нацыянальнай, расавай або рэлігійнай варожасці з’яўляецца крымінальна каральным учынкам, суд разглядае справу толькі ў тым, што тычицца пацверджання факта “распальвання сацыяльнай нецярпімасці”. 4.11.96 г. судом вынесеная пастанова аб прыпыненні разгляду справы і прызначэнні літаратуразнаўчай экспертызы на артыкул А. Старыкевіча.

20.09.96 г. суд Першамайскага раёна г. Мінска вынес у адносінах да Г. Кісяля, старшыні Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі, прысуд, згодна з якім і па падставе арт. 16610 КоАП Рэспублікі Беларусь на яго накладзены штраф у памеры 2 млн. руб. за невыкананне Пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі

Беларусь ад 2.09.96 г. № 549-XIII “Аб парадку асвятлення сродкамі масавай інфармацыі работы другой сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь трынаццатага склікання”.

20.09.96 г. суд Першамайскага раёна г. Мінска вынес у адносінах да Г. Кісяля, старшыні Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі, прысуд аб накладанні на яго штрафу ў памеры 1 млн. руб. за невыкананне Пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 4.09.96 г. № 565-XII “Аб прамой трансляцыі па радыё і тэлебачанні паседжанняў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь пры разглядзе пытання “Аб правядзенні рэспубліканскага рэфэрэндуму ў Рэспубліцы Беларусь і захадах па яго забеспячэнні”.

24.09.96 г. рэдакцыя газеты “Наша Ніва” атрымала папярэджанне старшыні Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па друку У. Бельскага аб парушэнні арт. 5 закона Рэспублікі Беларусь “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”. У папярэджанні зазначаецца, што газета, апублікаваўшы ў нумары ад 12 жніўня 1996 г. вершы, парушыла вызначаную законам забарону на “заклікі да захопу ўлады, гвалтоўнага змянення канстытуцыйнага ладу”, а таксама “распальванне нацыянальнай, сацыяльнай, расавай, рэлігійнай нецярпімасці або варожасці”.

27.09.96 г. Вярхоўны Савет пазбавіў акрэдытациі журналістаў Нацыянальнай тэлерадыёкампаніі за неаб'ектыўнае і тэндэнцыйнае асвятленне працы парламента. Пазбаўленне акрэдытациі – часовы заход, зазначыў ВС, журналісты тэлерадыёкампаніі зноў атрымаюць магчымасць асвятляць работу парламента, калі будзе зліквідаваная асноўная прычына, якая прымусіла парламент пайсці на такі крок.

З **30.09.96** г. перастала выходзіць у эфір недзяржаўная радыёпрограма “Радыё НБК” (г. Гродна). З 1993 г. яна праводзіла вішчанне тро разы на тыдзень у аўгусте 30 хвілін на падставе дамовы арэнды правадной сеткі і абсталявання з Гродзенскім абласным вузлом радыёвішчання і тэлебачання. Тэрмін дамовы сканчваўся 31.12.1996 г. За час працы “Радыё НБК” ніякіх прэтэнзіяў да яго з боку дзяржаўных органаў не было. Пасля

передачы “Радыё НБК” звароту Старшыні Вярхоўнага Савета С. Шарэцкага да народа з крытыкай ініцыяванага прэзідэнтам А. Лукашэнкам праекта новай Канстытуцыі Беларусі, прадстаўнікамі Галоўнага ўпраўлення Службы кантролю прэзідэнта па Гродзенскай вобласці была праведзеная праверка фінансава-гаспадарчай дзейнасці “Радыё НБК” з грубым парушэннем вызначанага парадку, без прад’яления документаў, якія пацвярджалі б іх паўнамоцтвы, а таксама актаў праверкі. “У сувязі з выяўленымі сур’ёзнымі парушэннямі” Службай кантролю было дадзенае ўказанне банку аб прыпыненні аперацияў на разліковым рахунку “Радыё НБК”.

Лістом Гродзенскага абласнога ўпраўлення радыё і тэлебачання (АУРТ) ад 30.09.96 г. “Радыё НБК” было загадана ў тэрмін да 2.10.96 г. вызваліць займанае памяшканне. Кіраўніцтва “Радыё НБК” звярнулася з зыскам у гаспадарчы суд Гродзенскай вобласці аб прызнанні несапраўдным распараджэння кантрольнага органа аб прыпыненні аперацияў на ягоных разліковых рахунках. Рашэннем суда ад 17.12.96 г. у зыску адмоўлена.

12 і 15.10.96 г. у Вышэйшым гаспадарчым судзе адбылося слуханне справы па зыску Дзяржкамітэта Рэспублікі Беларусь па друку ад 1.10.96 г. аб спыненні дзейнасці газеты “Свабода”. З-за адсутнасці дастатковых падставаў для вынісення рашэння аб спыненні газеты разгляд справы адкладзены на навызначаны тэрмін.

14.10.96 г. указам прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 424 унесеныя змены ва ўказы № 233 і № 235. Гэтым указам рэдакцыя газеты “Народная газета” рэарганізуецца ў адкрытае акцыянернае таварыства. Рэарганізацыю загадваецца ажыццяўіць да 1 снежня 1996 г.

17.10.96 г. Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь прызнаў неадпаведнымі Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь указ прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 28 чэрвеня 1996 г. № 233 “Аб рэарганізацыі рэдакцыі газеты “Народная газета” са зменамі, унесенымі ў яго ўказам прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 14 кастрычніка 1996 г. № 424. Рашэнне Канстытуцыйнага Суда не выкананае.

18.10.96 г. суд Шершамайскага раёна г. Мінска вынес пастанову аб спагнанні з Г. Кісяля штрафу ў памеры 5 млн. руб. за невыкананне Пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 2.09.96. № 549-XIII “Аб парадку асвятлення сродкамі масавай інфармацыі работы другой сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь трываццатага склікання”.

19—21.10.96 г. прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка, выступаючы на Усебеларускім народным сходзе, абавінаваціў беларускія не-залежныя і апазіцыйныя, расійскія і іншыя замежныя сродкі масавай інфармацыі ў тым, што яны “куплены” і публікуюць “варожыя артыкулы”.

За дзве гадзіны да пачатку Усебеларускага народнага сходу кіраўнік Службы бяспекі прэзідэнта сустрэўся з карэспандэнтамі УДТРК “Россия” і тэлекампаніі НТВ А. Ступнікам, якім было заяўлена, што рашэнне аб пазбаўленні іх акредытациі на гэтым сходзе, прынятае раней,— няправільнае. Аднак карэспандэнту ГРТ П. Шарамету так і не было дазволена здымальцам рэпартаж з гэтага сходу. Гэтаксама было адмоўлена ў акредытациі карэспандэнту газеты “Народная воля”, і чарговы нумар газеты выйшаў з белаю плямай на паласе, на якой планавалася надрукаваць рэпартаж са сходу.

23.10.96 г. у “Народнай газеце” быў апублікаваны артыкул Ул. Вялічкі, у якім аўтар абавінаваціў прэзідэнта Беларускай асацыяцыі журналістаў Ж. Ліцвіну ў агтаворванні падчас яе выступлення на сустрэчы журналістаў краін СНД у Санкт-Пецярбургу. Сакратар Саюза журналістаў Расіі П. Гутыёнаў пакіраваў у рэдакцыю “Народнай газеты” ліст, у якім абверг выказванні Ул. Вялічкі, а таксама запатрабаваў ад рэдакцыі апублікаваць тэкст свайго ліста. Патрабаванні П. Гутыёнава засталіся без увагі.

Ж. Ліцвіна падала на аўтара артыкула і рэдакцыю “Народнай газеты” зыск аб абароне гонару і годнасці ў суд Савецкага раёна г. Мінска. Судовае паседжанне, прызначанае на 16 снежня, было адкладзеннае з прычыны хваробы адказчыка. Чарговая слуханне справы павінна адбыцца 23 студзеня 1997 г.

23.10.96 г. прокуратурай Беларусі вынесенае афіцыйнае папярэджанне газете “Свабода” аб парушэнні закона ў суязі з пуб-

лікацыяй артыкула А. Старыкевіча “Евангелие от лукавого”. На думку пракуратуры, у артыкуле ўтрымліваюцца выразы абразлівага характару, якія прыніжаюць гонар і годнасць прэзідэнта Беларусі А. Лукашэнкі і іншых дзяржаўных служачых.

У касцрычніку за распаўсяджванне газеты “Грамадзянін” у г. Магілёве быў затрыманы маёр міліцыі М. Краўчанка. Яго дзеянні кваліфікаўаліся як парушэнне арт. 201 КК (злоснае хуліганства, якое парушае грамадскі парадак). Праз тры дні маёр быў вызвалены, бо ў яго дзеяннях складу злачынства так і не знайшлі.

24.10.96 г. суд Першамайскага раёна г. Мінска вынес пастанову ў дачыненні да Г. Кісяля, старшыні Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь, якою на яго быў накладзены штраф у памеры 3 млн. рублёў за парушэнне арт. 315 закона “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”.

28.10.96 г. суд Першамайскага раёна г. Мінска сваёй пастановаю наклаў на Г. Кісяля штраф у памеры 5 млн. рублёў за парушэнне арт. 311 закона “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”.

30.10.96 г. пракуратурай Брэсцкай вобласці вынесенае папярэджанне газете “Брестский курьер” за шэраг публікацыяў (№ 36 – “Рассмотрим вопрос о вопросах”, № 39 – “Парафраз “о возможизме”, № 40 – “Остался месяц”, № 41 – “Оппозиция стягивает войска” и “Обман за обманом”; “Время торжества адреналина”), у якіх, як мяркую пракуратура, утрымліваецца “распальванне сацыяльнай нецярпімасці”.

Галоўны рэдактар газеты папярэджаны аб tym, што ў выпадку, калі патрабаванні закона будуть парушаныя рэдакцыяй зноў, пракуратура накіруе ў суд зыск аб спыненні дзейнасці выдання.

2.11.96 г. на трох сутак была затрыманая супрапоўнікамі Маскоўскага РАУС г. Мінска журналістка недзяржаўнай газеты “Здравый смысл” Ціна Клыкоўская па падазрэнні ва ўчыненні дзеянняў, накіраваных на гвалтоўнае змяненне канстытуцыйнага ладу Беларусі (захоўванне дома лістовак, інструкцыяў па

вырабе і выкарыстанні напалму). 4.11.96 г. у рэдакцыі газеты, дзе працуе журналістка, быў праведзены вобыск. У выніку пра-веркі факты, якія маглі б зрабіцца падставаю для ўзбуджэння супраць Ц. Клыкоўскай крымінальнай справы, не выяўленыя. Справа ў дачыненні да Ц. Клыкоўскай спыненая з-за адсутнасці складу злачынства.

4.11.96 г. Дзяржкамітэт Рэспублікі Беларусь па друку вынес папярэджанне газете “Свабода” ў сувязі з публікацыяй 18.10.1996 г. дакладной нататкі “Аб выніках выканання распрадажэння аб падрыхтоўцы сілаў і сродкаў для аховы грамадскага парадку 19—20 кастрычніка 1996 г.”, падрыхтаванай на імя намесніка камандуючага ўнутранымі войскамі начальнікам корпуса аховы грамадскага парадку. У папярэджанні зазначаецца, што згаданая публікацыя не адпавядае сапраўднасці, з'яўляецца правакацыйнай, накіраванай на “распалъванне варожасці розных сацыяльных групаў і слаёў грамадства”.

11.11.96 г. прокуратурай Рэспублікі Беларусь вынесенае афіцынае папярэджанне па факце публікацыі гэтых матэрыялаў. У папярэджанні зазначаецца, што яны сфальсіфікаваныя, рэдакцыйны артыкул, які іх суправаджае, утрымлівае абразлівія выпады ў адрас прэзідэнта А. Лукашэнкі, мае за мэтu “распалъванне сацыяльнай варожасці ў грамадстве”.

16.11.96 г. на памежным пераходзе “Каменны лог” на літоўскай беларускай мяжы быў затрыманы Павал Жук, заснавальнік і выдавец газет “Наша Ніва” і “Свабода”, які перавозіў тыраж (20 тыс. асобнікаў) газеты “Наша Ніва”, што была выпушчаная напярэдадні рэферэндуму і ўяўляла сабой дайджэст з найбольш гучных публікацыяў незалежнай беларускай прэсы. Фармальнай падставай для затрымання послужыла тое, што мытнікі расцянілі газету як улётку, хоць у документах дакладна было пазначана: газета “Наша Ніва”. Супраць выдаўца ўзбуджаная справа аб адміністрацыйным правапарушэнні.

17.11.96 г. у г. Мінску адбыўся “Марш завязаных ратоў”. Дэмантранты з павязкамі на тварах пратэставалі супраць “адна-

баковай” агітациі за рэферэндум у афіцыйных СМІ і выступілі ў падтрымку недзяржаўных сродкаў масавай інфармацыі.

17.11.96 г. у раёне Галоўпаштамта быў затрыманы намеснік генеральнага дырэктара праграмаў Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Беларусі В. Сямашка. Ён апынуўся каля Галоўпаштамта якраз у тыя хвіліны, калі скончыўся “Марш завязаных ратоў”, а ачапленне вакол плошчы Незалежнасці здымалася. Аднак супрацоўнікамі праваахоўных органаў быў складзены пратакол затрымання, згодна з якім “бунтаўшчык” абвінавачваўся ў спробе прарваць ачапленне. У дачыненні да В. Сямашкі была ўзбуджаная і перададзеная ў суд Ленінскага раёна г. Мінска справа аб адміністрацыйным правапарушэнні. 11 снежня ў судзе 8 сведкаў, якія знаходзіліся ў момант затрымання побач з В. Сямашкам, абверглі сведчанні, прыведзеныя ў пратаколе. Абапіраючыся на паказанні сведкаў, суд прыйшоў да высновы, што пратакол затрымання быў сфальсіфіканы. Разгляд справы спынены. У дачыненні да фальсіфікацыі пратакола міліцыяй суд пастановы не вынес.

20.11.96 г. у г. Мінск прыбыла здымачная група расійскай тэлепраграмы “Совершенно секретно”. Мэтай паездкі было асвятленне падзеяў, звязаных з правядзеннем рэферэндуму. Аднак, прабыўшы ў Мінску шэсць дзён, здымачная група — па загадзе супрацоўнікаў Службы бяспекі прэзідэнта — вымушаная была тэрмінова пакінуць сталіцу Беларусі. Паводле сведчання карэспандэнта Mіхаіла Маркелава, супрацоўнікамі Службы бяспекі была выцерптая частка відэазапісу, адзнятага тэлегрупай.

22.11.96 г. у г. Віцебску міліцыя арыштавала распаўсюджвалініка незалежнай газеты “Лад” Юрася Карпава. Ён абвінавачваецца ў “распаўсюджванні ўлётак антыдзяржаўнага зместу”.

4.12.96 г. Міністэрства замежных спраў Беларусі выступіла з заявай пра магчымасць ужывання ім санкцыяў супраць некаторых замежных СМІ, у першую чаргу — расійскіх, якія “паратнейшаму распаўсюджваюць скажоную інфармацыю пра грамадска-палітычную сітуацыю ў Рэспубліцы Беларусь”.

У адпаведнасці з часовым палажэннем аб дзейнасці карэс-

пандэнтаў СМІ замежных дзяржаваў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь (зацверджана Саветам Міністраў у каstryчніку 1993 г.) МЗС, як акредытавальны орган, у выпадку парушэння замежным карэспандэнтам заканадаўства правамоцны папярэдзіць яго або назбавіць акредытацыі. Рашэнне МЗС будзе канчатковым і абскарджанню не падлягае.

На пачатку студзеня 1997 г. Дзяржаўным камітэтам Рэспублікі Беларусь па друку выключаная з плану выдавецтва “Мастацкая літаратура” кніга сусветна вядомага пісьменніка Васіля Быкова “Сцяна”, якая была падрыхтаваная да друку яшчэ ў 1995 г. Сваё рашэнне Дзяржкамітэт Рэспублікі Беларусь па друку растлумачыў нястачаю фінансаў і малою колькасцю назіраных заказаў. На думку самога аўтара, усё гэта толькі фармальная прычыны. Разам са “Сцяной” В. Быкова выключаны зборнік твораў Ларысы Геніюш і навукова-папулярная кніга Уладзіміра Арлова і Генадзя Сагановіча “Дзесяць вякоў беларускай гісторыі”.

Падчас навагодніх урачыстасцяў было спаленае размешчанае ў Ратамцы (прыгарад Мінска) лецішча галоўнага рэдактара габрэйскай газеты “Авів” М. Нардштэйна. Падпалу папярэднічалі ананімныя тэлефонныя званкі з пагрозамі, а каля ўваходу ў кватэру была намаляваная шасціканцовая зорка Давіда, свастыка і эсэсаўскі знак. М. Нардштэйн лічыць, што гэта — акцыя запалохвання, праведзеная рускімі фашыстамі. Нікога канкрэтна рэдактар не падазрае.

Па названым факце ўзбуджаная крымінальная справа і вядзенца следства.

14.01.97 г. Рускі ПЭН-цэнтр, які з'яўляецца асацыянным членам ЮНЕСКО і Сусветнай арганізацыі пісьменнікаў, звярнуўся ў Віцебскі абласны суд з пратэстам у сувязі з працэсам, што вядзенца ў дачыненні да паэта Славаміра Адамовіча, які вось ужо каля 10 месяцаў утрымліваецца пад вартай. Сябры ПЭН-цэнтра адзінны ў сваёй думцы аб tym, што верш “Забі прэзідэнта” не ўтрымлівае закліку да канкрэтнага дзеяння супраць канкрэтнай асобы. Аўтары заявы настойваюць на спыненні крымінальнай справы супраць Славаміра Адамовіча, якая дыскрэды-

туе судовую ўладу ў Беларусі. Пісьменнікі Рускага ПЭН-цэнтра паабяцалі паведаміць пра судовую справу над паэтам міжнароднай грамадскасці і праз зварот да сусветнай супольнасці дамагацца вызвалення С. Адамовіча.

З пратэстамі ў сувязі з утрымліванием пад вартай С. Адамовіча выступілі таксама Літоўскі, Латышскі і Украінскі ПЭН-цэнтры.

14.01.97 г. дэпутат Вярхоўнага Савета XIII склікання Сямён Домаш звярнуўся ў суд Савецкага раёна г. Мінска з зыскам аб абароне гонару і годнасці ў сувязі з апублікованым у “Народнай газэце”, а потым перадрукаваным у “Гродненской правде” артыкулам за подпісам Аляксандра Данскага “Зигзаги Семена Домаша”. Аўтар артыкула абвінавачвае Сямёна Домаша ў злоўживанні службовым становішчам і парушэнні заканадаўства. Маральны ўрон зысковец ацаніў у 600 мільёнаў беларускіх рублёў, з якіх 300 мільёнаў мае намер адсудзіць у “Народнай газэты”, 200 мільёнаў — у газеты “Гродненская правда” і 100 мільёнаў — у аўтара артыкула.

11 і 27 лютага, 29 сакавіка, 22 і 24 красавіка адбыліся судовыя паседжанні па гэтай справе. Канчатковае рашэнне было прынятае 29 красавіка.

22.01.97 г. у студыю Карэліцкага кабельнага канала (Гродзенская вобласць), узламаўшы дзвёры, уварваліся супрацоўнікі міліцыі і прадстаўнікі раённай адміністрацыі. У той жа час быў затрыманы і дастаўлены ў аддзяленне міліцыі аператар студыі Міхал Свірыд. Падставай для такіх дзеянняў паслужыла дэмансстрацыя па кабельным тэлебачанні неафіцыйна забароненага для паказу ў краіне дакументальнага фільма Юрый Хашчавацкага пра А. Лукашэнку “Звычайны презідэнт”.

4.02.97 г. калектыву рэдакцыі газеты “Знамя юности” апублікаваў у сваім выданні зварот да прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Прычынай паслужыла паведамленне аб tym, што сузаснавальнік газеты — Кабінет Міністраў — без ведама працоўнага калектыву рэдакцыі перадаў свае права заснавальніка Дзяржкамітэту па справах моладзі. Сведчаннем гэтаму служыць дакладная нататка ад 15.01.97 г. прэзідэнту Беларусі, падпісаная намесні-

кам прэм'ер-міністра Ул. Русакевічам, намеснікам кіраўніка Адміністрацыі прэзідэнта Ул. Замяталіным і старшынёй Дзяржкамітэта па справах моладзі А. Пазняком “Аб плане мерапрыемстваў па стварэнні ў Рэспубліцы Беларусь упływowай моладзеўай арганізацыі”.

5.02.97 г. кіраўнік прэс-службы Упраўлення ўнутраных спраў Брэсцкага абльоўканскаму В. Васілеўскі заявіў, што ўласнаму карэспандэнту БелаПАН Валянціне Казловічу не будзе давацца аператыўная інфармацыя з УУС. Чыноўнікі названага УУС лічаць, што Валянціна Казловіч выкарыстоўвае пераважна негатыўную інфармацыю пра крымінальную ситуацыю ў Брэсцкай вобласці. Такое рашэнне, прынятае УУС Брэсцкага абльоўканскаму, парушае арт. 39 закона Беларусі “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”, у якім журналістам гарантуецца права на “зборанне, запрошванне, атрыманне і распаўсяджванне інфармацыі”.

Інфармацыйнае агенцтва БелаПАН выказала ў сувязі з гэтым пратэст.

7.02.97 г. адбылося чарговае паседжанне Віцебскага абласнога суда па справе С. Адамовіча. У якасці сведкаў у судзе былі заслушаныя літаратуразнаўцы: член-карэспандэнт АН Беларусі Алег Лойка і навуковы супрацоўнік Інстытута літаратуры Міхась Тышына, якія зрабілі літаратуразнаўчае заключэнне на верш “Забі прэзідэнта”. Адвакат С. Адамовіча Гары Паганяйла чарговы раз хадайнічаў перад судом аб змяненні меры стрымання для свайго падабароннага.

Пасля непрацяглай нарады суд пастановіў змяніць меру стрымання з утрымання пад вартай на падпіску аб нявыездзе. С. Адамовіч быў вызвалены непасрэдна ў зале суда.

Камітэт абароны пісьменнікаў, якія знаходзяцца ў зняволенні, Міжнароднага ПЭН-цэнтра распаўсядзіў прэс-рэліз, у якім паведамляецца аб вызваленні Славаміра Адамовіча з-пад варты.

10.02.97 г. галоўны рэдактар газеты “Свабода” Iгар Гермянчук, вярнуўшыся з працы, заўважыў, што яго дом быў абстралены. Куля прабіла дзве аконныя шыбы і прайшла да кладні над тым месцам, дзе звычайна рэдактар працаваў па вечарах. Аднак I. Гер-

мянчук мяркуе, што стралок ведаў, што ў хаце нікога няма. Дзяжурная следчая группа УУС Мінскага раёна, што прыбыла на месца здарэння, запратакалявала знойдзеную гаспадарамі кулю і склада апісанне месца здарэння. Трэба заўважыць, што ў гэты самы дзень быў учынены хуліганскі напад на маладога палітыка, дэпутата Вярхоўнага Савета XIII склікання Анатоля Лябедзьку. Тыя, хто нападаў, не мелі за мэтu ўчыніць рабунак, бо пульярэс і “дыпламат” дэпутата іх не зацікавілі. Паводле гэтых фактаў узбуджаныя крымінальныя справы і вядзецца следства.

11.02.97 г. уласны карэспандэнт расійскай тэлекампаніі НТВ у Беларусі Аляксандр Ступнікаў, акрэдытаваны пры МЗС Беларусі, быў выкліканы ў знешнепалітычнае ведамства. Яму было вынесенае “афіцыйнае вуснае папярэджанне” ў сувязі з неаб'ектыўным, з пункту погляду беларускіх уладаў, асвятленнем грамдска-палітычных падзеяў у рэспубліцы. У распаўсюджанай у сувязі з дзейнасцю А. Ступнікава і іншых расійскіх тэлежурналісташаў заяве беларускае МЗС папярэдзіла кіраўніцтва НТВ і іншых расійскіх тэлеканалаў пра магчымае спыненне іх трансляцыі ў краіне. Пасля таго, як у Мінску ў лютым і сакавіку адбыўся шэраг буйных маніфестацый ў супраць палітыкі А. Лукашэнкі, А. Ступнікаў быў 24 сакавіка пазбаўлены акрэдытациі пры МЗС Беларусі. Як паведамілі афіцыйныя крыніцы, таксама вырашаецца пытанне аб высылцы А. Ступнікава з краіны.

12.02.97 г. адбыўся санкцыянаваны пікет супрацоўнікаў закрытага ўладамі 1 верасня 1996 г. “Радыё 101,2”. Адміністрацыі і супрацоўнікам “Радыё 101,2” стала вядома, што радыёчастату 101,2 перадаюць прапрэзідэнцкай моладзевай арганізацыі “Прямое дзеяние”.

13.02.97 г. на сваёй першай прэс-канферэнцыі намеснік кіраўніка Адміністрацыі презідэнта Іван Пашкевіч паведаміў пра ідэю стварэння 2-га Нацыянальнага канала (БТ-2), на якім будуць размяшчацца найлепшыя праграмы рэгіянальных тэлестудыяў Беларусі. Праграмы БТ-2 будуць часткова перакрываць вяшчанне ГРТ.

14.02.97 г., у дзень Святога Валянціна, у г. Мінску моладдзю было арганізаванае масавае шэсце пад дэвізам “Беларусь — у

Еўропу” з перадачай петыцыя ў пасольствам еўрапейскіх дзяржаваў. Падчас правядзення гэтай мірнай акцыі ўладамі было затрымана каля 40 чалавек, шмат хто быў моцна збіты. Пацярпелі і журналісты. Алеся Лучанінава з РІА “Новости” з прыкметамі атручання і апёку ад слезацечнага газу была дастагаўленая ў шпіталь. Віктара Дзятліковіча, карэспандэнта “Белорусской газеты”, некалькі гадзін пратрымалі ў камеры. У некаторых журналістаў былі засвечаныя стужкі з адзнятым матэрыялам і выцертыя запісы аўдыёкасетаў.

21.02.97 г. шэраг журналістаў — Ю. Свірко (латвійская газета “Дыена”), В. Тамашэўская (расійская газета “Коммерсант”), В. Цыганкоў (радыё “Свабода”) і В. Лебедзеў (газета “Свободные новости-плюс”) — не былі дапушчаныя на прэс-канферэнцыю старшыні верхняй палаты беларускага “парламента”. Прадстаўнікі аховы П. Шыпука растлумачылі журналістам, што паколькі яны прыбылі пасля таго, як спіс журналістаў быў “забраны”, прапушчаныя на прэс-канферэнцыю яны не будуць.

21.02.97 г. прэс-цэнтр пракуратуры Рэспублікі Беларусь зрабіў заяву пра тое, што ў асобных друкаваных выданнях змяшчаюцца публікацыі, якія навязваюць чытчу думку пра тое, што ўзбуджэнне крымінальнай справы на дэпутата Вярхоўнага Савета ХІІІ склікання Уладзіміра Кудзінава абумоўленае яго пераследам па палітычных матывах. У роўнай ступені гэта тычыцца паведамленняў пра збіццё дэпутата А. Лябедзькі і стрэл у акно дома галоўнага рэдактара газеты “Свабода”.

Пракуратура рэспублікі яшчэ раз нагадвае пра тое, што па гэтых справах узбуджаныя крымінальныя справы і вядзецца следства.

27.02.97 г. ужо трэці раз з прычыны нез'яўлення адказчыка ў судзе Савецкага раёна г. Мінска не адбылося слуханне справы па зыску прэзідэнта Беларускай асацыяцыі журналістаў Ж. Літвіной да Ул. Вялічкі, які апублікаваў у “Народнай газеце” 23.10.96 г. артыкул “Жанна Літвіна в роли обличителя”. Два папярэднія паседжанні былі адкладзеныя з той самай прычыны.

28.02.97 г. прэс-цэнтр пракуратуры Рэспублікі Беларусь заявіў пра тое, што пракуратурай будзе праводзіцца праверка па фак-

це апублікавання ў шэрагу незалежных выданняў дадзеных папярэдняга следства па справе Т. Віннікавай, былога старшыні праўлення Нацыянальнага банка рэспублікі. Паводле вынікаў праверкі старшыні Дзяржаўнага камітэта Рэспублікі Беларусь па друку будзе пададзеная прапанова “для прыняцця захадаў рэагавання ў дачыненні шэрагу друкаваных выданняў за дапушчаныя імі парушэнні патрабаванняў закона “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”.

У першую чаргу праクуратурай будзе праведзеная праверка трох газет: “Белорусской деловой газеты”, “Свабоды” і “Народнай волі”. На думку праクуратуры, у апублікаваных СМІ дадзеных да-пускающца “некарэктныя выказванні на адрас следчай групы, абві-навачванні ў неаб'ектыўнасці і небесстароннасці”, а Т. Віннікава паказваецца бязвіннай ахвярай, што ўплыве на хаду следства.

1.03.97 г. у г. Мінску праходзіў I з'езд Беларускай асацыяцыі журналістаў (БАЖ). Апроч журналістаў, што прадстаўлялі ўсе рэгіёны краіны, на з'ездзе прысутнічалі прадстаўнікі дыплама-тычнага корпуса і грамадскіх організацый Польшчы, ЗША, Расіі, Англіі, Германіі і Украіны.

На з'ездзе былі заслуханыя спрэваздачы прэзідэнта БАЖ і рэвізійнай камісіі. Адбылося ўручэнне прэміяў БАЖ. Дыпломы лаўрэатаў атрымалі: фотакарэспандэнт газеты “Звязда” Анатоль Кляшчук, спецыяльны карэспандэнт БелАПАН Вячаслаў Буд-кевіч, журналіст-палітолаг Анатоль Майсеня (пасмяротна), калектыў газеты “Борисовские ведомости”, намеснік галоўнага рэ-дактара газеты “Свободные новости-плюс” Аляксандр Тамко-віч, заснавальнік і галоўны рэдактар газеты “Народная воля” Іосіф Сярэдзіч, рэжысёр Юрый Хашчавацкі, галоўны рэдактар “Радыё-2” Уладзімір Дзюба, супрацоўніца тэлекампаніі “ФІТ” Святлана Баблеўская, супрацоўнікі газеты “Імя” Мікола Хале-зік і Яўген Мартыновіч.

З'езд прыняў зварот да грамадскасці краіны, нацыянальных і міжнародных арганізацый, у якім гаворка вядзенца пра неаб-ходнасць узмацнення сацыяльных гарантый працаўнікам СМІ і забеспячэння ўмоваў для іх прафесійнай дзейнасці.

5.03.97 г. на беларуска-польскай мяжы супрацоўнікамі беларускай мытні ў польскага карэспандэнта газеты “Trybuna Slas-

ка” Артура Путышы былі забраныя запісы і матэрыялы, звязаныя з парушэннем правоў чалавека.

Польскі журналіст пабываў на паседжанні адміністрацыйнай камісіі ў г. Магілёве, на якой разглядалася правапарушэнне рабочага Цурнанава, што выяўлялася ў карыстенні нацыянальным сцягам; узяў некалькі інтэрв’ю ў людзей, што пацярпелі ад дзеянняў уладаў; папрысутнічаў на пікеце Свабоднага прафсаюза, што праходзіў каля будынка Магілёўскага аблвыканкама. Мясцовая група Беларускага Хельсінскага камітэта перадала А. Путышу зварот да ААН і польскай Solidarnosci аб парушэнні правоў чалавека.

5.03.97 г. Гродзенскі гаспадарчы суд прыняў рашэнне аб высяленні да 24 сакавіка рэдакцыі газеты “Пагоня” з памяшкання, якое належыць Ленінскому райвыканкаму. Галоўны рэдактар газеты Мікола Маркевіч заявіў, што рэдакцыя не зможа выселіцца да таго часу, пакуль улады не вырашаць цывілізаваным шляхам праблемы, звязаныя з высяленнем. 9 красавіка рэдакцыю газеты наведалі супрацоўнікі міліцыі, судовыя выканаўцы, прадстаўнікі “вертыкалі” і людзі ў рабочай вopратцы. Уся маё масць рэдакцыі была вынесеная і зваленая ў грузавы аўтамабіль. Следам за маёмасцю былі вынесеныя і супрацоўнікі рэдакцыі.

6.03.97 г. Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па друку на падставе арт. 16 закона Рэспублікі Беларусь “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі” вынес пісьмовае папярэджанне рэдакцыі газеты “Беларуская маладзёжная” за парушэнне патрабаванняў закона. Падставай для вынясення папярэджання паслужыў апубліканы ў газете № 6 ад 21.02.97 г. артыкул А. Лабановіч “Что делать?”, у якім, на думку Дзяржкамітэта, утрымліваючыя прыкметы парушэння арт. 5 закона ў тым, што тычыцца “закліку да захопу ўлады і гвалтоўнага змянення канстытуцыйнага ладу краіны”.

13.03.97 г. міліцыяй быў затрыманы выканаўчы дырэктор Беларускай асацыяцыі журналістаў Ігар Рынкевіч. Падставы затрымання былі раслумачаныя І. Рынкевічу толькі пасля таго, як ён быў дастаўлены ў раённы аддзел унутраных спраў. Як выясціўлася, выканаўчы дырэктор БАЖ быў затрыманы “за

ўдзел у пікетаванні на плошчы Незалежнасці ў 18.10 10 сакавіка і парушэнне дэкрэта прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 5 ад 5 сакавіка 1997 г. “Аб сходах, мітынгах, вулічных шэсцях, дэманстрацыях і пікетаванні ў Рэспубліцы Беларусь”. Падставаю паслужылі рапарты супрацоўнікаў міліцыі, у якіх яны згадвалі “высокага чалавека з камерай”. Сам выканаўчы дырэктар БАЖ заявіў, што “сапраўды, у сувязі са сваімі прафесійнымі ававязкамі знаходзіўся ў раёне касцёла Святых Алены і Сымона, але без якіх бы там ні было кіна- і фотакамераў, хадзіў выключна па тратуары”. Падчас судовага разбіральніцтва суддзя Зелянко адхіліў хадайніцтва I. Рынкевіча аб прысутнасці на паседжанні прадстаўнікоў БХК і журналіста радыё “Свабода”. Пасля хадайніцтва аб выдзяленні яму адваката слуханне справы было перанесенае на пазнейшы тэрмін, а сам выканаўчы дырэктар БАЖ вызвалены з-пад варты.

14.03.97 г., напярэдадні святкавання Дня Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, падчас правядзення мітынгу “Беларусь у Еўропу – 2” было затрымана каля сотні людзей. Сярод затрыманых аказалася шмат журналістаў. У tym ліку: Г. Барбарыч (агенцтва БелаПАН), С. Маліноўскі (газета “Свободные новости-плюс”), А. Хмяльніцкі (радыё “Свабода”), І. Халіп (намеснік галоўнага рэдактара газеты “Імя”), Р. Якаўлеўскі (“Белорусская газета”), А. Невяроўскі, А. Дашчынскі, Г. Патаповіч (газета “Свабода”), П. Карназіцкі (газета “Здравый смысл”). Усе журналісты мелі пры сабе службовыя пасведчанні і знаходзіліся пры выкананні службовых ававязак.

Пастановаю Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь “Аб вызнанні забаронаў і аbmежаванняў на перамяшчэнне рэчаў праз мытную мяжу Рэспублікі Беларусь” № 218 ад **18 сакавіка 1997 г.** зацверджаны новы пералік рэчаў, забароненых да перамяшчэння праз мытную мяжу Беларусі. У ім, у прыватнасці, прадугледжаная забарона на ўвоз і вывоз друкаваных і аўдыёвізуальных матэрыялаў, а таксама іншых носьбітаў інфармацыі, якія ўтрымліваюць звесткі, што наносяць шкоду палітычным ці эканамічным інтэрэсам краіны, яе дзяржаўнай бяспецы, ахове здароўя і маральнасці грамадзян. Пастанова набывае моц праз месяц з дня яе апублікавання. Тым не менш, 23 сакавіка бела-

рускімі мыйнікамі на мяжы з Літвой была канфіскаваная відэакасета з матэрыяламі, адзнятымі А. Ступнікам; 5 красавіка на той самай мяжы ў журналіста газеты "Беларуская маладзёжная" Міколы Копчанава канфіскавалі 20 асбонікаў "Беларускай маладзёжнай". Дзеянні ўладаў дазваляюць зрабіць выснову, што шмат у якіх недзяржаўных выданняў, якія друкуюцца за мяжой, могуць узімкуць праблемы з увозам іх накладаў у Беларусь.

Да барацьбы з незалежнымі СМІ падключыўся Савет бяспекі Беларусі. **21 сакавіка** на спецыяльным брыфінгу дзяржаўны сакратар Савета бяспекі Беларусі Віктар Шэйман паведаміў, што гэтым органам "прынятае рашэнне, у якім прадугледжаны шэраг заходаў па абароне інфармацыйнай прасторы Беларусі, уключаючы магчымасць перарэгістрацыі беларускіх СМІ і пе-раакрэдытаты замежных карэспандэнтаў". В. Шэйман пры гэтым падкрэсліў, што ў рэспубліцы "дастаткова інфармацыйнае поле". Аднак адказаць на пытанні журналістаў ён адмовіўся.

23.03.97 г. у г. Мінску адбыўся мітынг, прысвечаны 79-ай гадавіне Беларускай Народнай Рэспублікі, які потым перарос у масавае шэсце. Падчас яго правядзення было затрымана каля 150 чалавек. Сярод пацярпелых ёсьць і журналісты. Таццяну Мельнічук, галоўнага рэдактара газеты "Беларуская маладзёжная", зблі з ног і кінулі тварам аб асфальт; карэспандэнта "Асашыяйтэд прэс" Марыну Бабкіну "абдалі" слезацечным газам; карэспандэнту радыё "Свабода" Юрасю Карманаву разбілі лоб. Пацярпеў таксама пісьменнік Уладзімір Ягоўдзік.

23.03.97 г. упершыню прадстаўнікі ГРТ, РТР і НТВ былі пазбаўленыя магчымасці перагнаць відэаматэрыялы з кадрамі сутыкненняў на вуліцах Мінска ў Москву. 24 сакавіка ніхто з расійскіх тэлевізійшчыкаў не быў дапушчаны на тэрыторыю студыі, адкуль вядзецца перагонка адзнятага матэрыялу.

25.03.97 г. шэраг журналістаў замежных і беларускіх сродкаў масавай інфармацыі правялі акцыю пратэсту каля Міністэрства замежных спраў Беларусі супраць пазбаўлення акрэдытаты ка-рэспандэнта расійскага канала НТВ А. Ступніка. Журналісты звязрнуліся таксама з адкрытым лістом да прэзідэнтаў Расіі і

Беларусі з патрабаваннем забяспечыць умовы для ажыццяўлення імі сваёй прафесійнай дзейнасці.

25.03.97 г. прэс-сакратар презідэнта Расіі Сяргей Ястржэмбскі выступіў з заявай аб tym, што Крэмль сур'ёзна заклапочаны становішчам карэспандэнтаў расійскіх СМІ ў Беларусі і што прынцыпы свабоды інфармацыі павінны быць адноўленыя. Неабходнасць такой заявы была выкліканая распачатымі ганеннямі на прадстаўнікоў расійскіх тэлекампаніяў.

26.03.97 г., прыкладна апоўдні, у цэнтры Мінска быў учынены замах на галоўнага рэдактара газеты "Дэтэктыў" Уладзіміра Кажэўнікава. Невядомай асобай Ул. Кажэўнікаву было нанесена мноства пранікальных раненняў. У цяжкім стане пацярпелы быў дастаўлены ў шпіタル, дзе яму была аказана экстраная медыцынская дапамога. Па факце замаху ўзбуджаная крымінальная справа.

28.03.97 г. Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь выступіла з заяваю наконт дзейнасці Аляксандра Ступнікава. У ёй гаворыцца аб tym, што грамадзянін Ізраіль А. Ступнікаў парушае арт. З закона Рэспублікі Беларусь "Аб прававым становішчам грамадзян і асобаў без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь" у той яго частцы, якая прадугледжвае, што "ажыццяўленне замежнымі грамадзянамі і асобамі без грамадзянства ў Рэспубліцы Беларусь сваіх правоў і свабодаў не павінна наносіць урону інтэрэсам Рэспублікі Беларусь, правам і законным інтэрэсам грамадзян Рэспублікі Беларусь і іншых асобаў". На падставе арт. 24 закона А. Ступнікаву скарачаецца тэрмін поўноты ў Рэспубліцы Беларусь да 31 сакавіка 1997 года.

1.04.97 г. суд Цэнтральнага раёна г. Мінска разгледзеў справу па зыску аб абароне гонару, годнасці і прафесійнай рэпутацыі намесніка галоўнага рэдактара газеты "Знамя юности" Алега Барадача да рэдакцыі газеты "Імя" і Ігара Рынкевіча. У сваёй заяве зысковец прасіў суд абавязаць адказчыкаў апублікаваць абвяржэнне фальшивых фактаў, якія знеслаўляюць яго і былі змешчаныя ў газете "Імя" ад 13 верасня 1996 года ў артыкуле Івана Бажэнава (псеўданім I. Рынкевіча) "Сакаліны ўзлёт "крум-

кача” Зуева”, а таксама спагнаць за нанесены маральны ўрон з газеты “Імя” — 25 млн. беларускіх рублёў, а з І. Рынкевіча — 5 млн. рублёў. Суд прызнаў надрукаваныя ў газете звесткі неадпаведнымі сапраўднасці. Аднак ў абвяржэнні і спагнанні штрафаў за маральны ўрон зыкоўцу было адмоўлена. Рашэнне суда Цэнтральнага раёна зысковец абскардзіў у касацыйным парадку ў Мінскім гарадскім судзе.

2.04.97 г. у г. Мінску адбыліся тры мітынгі ў сувязі з хутка чаканым падпісаннем дамовы аб утварэнні Саюза паміж Расіяй і Беларуссю. Прыхільнікі БНФ сабраліся каля Опернага тэатра, а потым накіраваліся да будынка расійскага пасольства. Аднак дарогу маніфестантам загарадзілі добра ўзброеная нарады міліцыі і АМАПа. У выніку сутыкнення больш за 300 чалавек было арыштавана. Шмат каму з удзельнікаў былі нанесеныя цялесныя пашкоджанні. Быў збіты журналіст газеты “Товариш” Валерый Шчукін, збітая і затрыманая намеснік галоўнага рэдактара газеты “Імя” Ірына Халіп, разам з ёй затрымалі і яе бацьку — драматурга Уладзіміра Халіпа. Былі затрыманыя таксама фотакарэспандэнт газеты “Вячэрні Мінск” Тамара Хаміцэвіч, карэспандэнт газеты “Белорусский рынок” Паўлюк Быкоўскі, прадстаўнік кітайскага інфармацыйнага агенцтва, карэспандэнт газеты “Свободные новости” Сяргей Маліноўскі, паэт і журналіст газеты “Наша Ніва” Славамір Адамовіч. Трапіў пад дубінкі карэспандэнт “Свободных новостей” Юрый Навуменка.

З красавіка адбылося пікетаванне каля Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь. Пікет быў арганізаваны больш як трываласцю журналістамі беларускіх і замежных сродкаў масавай інфармацыі, якія пратэставалі супраць парушэння іх прафесійных правоў і правоў грамадзян на атрыманне інфармацыі. Падставаю для пікета паслужылі падзеі, якія адбыліся 2 красавіка. Начальнік прэс-цэнтра Міністэрства ўнутраных спраў В. Патапенка, сустрэўшыся з пікетчыкамі, растлумачыў, што затрыманне і збіцце журналістаў адбылося выпадкова, бо быў загад прадстаўніку СМІ не чапаць, і запэўніў пікетчыкаў, што надалей падобнае не паўторыцца.

14 красавіка суд Першамайскага раёна завяршыў разгляд зыс-

ку былога старшыні Гомельскага абласнога тэлерадыёаб'яднання Мікалая Гарбачова да Нацыянальнай тэлерадыёкампаніі. Тэмаю зыску было незаконнае звольненне М. Гарбачова 13 лістапада 1996 года. Падставаю для звольнення паслужыла выступленне дэпутатаў Вярхоўнага Савета Міхаіла Варановіча і Вячаслава Герасіменкі па абласным радыё. Пазіцыя гэтых дэпутатаў разыходзілася з афіцыйнай пропагандай прэзідэнцкай ініцыятывы рэферэндуму.

Суд прызнаў незаконным загад аб вызваленні М. Гарбачова ад займанай пасады і пастановіў зацвердзіць умовы прымірэнчага пагаднення, пропанаваныя зыскоўцам — звольненне “на асабістым жаданні”. За час вымушанага прагулу тэлерадыёкампаніі павінна выплатіць М. Гарбачову кампенсацыю ў памеры 27 млн. беларускіх рублёў і кампенсаваць судовыя выдаткі ў памеры 600 тыс. беларускіх рублёў.

12.04.97 г. у Мінску адбыўся V з'езд Таварыства беларускай мовы (ТБМ). У цэнтры ўвагі з'езда знаходзілася сітуацыя, звязаная са спынением фінансавання дзяржавай газеты “Наша слова”. “Наша слова” з'яўлялася адзіным у краіне культурна-асветніцкім выданнем, якое на сваіх старонках сістэмна займалася вывучэннем моўных праблемаў. Выход гэтай газеты ажыццяўляўся штотыднёва на працягу дзесяці гадоў.

З'езд выказаў занепакоенасць становішчам, якое склалася ў Беларусі з адраджэннем нацыянальнай мовы, гісторыі і культуры. На з'ездзе была таксама прынята пастанова, у якой, у прыватнасці, рэспубліканскай радзе ТБМ даручана знайсці магчымасці для забеспечэння выхаду газеты ў свет.

У лютым-красавіку 1997 г. Камітэтам дзяржаўнага контролю была праведзеная праверка фінансава-гаспадарчай дзейнасці рэдакцыі газеты “Знамя юности”. Падчас праверкі былі выяўленыя найгрубейшыя парушэнні фінансавай дысцыпліны галоўным рэдактарам газеты І. Гукоўскім. Сума ўрону, нанесенага рэдакцыі, складае больш за 40 тыс. долараў ЗША. Па выніках праверкі старшынёй Камітэта дзяржаўнага контролю М. Дамашкевічам вынесеная прапанова прэзідэнту Беларусі аб вызваленні І. Гурскага ад займанай пасады, матэрыялы праверкі перададзены ў прокуратуру.

8 мая на старонках “Знамени юности” быў апублікаваны адкрыты ліст калектыву рэдакцыі, у якім выказвалася адзінагадосная падтрымка І. Гукоўскаму. На думку калектыву, дапушчаны І. Гукоўскім парушэнні былі зробленыя з-за неспрактыкаванасці.

29.04.97 г. закончыўся разгляд справы С. Домаша. Суд абаязёў “Народную газету” і “Гродненскую правду” абергнуць звесткі, якія знеслаўляюць гонар і годнасць дэпутата С. Домаша. За нанесеную маральную шкоду з першага выдання на карысць зыскоўца пастаноўлена спагнанець 10 млн. рублёў, з “Гродненской правды” – 6 млн. рублёў, аўтар артыкула павінен выплатіць дэпутату 2 млн. рублёў.

Трэба адзначыць, што ў наяўнай палітычнай сітуацыі такі вынік звычайнай грамадзянскай справы з'яўляецца хутчэй выключэннем. Як правіла, судовыя працэсы, у якіх удзельнічаюць апазіцыйныя да ўладаў дзеячы, сканчваюцца не на карысць апошніх. Тым больш што адказчыкамі па гэтай справе з'яўляліся афіцыйныя СМІ.

30.04.97 г. галоўны рэдактар газеты “Пагоня” М. Маркевіч быў выкліканы ў Гродзенскую абласную прокуратуру. Падставаю для выкліку М. Маркевіча ў аддзел па наглядзе за нацыянальной бяспекай паслужыла карыкатура, надрукаваная ў № 16 газеты, на якой няголены мужчына ў картузе прадае труны, а побач змешчаная аб'ява: “Прыхільнікам презідэнта – бясплатна”.

24–25.05.97 г. (у выходныя дні) у памяшканні рэдакцыі газеты “Пагоня” быў учынены крадзеж. Уначы невядомымі былі ўзламаныя дзвёры офіса рэдакцыі і скрадзены дыпламат, які належаў галоўнаму рэдактару газеты. Зніклі таксама і рэгістрацыйныя дакументы газеты.

29.05.97 г. суд Савецкага раёна г. Мінска вынес рашэнне па справе Жаны Ліцвінай да “Народнай газеты” – у зыску аб абароне гонару і годнасці, кампенсацыі за маральную шкоду, прымусе да публікацыі абвяржэння знеслаўляльных звестак – адмовіць.

Такое рашэнне было прынятае “з улікам агульнай скірава-

насці і кантэксту ўсяго выступлення Ліцвіной Ж.Н. на семінары, якое мела крытычны характар і вызначалася крытычнай скіраванасцю ў адрас прэзідэнта Рэспублікі Беларусь".

Рашэнне было абскарджанае ў касацыйным парадку ў Мінскім гарадскім судзе. 10 чэрвеня Мінгарсуд разгледзеў справу і пакінуў рашэнне суда Савецкага раёна г. Мінска без зменаў.

5.06.97 г. у рэдакцыі газеты "Свабода" супрацоўнікам пракуратуры Мінскай вобласці былі забраныя арыгінал ліста ад імя "Беларускага вызваленчага войска" і нумар газеты "Свабода", у якім гэты ліст быў апублікованы.

13.06.97 г. галоўны рэдактар газеты "Свабода" І. Германчук быў выкліканы ў пракуратуру Мінскай вобласці. Падставаю для выкліку ў органы пракуратуры паслужыла публікацыя ў газэце ліста, атрыманага рэдакцыяй ад невядомай арганізацыі "Беларуское вызваленчое войска", якая ўзяла на сябе адказнасць за выбухі на газаправодзе.

13.06.97 г. Віцебскі абласны суд завершыў разгляд справы па абвінавачанні паэта С. Адамовіча ў закліках да тэарыстычнага акта ў адносінах да кірауніка дзяржавы, а таксама спробе незаконнага пераходу дзяржаўнай мяжы. Суд не пагадзіўся з пазіцыяй пракуратуры, якая расцвіла публікацыю верша "Забі прэзідэнта" як заклік да тэарыстычнага акта, і кваліфікаваў дзеянні С. Адамовіча як знявагу прадстаўніка ўлады.

Па сукупнасці злачынстваў абвінавачанаму было прызначанае пакаранне ў выглядзе дзесяці месяцаў пазбаўлення волі. Аднак ён быў вызвалены з-пад варты ў зале суда, бо яму быў залічаны дзесяцімесяцовы тэрмін папярэдняга зняволення. С. Адамовічу давядзенца таксама аплаціць судовыя выдаткі (працу перакладчыкаў і інш.).

16.06.97 г. пракуратурай Рэспублікі Беларусь вынесенае папярэджанне галоўнаму рэдактару газеты "Наша Ніва" аб недапушчальнасці парушэння закона "Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі".

У газэце "Наша Ніва" № 15–16 ад 21.04.97 г. было апублікованае прывітанне Мітропаліта Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы Ізяслава ў сувязі са святкаваннем Вялікадня.

На думку пракуратуры, выказанні, якія ўтрымліваюцца ў

публікацыі, маюць “палітызаваны, апазіцыйны ўраду характар, што несумяшчальна з функцыямі рэлігійных арганізацыяў, і скіраваныя на распальванне варожасці да іншых рэлігійных канфесіяў”, чым парушаюцца патрабаванні п. 4 арт. 5 закона “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”, які забараняе выкарыстанне СМІ для распальвання нацыянальнай, сацыяльнай, расавай, рэлігійнай нецярпімасці ці варожасці.

18.06.97 г. а дзевятай гадзіне вечара невядомымі асобамі быў учынены разбойны напад на офіс рэдакцыі газеты “Здравыі смысл”. Сем чалавек (двое з якіх былі ў міліцэйскай форме, а пяцёра — у масках) уварваліся ў офіс газеты, зблі прысутных і ўчынілі пагром. Рэдакцыйныя каштоўнасці — кампутар і тэлевізор — засталіся некранутымі. Па гэтым факце РАУС Савецкага раёна г. Мінска вядзеца следства.

Чэрвень 1997 г. У рэдакцыі газеты “Пагоня” завершана чарговая праверка падатковай інспекцыі. За парушэнні касавай дысыпліны рэдакцыя аштрафаваная на 224 млн. рублёў (9 тыс. долараў ЗША).

20.06.97 г. Гродзенскі абласны гаспадарчы суд разгледзеў зыск адміністрацыі Ленінскага раёна г. Гродна да рэдакцыі газеты “Пагоня” аб спагненні запазычанасці за карыстанне памяшканнем, з якога рэдакцыя была выселеная два месяцы назад. Сума запазычанасці, якую газета павінна выплаціць, складае 32 млн. беларускіх рублёў.

1.04.97 г. журналіст агенцтва “Ройтэр” Юрась Свірка звярнуўся ў суд Цэнтральнага раёна г. Мінска з зыскам да былога намесніка кіраўніка Адміністрацыі прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Ул. Замяталіна аб абароне гонару і годнасці. Падставаю для звяртання ў суд паслужыла распаўсяджанае 19.06.96 г. Беларускім тэлеграфным агенцтвам (БелТА) інтэрв'ю Ул. Замяталіна, у якім ён заявіў, што “правы чалавека на праўдзівую інфармацыю, ачышчаную ад хлусні, паклёпаў і кан'юнктуры, парушаюць перадусім залежныя ад долараўага хабару, замежных спецслужбаў і беларускіх фашыстоўскіх нацыяналістаў журналисты без пэўнага грамадзянства, якія называюць сябе “незалежнымі”.

Ю. Свірка папрасіў суд прызнаць слова Ул. Замяталіна не

адпаведнымі сапраўдасці, запатрабаваў іх абвяржэння і спагнання за маральную шкоду 100 млн. беларускіх рублёў: 25 млн. рублёў — з Ул. Замяталіна, 75 млн. — з агенцтва.

27.06.97 г. суд Цэнтральнага раёна г. Мінска, разгледзеўшы справу, адмовіў Ю. Свірку ў задавальненні зысковых патрабаванняў. Гэтае рашэнне журналіст будзе абскарджаць у касацыйным парадку ў Мінскім гарадскім судзе.

2.07.97 г. Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь накіравала кіраўніцтву ГРТ ліст з патрабаваннем прынесці пра-бачэнні за “недапушчальную нетактоўнасць і дрэны тон”, які прасочваецца ў рэпартажах пра падзеі ў Беларусі карэспандэнта ГРТ П. Шарамета. Аднак гэты ліст, на думку МЗС Беларусі, быў пакінуты без увагі.

7.07.97 г. МЗС Беларусь “за грубае скажэнне фактаў і нетактоўнасць, дапушчаная ў рэпартажах пра сітуацыю ў Беларусі”, пазбавіла акрэдытациі карэспандэнта ГРТ у Мінску Паўла Шарамета.

На працягу некалькіх дзён МЗС Расійскай Федэрацыі, Пасольства Pacii ў Мінску і МЗС Рэспублікі Беларусь спрабавалі вырашыць канфлікт. На жаль, зрабіць гэта не ўдалося.

22.07.97 г. здымачная група ГРТ на чале з карэспандэнтам П. Шараметам, якая рыхтавала рэпартаж пра дзяржаўную мяжу, была затрыманая ў раёне беларуска-літоўскай мяжы “Каменны Лог”. За парушэнне памежнай зоны аддзел міліцыі Ашмянскага раёна Гродзенскай вобласці вынес карэспандэнтам ГРТ адміністрацыянае папярэджанне ў адпаведнасці з арт. 184 Кодэкса аб адміністрацыйных правапарушэннях Рэспублікі Беларусь.

26.07.97 г. галоўны рэдактар газеты “Выбор” Б. Хамайда і член рэдкалегіі Б. Плещанка былі дастаўлены ў Віцебскае абласное ўпраўленне КДБ. У “правапарушальнікаў” былі забраныя 300 асобнікаў артыкула “Ладдзя роспачы, ці Як любіць прэзідэнта”. Магчыма, аўтара “Ладдзі роспачы” чакае лёс С. Адамовіча, які за свой верш “Забі прэзідэнта” правёў у турме 10 месяцаў.

26.07.97 г. супрацоўнікамі аператыўнай службы памежных войскі Беларусі ў аэрапорце “Мінск-2” была арыштаваная здымачная група Беларускага бюро ГРТ. Дэмітрыю Завадскаму і

Паўлу Шарамету інкрымінуеца незаконнае перасячэнне беларуска-літоўскай мяжы (на якую журналісты выязджалі 22 ліпеня), ажыццёленае групай асобаў з папярэдняю змовай (ч. 2 арт. 80 КК Беларусі). Кіроўцу здымачнай групы Яраславу Аўчынніку авбінавачанне не прад'яўленае.

27 ліпеня ў карпункце ГРТ і ў кватэрах затрыманых былі праведзеныя вобыскі. 28 ліпеня журналісты пераведзены ў Гродзенскі следчы ізалятар. Следства вядзе следчы абласнога ўпраўлення КДБ.

30.07.97 г. прэзідэнт Расійскай Федэрацыі Барыс Ельцын зрабіў для прэсы заяву, у якой, у прыватнасці, выказаў абурэнне дзеяннямі прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнкі ў дачыненні да карэспандэнтаў ГРТ. Б. Ельцын заявіў, што калі кіраўніцтва Беларусі будзе і надалей такім чынам паводзіць сябе з расійскімі журналістамі, ён вымушаны будзе перагледзець пажэнні Статута расійска-беларускага саюза.

Міжнародная арганізацыя ў Парыжы “Рэпарцёры без межаў” і Беларуская асацыяцыя журналістаў накіравалі на адрас прэзідэнта Беларусі зварт з патрабаваннем вызваліць расійскіх журналістаў.

31.07.97 г. каля будынка Міністэрства замежных спраў 20 журналістаў правялі пікетаванне ў сувязі з затрыманнем здымачнай групы ГРТ. Потым пікетчыкі арганізавалі шэсце і пікетаванне будынка КДБ і Дзяржкамітэта памежных войскў Рэспублікі Беларусь.

15 удзельнікаў акцыі былі затрыманыя дзеля высвятлення іх асобаў і складання адміністрацыйных пратаколаў. Сярод затрыманых былі прадстаўнікі радыё “Эхо Москвы”, “Радыё 101,2”; агенцтваў “Ройтэр”, “Сусветныя тэлевізійныя навіны”; газетаў “Белорусская деловая газета”, “Імя”, “Народная воля”, “Здравый смысл”, “Знамя юности”.

1.08.97 г. суд Ленінскага раёна г. Мінска разгледзеў 14 адміністрацыйных спраў — 8 правапарушальнікаў папярэджаныя, на шасці з якіх накладзены штраф. Штрафная санкцыя — 5 млн. рублёў — накладзеная на карэспандэнта “Белорусской деловой газеты” Андрэя Махоўскага, астатнія аштрафаваныя на 3 млн. рублёў.

6.08.97 г., праз дзесяць дзён пасля затрымання, Я. Аўчынніка-

ву было прад'яўленае абвінавачанне па ч. 2 арт. 80 КК Рэспублікі Беларусь. У той самы дзень ў дачыненні да кіроўцы здымачнай групы ГРТ была змененая мера спынення з утрымання пад вартай на падпіску аб нявыездзе. Адвакат Яраслава Алена Ёрш звернецца да прокурора Гродзенскай вобласці з хадайніцтвам аб спыненні справы ў дачыненні да Аўчыннікова.

Павел Шарамет і Дзмітрый Завадскі па-ранейшаму знаходзяцца ў ізалятары. Іх хадайніцтвы аб змяненні ім меры спынення пакуль не разгледжаныя.

9.08.97 г. суддзя Ленінскага раёна г. Гродна Зоя Нікольская, разгледзеўшы хадайніцтва П. Шарамета аб змяненні яму меры спынення, пакінула журналіста пад вартай. У знак пратэсту супраць незаконнага ўтрымання пад вартай П. Шарамет аб'явіў галадоўку.

Апроч таго, З. Нікольская накіравала ў Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь асобную пастанову, у якой адвакат Гары Паганяйла абвінавачваецца ў парушэнні судовага працэсу. Ён адмовіўся даць падпіску аб неабнародаванні звестак судовага працэсу.

11.08.97 г., у дзень адкрыцця “Славянскага базару”, галоўны рэдактар віцебскай газеты “Выбор” Б. Хамайда і яшчэ трое чалавек арганізавалі ў цэнтры горада пікет “Фестываль славянскай частушкі”. Пікетчыкі на чатыры галасы выконвалі паэму Вядзьмака Лысагорскага “Лука Мудзішчаў — прэзідэнт”. За парушэнне дэкрэта № 5 суддзя Чыгуначнага раённага суда г. Віцебска накіраваў пікетчыкамі на троє сутак у прыёмнік-размеркавальнік.

У камеры Б. Хамайда аб'явіў галадоўку.

13.08.97 г. на кватэрах П. Шарамета і Дз. Завадскага следчымі органамі быў праведзены вопіс маёmacці. Аднак маёmacці, на якую можна было б накласці арышт, у абвінавачваних выяўлена не было.

15.08.97 г. беларускімі памежнікамі пры спробе весці здымкі ў закрытай зоне без афіцыйнага дазволу была затрыманая другая расійская здымачная група, у склад якой уваходзілі Анатоль

Адамчук, Уладзімір Косцін, Аляксандр Оганаў і Валерый Асташкін. Некалькімі днямі пазней у следчы ізалятар г. Ліды для дачы паказанняў быў дастаўлены Уладзімір Фашэнка, якога потым беларускія ўлады дэпартавалі з краіны.

17.08.97 г. Анатоль Адамчук напісаў на імя А. Лукашэнкі ліст, у якім прызнаўся ў здзяйсненні злачынства — “замаху на мяжу”, расказаўся ў ім і паведаміў прозвішчы кіраўнікоў ГРТ, якія прымусілі здымачную групу зрабіць рэйд у памежную зону. Факт напісання ліста быў зняты на відэастужку і паказаны па беларускім тэлебачанні. Пры гэтым Адамчук заявіў, што ніякага ўціску следчыя органы на яго не рабілі і ліст ён напісаў са сваёй ініцыятывы.

18.08.97 г. супраць здымачнай групы А. Адамчука ўзбуджаная крымінальная справа з фармулёўкай: “падрыхтоўка да наўмыснага незаконнага парушэння дзяржаўнай мяжы”.

22.08.97 г. Анатоль Адамчук, аператар Оганаў і кіровец Валерый Асташкін былі перададзеныя беларускім ўладамі спікеру Дзярждумы Расіі Генадзю Селязнёву і дырэктару грамадскапалітычных праграмаў ГРТ Аляксандру Любімаву. Чацвёрты ўдзельнік здымачнай групы, грамадзянін Беларусі Уладзімір Косцін, па-ранейшаму знаходзіцца ў следчым ізалятары г. Мінска. 21 жніўня 1997 года скончыўся дзесяцідзённы тэрмін, на працягу якога Ул. Косціну павінны былі прад'явіць абвінавачанне. Пасол Расіі В. Лашчынін заявіў, што існуе дамоўленасць з беларускім бокам аб вызваленні Косціна.

18.08.97 г. прадстаўнікі Гродзенскага ўпраўлення КДБ правялі вобыск у рэдакцыі газеты “Пагоня”. Вобыск ажыццяўляўся згодна з даручэннем рэспубліканскай праکуратуры ў сувязі з узбуджэннем супраць прадстаўніка БНФ З. Пазняка крымінальнай справы па факце публікацыі ў “Пагоні” за 14–28 чэрвеня 1996 года яго артыкула “Беларускі шлях”. Супрацоўнікі КДБ шукалі тэкст арыгінала артыкула. Аднак ён так і не быў знайдзены.

У сярэдзіне жніўня Віцебская абласная праکуратура ўзбудзіла крымінальную справу па арт. 188 КК Рэспублікі Беларусь (абраза вышэйшай службовай асобы) у сувязі з публікацыяй у газете “Выбор”, галоўным рэдактарам якой з’яўляецца Барыс

Хамайда, урыўка з кнігі палітолага Уладзіміра Падгола “Куля для презідэнта”.

15 верасня Б. Хамайда быў выкліканы на першы допыт. Ул. Падгол праходзіць па справе пакуль у якасці сведкі, бо следчыя органы не ўпэўненыя ў tym, што ён з'яўляецца аўтарам твора.

19.08.97 г. супрацоўнікі КДБ спрабавалі даставіць на допыт у якасці сведкаў па справе затрыманай групы А. Адамчука карэспандэнта ГРТ Віктара Дзятліковіча і адміністратара беларускага бюро ГРТ Дэмітрыя Наважылава. Аднак Дзятліковіча і Наважылава на месцы не аказалася. Тым самым днём быў выкліканы на допыт і карэспандэнт “Белорусской деловой газеты” Андрэй Махоўскі.

20.08.97 г. Мінскі гарвыканкам дазволіў прадстаўнікам недзяржаўных сродкаў масавай інфармацыі правесці пікет у падтрымку Шарамета. Ён адбыўся з 12.00 па 14.00 і з 17.00 па 19.00 у Мінску на плошчы Якуба Коласа.

28.08.97 г. прэзідэнт А. Лукашэнка паабяцаў Крамлю, што 30.08—01.09.97 г. П. Шарамет і Дз. Завадскі будуць выпушчаны на волю. Нават нягледзячы на прыезд у Беларусь для ўрегулявання гэтага пытання міністра замежных спраў Расіі Яўгенія Прымакова, палітычны гандаль паміж Москвой і Мінскам, тэмай якога сталі журналісты ГРТ, не спыняеца. Пытанне аб вызваленні Шарамета і Завадскага адкладваецца да сустрэчы Б. Ельцина і А. Лукашэнкі, якая павінна адбыцца ў Москве 6 верасня.

30.08.97 г. у г. Мінску на плошчы Бангалор адбыўся мітынг у абарону прэсы. Да мітынгоўцаў далучыліся прадстаўнікі недзяржаўных СМИ. У знак салідарнасці з П. Шараметам, які па-ранейшаму знаходзіцца за кратамі, журналісты былі апранутыя ў паласатыя робы. На мітынгу выступілі вядомы рэжысёр Ю. Хашчавацкі, рэдактар газеты “Свабода” І. Гермянчук. Паэт С. Адамовіч, пратэстуючы супраць парушэнняў свабоды слова ў рэспубліцы, непасрэдна на tryбуне зашыў сабе рот.

У мітынгу прынялі ўдзел каля 5 тысячай чалавек.

2.09.97 г. газета “Свабода” змясціла інтэрв'ю спецыяльнага карэспандэнта аддзела аналітычных праграмаў ГРТ, якое ён даў часопісу “Эксперт”. У інтэрв'ю А. Адамчук распавёў пра тое, што ў выніку жорсткага прэсінгу з боку спецслужбаў ён быў вымушаны пад дыктойку напісаць выкryвальны ліст на імя прэзідэнта Беларусі. У знак падзякі А. Лукашэнка прашанаваў Анатолю Адамчуку працу ў любым дзяржаўным СМІ.

5.09.97 г. быў выкліканы на допыт у Мінскую гарадскую пракуратуру ў якасці сведкі галоўны рэдактар газеты “Свабода” Ігар Германчук. Падставай для выкліку ў следчыя органы паслужыла ўзбуджэнне крымінальнай справы (арт. 128 КК Рэспублікі Беларусь “Паклён”) па факце публікацыі ў газете артыкула А. Старыкевіча “Канчатковы дыягназ”.

5.09.97 г. аператар Дзмітрый Завадскі быў вызвалены пад падпіску аб нявыездзе. Змене меры спынення Да. Завадскага папярэднічала напісанне ім на імя прэзідэнта А. Лукашэнкі звароту, у якім аператар нібыта прызнаў сваю віну. Вялікую ролю ва ўзнікненні гэтага ліста адыграў карэспандэнт агенцтва “Інтэрфакс” Сяргей Заяц, які 3 і 4 верасня быў дапушчаны да Завадскага ў Гродзенскі следчы ізалятар. Карэспандэнту “Інтэрфакса” ўдалося ўсё ж пераканаць Завадскага зварнуцца да прэзідэнта. Тэкст пісьмовага звароту быў складзены С. Зайцам.

6.09.97 г. ліст Да. Завадскага быў апублікаваны ў афіцыйных СМІ, аднак, паводле словаў самога Завадскага, ён адрозніваецца ад арыгінала, у якім няма ніякіх прызнанняў.

19—20.09.97 г. у Мінску адбылася Міжнародная канферэнцыя “Сродкі масавай інфармацыі Беларусі: асаблівасці заканадаўства, права і абавязкі журналістаў”, арганізаваная Беларускай асацыяцыяй журналістаў пры падтрымцы Рады Еўропы і Міжнароднай асацыяцыі газет. У працы канферэнцыі ўзялі ўдзел прадстаўнікі афіцыйных і неафіцыйных СМІ Беларусі, журналісты Англіі, Расіі, Чэхіі, дыпламаты, акрэдытованыя ў рэспубліцы. На канферэнцыі былі прынятыя дзве рэзалюцыі. У першай рэзалюцыі ўдзельнікі форуму падкрэсліваюць, што беларускія журналісты не ставяць сабе за мяту адкрытую канфраптацию з уладамі, але хочаць працаваць у рамках закона. У другій

той рэзялюцыі гаворка вядзеца пра занепакоенасць рэпрэсіўнымі дзеяннямі ўладаў ў дачыненні да Паўла Шарамета і ягоных калегаў. Калі справа дойдзе да суда, Беларуская асацыяцыя журналістаў намераная прыцягнуць грамадскіх абаронцаў для П. Шарамета.

23.09.97 г. у адпаведнасці з новым палажэннем аб побыце і прафесійнай дзейнасці на тэрыторыі Беларусі прадстаўніцтваў і акрэдытаваных замежных СМІ скончыўся тэрмін дзеяння акрэдытациі пры МЗС замежных журналістаў. У МЗС былі зарэгістраваны 110 замежных карэспандэнтаў. Аднак на сённяшні дзень толькі 27 з іх прыйшлі пераакрэдытацию. Расійская тэлерадыёкампанія ГРТ пазбаўленая акрэдытациі тэрмінам на шэсць месяцаў.

24.09.97 г. пасля неаднаразовых судовых паседжанняў скончыўся працэс па справе карэспандэнта газеты “Товарищ” В. Щукіна. За ўдзел у акцыі, што праводзілася ў падтрымку журналістаў ГРТ, суддзя Ленінскага раённага суда г. Мінска аштрафавала журналіста на 30 млн. рублёў. Удзел у чатырох несанкцыяновых мерапрыемствах абышоўся карэспандэнту ў 76,5 млн. рублёў.

30.09.97 г. прэзідум Мінскай гарадской калегіі адвакатаў за даволіў заяву адваката Гары Паганяйлы ад 26 верасня аб выхадзе са складу гарадской калегіі адвакатаў. Такое рашэнне абаронца П. Шарамета вымушаны быў прыняць з-за ўціску, які робяць на яго ўлады.

1 каstryчніка другому адвакату П. Шарамета Міхаілу Воўчаку было даведзена да ведама, што 25 верасня загадам Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь было на месяц прыпыненае дзеянне яго адвакацкай ліцэнзіі. М. Воўчак лічыць, што падставай для такога рашэння з'явілася публікацыя ў газете “Феміда” ягонага артыкула “Ці можа прэзідэнт памілаваць Шарамета”.

30.09.97 г. завершилася следства па справе здымачнай групы беларускага бюро ГРТ. У даведамленні прэс-службы КДБ сказана, што Паўлу Шарамету і Дзмітрыю Завадскаму інкрыminуюцца незаконнае наўмыснае перасячэнне мяжы па папярэдняй

змове паўторна (здымачная група перасекла мяжу спачатку ў адзін, а потым у другі бок). Крымінальны пераслед у дачыненні да кіроўцы здымачнай групы Яраслава Аўчыннікава спынены.

30.09.97 г. падчас візіту ў Беларусь віцэ-прем'ера Расіі В. Сярова прэзідэнт Беларусі А. Лукашэнка паабяцаў паспрыяць акрэдытацыі ў Мінску тэлежурналіста ГРТ Ул. Фашэнкі.

3.10.97 г. міністр юстыцыі Рэспублікі Беларусь А. Варанцоў адмяніў рашэнне прэзідэнта Мінскай гарадской калегіі адвакатаў аб выключэнні Г. Паганяйлы са складу калегіі, а таксама свой загад аб прыпыненні дзеяння ліцэнзіі М. Воўчака. Такое рашэнне міністр прыняў выключна дзеля таго, каб даць адвакатам магчымасць давесці справу П. Шарамета да канца.

У той самы дзень добра вядомы расійскі адвакат Генры Рэзникі даў сваю згоду на вядзенне справы Паўла Шарамета ў выпадку, калі ранейшыя абаронцы не будуць дапушчаныя да ўдзелу ў крымінальным працэсе.

Уначы з 7 на 8 кастрычніка 1997 года пасля 72 дзён знаходжання ў Гродзенскай турме быў вызвалены і дастаўлены ў наручніках дадому дырэктар беларускага бюро ГРТ Павел Шарамет. Утрыманне пад вартай было змененае Шарамету на падпіску аб нявыездзе.

9.10.97 г. адбылася сустрэча прэзідэнта А. Лукашэнкі і выконваючага абавязкі генеральнага дырэктара ГРТ Ксеніі Панамаровай. К. Панамарова атрымала запэўніванні прэзідэнта ў тым, што карэспандэнт ГРТ Уладзімір Фашэнкі будзе акрэдытаваны ў Беларусі.

13.10.97 г. Павел Шарамет быў дастаўлены ў кардыялагічнае аддзяленне шпіталя з дыягназам “гіпертанічны крыз”.

15.10.97 г. палатаю прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу ў другім чытанні прынятыя папраўкі ў закон “Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі”. Принятыя змены і дапаўненні значна пашыраюць паўнамоцтвы органаў дзяржаўнага кіравання, якія ажыццяўляюць рэгістрацыю СМІ. Ім пераходзяць функцыі су-

доў — яны могуць прыпыніць дзейнасць СМІ ад 3 да 12 месяцаў, разглядаць справы аб адміністрацыйных правапарушэннях у галіне дзейнасці СМІ. Гэта азначае, што дзяржава зможа актыўна ўмяшвацца ў дзейнасць сродкаў масавай інфармацыі, асабліва недзяржаўных. Прапанаваныя папраўкі ў бліжэйшы час павінны быць разгледжаныя Нацыянальным сходам і накіраваныя на подпіс презідэнту.

19.10.97 г. у Мінску адбыліся шэсце і мітынг, арганізаваныя Фондам падтрымкі незалежнай прэсы. У мітынгу, які праходзіў у скверы Янкі Купалы, узяло ўдзел дзве тысячы чалавек. Некалькі дзесяткаў журналістаў з завязанымі ратамі выявілі свой пратэст супраць прыняцця ў другім чытанні паправак у закон аб друку. Перад мітынгоўцамі выступілі палітычны аглядальнік газеты “Народная воля” Людміла Маслюкова, намеснік галоўнага рэдактара газеты “Імя” Мікалай Халезін, дырэктар Фонду падтрымкі незалежнай прэсы Дэмітрый Бандарэнка, рэдактар часопіса “Спадчына” Вячаслаў Ракіцкі, вядучы праграмы “Асілак” беларускага тэлебачання Уладзімір Даўжэнка. Самым доўгачаканым для тых, хто сабраўся, было выступленне Паўла Шарамета, які прыехаў на мітынг адразу са шпітала.

28.10.97 г. у Лідзе выйшаў першы нумар газеты Таварыства беларускай мовы (ТБМ) “Наша Слова”. Пазбаўленае паўгода назад фінансавай падтрымкі з боку дзяржавы, ТБМ здолела выпусціць “лідскі” нумар газеты за кошт ахвяраванняў грамадзян (сума ахвяраванняў склала каля 26 млн. руб.). Паکуль выданне будзе распаўсюджвацца ў Гродзенскай вобласці, але ў бліжэйшы час плануецца ажыццяўляць дастаўку газеты па ўсёй Беларусі.

28—29.10.97 г. у Мінску адбыўся Міжнародны семінар “Правы і адказнасць журналістаў у краінах СНД і Балтыі”, арганізаваны Міжнароднай федэрацыяй журналістаў (МФЖ) Рады Еўропы, Саюзам журналістаў Расіі (СЖР), Беларускім саюзам журналістаў. У семінары ўзялі ўдзел кіраунікі журналісцкіх арганізацый краін СНД (за выключэннем Кыргызстана і Туркменістана) і Балтыі. Гэты семінар даў журналістам магчымасць абмяняцца меркаваннямі па актуальных пытаннях і абмеркаваць

сітуацыю ў галіне СМІ ў Беларусі. 29 кастрычніка ўдзельнікі міжнароднага форума былі прыняттыя прэзідэнтам А. Лукашэнкам.

29.10.97 г. Савет Рэспублікі адхіліў змены і дапаўненні да закона "Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі", прынятыя ў другім чытанні Палатай прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу 15 кастрычніка 1997 г.

Згодна з рэгламентам праходжання законапраектаў, будзе створана пагаджальная камісія з роўнай колькасці прадстаўнікоў абедзвюх палатаў. Узніклыя разыходжанні ў поглядах будуть здымачца з дапамогаю распрацоўшчыкаў і экспертаў. Пасля гэтага праект будзе паўторна разгледжаны на пленарным паседжанні Савета Рэспублікі, і згодна з прапановаю камісіі будзе прынятае канчатковое раашэнне. Калі каміраміс знайдзены не будзе, праект вернецца ў Палату прадстаўнікоў на новую дапрацоўку.

31.10.97 г. на журналіста газеты "Імя" Алега Бабеніна ўчынены напад. Каля 13.00 Алег спрабаваў спаймаць таксоўку ў цэнтры горада. Рантам побач з ім спыніўся "Фальксваген". З машины выскочылі два чалавекі, заламалі журналісту руکі і зацягнулі ў машыну. Бабеніна вывезлі за горад і загадалі выйсці з машины. Адзін з выкрадальнікаў парайоў Алегу не крытыкаваць уладу і падумаша пра сваю сям'ю. Другі пагражая фізічнай расправай. Журналіста аблукнулі, забралі ўсе гроши, якія былі ў пульярэсе, а таксама тэлефонную картку. Пасля гэтага тыя, хто нападаў, селі ў машыну і з'ехалі. У гэты ж дзень Алег Бабенін звярнуўся ў аддзел унутраных спраў Цэнтральнага раёна г. Мінска, але там яго заяву не прынялі і прапанавалі звярнуцца па месцы абрабавання.

Паводле паведамлення агенцтва "Інтэрфакс", **4 лістапада 1997 г.** намеснік кіраўніка адміністрацыі прэзідэнта Іван Пашкевіч заяўіў, што з чатырох расійскіх каналоў, якія ажыццяўляюць вяшчанне на тэрыторыі Беларусі, аплачвае паслугі беларускага міністэрства сувязі толькі НТВ. На сённяшні дзень запазычнасць расійскіх каналоў складае 15 млн. долараў. У выпадку неаплаты запазыччанасці да 1 снежня 1997 г. на частаце аднаго з расійскіх каналоў будзе вяшчаць 2-гі беларускі канал. "Кіраў-

ніцтва Беларусі не разумее, чаму яно павінна аплачваць “падрыўную” ў дачыненні народа нашай дзяржавы дзеянасць некаторых расійскіх тэлекампаніяў”.

9.11.97 г. увечары раптоўна спынілася трансляцыя расійскага тэлеканала НТВ у Беларусі. У гэты час па НТВ павінны былі трансляваць нашумелы фільм Марціна Скарэзэ “Апошняе спакушэнне Хрыста”. На наступны дзень начальнік Упраўлення тэлебачання Міністэрства сувязі Георгій Грынявецкі патлумачыў, што з-за моцнага парыву ветру была пашкоджаная радыёрэлейная сувязь. Аднак яе змаглі адрамантаваць якраз пад зачанчэнне фільма.

Беларускі экзархат запэўніў, што не мае ніякага дачынення да прыняцця рашэння аб забароне паказу фільма, але цалкам яго вітае.

10.11.97 г. галоўны рэдактар газеты “Імя” А. Высоцкая была выкліканая ў пракуратуру Рэспублікі Беларусь, дзе ёй было аб'яўленае афіцыйнае папярэджанне аб недапушчальнасці пашрушэння закона аб друку. Падставаю для вынясення папярэджання паслужыў шэраг калажаў, змешчаных у газете “Імя” у №№ 28, 29, 39, 40, якія, на думку пракуратуры, маюць “абразлівыя харктар для прэзідэнта Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнкі”. “На гэтых калажах з яўнаю мэтай палітычнай і асабістай дыскрэдытациі кіраўніка дзяржавы змешчаныя фатаграфічныя выявы А.Г. Лукашэнкі ў вобразах, якія не адпавядаюць рэальнай сапраўднасці і прыніжаюць ягоныя гонар і годнасць як асобы, так і палітычнага дзеяча ягонага маштабу”.

Рэдакцыя газеты “Імя” будзе абскарджаць дадзенае папярэджанне ў судзе і генеральному пракурору Рэспублікі Беларусь.

13.11.97 г. журналіст Валерый Шчукін быў выкліканы ў якасці падазраванага ў пракуратуру Савецкага раёна г. Мінска. У дачыненні да журналіста ўзбуджаная крымінальная справа паводле арт. 188 (абраза прадстаўніка ўлады) КК Рэспублікі Беларусь. Падставаю для ўзбуджэння крымінальнай справы паслужыла выступленне В. Шчукіна на мітынгу 30 жніўня, які праводзіўся ў абарону свабоды слова ў Беларусі, а таксама ў знак салідарнасці з Паўлам Шараметам і Дзмітрыем Завадскім, якія

знаходзіліся на той час пад арыштам. На думку праクуратуры, В. Шчукін у сваім выступленні дазволіў дастаткова рэзкія выказванні на адрас прэзідэнта. Аднак журналіст гатовы ў судзе давесці справядлівасць сваіх выказванняў.

10—13.11.97 г. старшыня Магілёўскага аблвыканкама Аляксандр Кулічкоў запатрабаваў ад газеты "Могилевские ведомости" зняць з друку крытычны матэрыял пра несабраны ўраджай. Аднак калектыв рэдакцыі здолеў супрацьстаяць кірауніку мясцовай вертыкалі, і крытычны артыкул быў апублікованы. Калектыв рэдакцыі быў падтрыманы калегамі з абласнога тэлебачання, якія выказалі сваю салідарнасць у прамым эфіры. Гэтыя падзеі адбыліся напярэдадні запланаванага на 14 лістапада прыезду прэзідэнта ў Магілёў.

19.11.97 г. Дзяржаўны камітэт Рэспублікі Беларусь па друку вынес на адрас рэдакцыі газеты "Свабода" два папярэджанні. Першае было вынесенае за апублікованы ў газеце артыкул А. Невяроўскага "Дзяды ў Мінску". На думку Дзяржкамдруку, артыкул скіраваны на запалохванне грамадзянаў Беларусі рэпрэсіямі. Другое папярэджанне было вынесенае за артыкул Ул. Казначэева "Импичмент — второе дело", у якім паказаная злачынная дзейнасць прэзідэнта і немагчымасць выканання ім службовых абавязкаў, а таксама даецца станоўчая ацэнка дзейнасці "ценявога ўрада". Дзяржкамдрук мяркуе, што абодва артыкулы скіраваныя на распальванне сацыяльнай нецярпімасці і варожасці. Два гэтыя папярэджанні вынесеныя напярэдадні разгляду ў Вышэйшым гаспадарчым судзе зыску Дзяржкамдруку да газеты "Свабода" аб спыненні яе дзейнасці.

22.11.97 г. следчы праクуратуры Цэнтральнага раёна г. Мінска Валянцін Магарыл, які паўгода расследаваў справу па факце збіцця журналісткі газеты "Імя" Ірыны Халіп, што мела месца 2 красавіка 1997 года, звярнуўся з заяваю ў гарадскую праクуратуру. У сваёй заяве следчы сцвярджае, што ў панядзелак 17 лістапада Ірина Халіп, увайшоўшы ў кабінет, нанесла яму ўдар рукой па твары. У кабіненце ў гэты момант апрач іх нікога не было, але ёсьць паказанні тых, хто чуў гук поўхі з суседніх кабінetaў і бачыў апухлы твар следчага Магарыла пасля візіту І. Халіп.

Следчы Наталля Старасціна, якая вядзе гэтую справу, папярэдзіла журналістку аб тым, што ёй лепш расказаць пра ўсё, што было. Аднак Халін адмаўляеца ад каментараваў і сцвярджае, што сапраўды 17 лістапада заходзіла да следчага Магарыла, каб атрымаць паведамленне аб спыненні справы па факце яе збіцця 2 красавіка.

Абвінавачанне журналістцы пакуль не выстаўленае, але ідзе праверка заявы пацярпелага Магарыла, у выпадку пацверджання якога на журналістку будзе заведзеная крымінальная справа.

24.11.97 г. Вышэйшы гаспадарчы суд Рэспублікі Беларусь вынес рашэнне аб спыненні дзейнасці газеты "Свабода". "Свабода" з'яўлялася апазіцыйным у дачыненні да презідэнцкай палітыкі выданнем, якое выходзіла тройчы на тыдзень з дастаткова высокім накладам (50 000 асобнікаў) у парадкі з іншымі нензяржаўнымі СМІ.

Падставаю для прыняцця такога рашэння паслужылі два папярэджанні аб парушэнні закона аб друку, вынесеныя газете пракуратурай і Дзяржаўным камітэтам Рэспублікі Беларусь па друку на працягу 1997 г. Трэба адзначыць, што "Свабода" частцей за іншыя незалежныя СМІ атрымлівала папярэджанні аб парушэнні закона ад розных дзяржаўных органаў. Так, напрыклад, 19 лістапада 1997 года Дзяржкамдрук вынес газете а сразу два папярэджанні.

Пастанову Вышэйшага гаспадарчага суда, у якім будзе адзначана, якія менавіта папярэджанні з'явіліся падставаю для прыняцця такога рашэння, рэдакцыя павінна атрымаць напрыканцы гэтага тыдня. Рэдакцыя газеты будзе абскарджаць згаданае рашэнне ў судовай інстанцыі вышэйшай ступені. На прэс-канферэнцыі (25.11.97 г.) з нагоды закрыцця газеты галоўны рэдактар "Свабоды" Ігар Гермянчук заявіў, што ў бліжэйшы час будзе праведзены мітынг чытачоў у падтрымку закрытай газеты, а таксама будзе рабіцца ўціск на презідэнта, паводле распаряджэння якога, як мяркуе Гермянчук, газета і была закрытая. І. Гермянчук спадзяеца, што яго падтрымаюць як беларускія журналісты, так і міжнародныя СМІ. У выпадку, калі гэтыя дзеянні не дадуць вынікаў і рашэнне аб закрыцці "Свабоды" застанецца ў сіле, рэдакцыя будзе ажыццяўляць нелегальны выпуск газеты.

1.12.97 г. галоўны рэдактар газеты “Фемида-нова” І. Сакалова была выкліканая ў пракуратуру г. Мінска, дзе яе азнаёмілі з афіцыйным папярэджаннем аб недапушчальнасці парушэння закона аб СМІ. Папярэджение было вынесенае за публікацыю на старонках газеты цыкла артыкулаў “Тэарэтычны практикum” і “Куленепрабівальная каміэлька”, якія, на думку пракуратуры, прапагандуюць культ гвалту і жорсткасці.

3.12.97 г. партыя камуністаў Беларусі, апроч выключэння са сваіх шэрагаў журналіста Валерыя Шчукіна, збіраеца ініцыяваць адлучэнне Шчукіна ад газеты “Товариш”. Як мяркуюць калегі на партыі, Шчукін сваімі паводзінамі (удзелам у мітынгах і дэмансістрацыях, рэзкімі заявамі і г.д.) ганьбуе высокое званне камуніста. Але сам Шчукін не збіраеца “ні спыняць барацьбу з рэжымам, ні пераставаць займацца журналістыкай”.

9.12.97 г. на беларуска-польскай мяжы ў галоўнага рэдактара газеты “Рабочий” Віктара Івашкевіча і заснавальніка газеты “Свабода” Паўла Жука забраныя матэрыялы аб парушэнні правоў чалавека, якія павінны былі заслушоўвацца ў Варшаве. Прадстаўнікі ўладаў заяўлі, што на мяжы ўведзены “паліткантроль”.

11.12.97 г. супрацоўнікам беларускага бюро ГРТ без усякіх тлумачэнняў рэспубліканскі радыётэлецэнтр адмовіў у перагонцы відэаматэрыялаў у Москву.

12—13.12.97 г. у г. Мінску адбыўся Міжнародны семінар “Прававыя аспекты свабоды слова”, арганізаваны Беларускай асацыяцыяй журналістаў, “Артыклем 19” і Радай Еўропы. На семінары быў прыняты зварот на імя Старшыні Вышэйшага гаспадарчага суда рэспублікі аб пераглядзе рашэння суда аб закрыцці газеты “Свабода”.

15.12.97 г. нам. галоўнага рэдактара газеты “Імя” Ірына Халіп у якасці падазраванай побывала на допыце ў пракуратуры Парызанскаага раёна г. Мінска. Журналістка прызнала, што дала поўху следчаму Магарылу ў адказ на абрязу, і дала падпіску аб неабнародаванні таямніцы следства. Дзяянні І. Халіп могуць быць кваліфікованыя па ч. 2 арт. 189 КК Рэспублікі Беларусь

як нанясенне лёгкага цялеснага пашкоджання, пабояў у дачыненні да службовай асобы ў сувязі з выкананнем ёю службовых ававязкаў.

16.12.97 г. гаспадарчы суд Мінскай вобласці прыняў рашэнне аб высялениі з займанага памяшкання рэдакцыі часопіса "Надежда". Часопіс "Надежда" выходзіць з 1990 г. Яго задачаю было поўнае і аўтэнтычнае асвятленне жыцця інвалідаў, публікацыя іх твораў, лістоў, а таксама медыцынскіх і іншых кансультаций. Падставаю для высялення рэдакцыі з памяшкання, якое належыць адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска, паслужыла запазычанасьць па аплаце за карыстанне займаным памяшканнем. Трэба адзначыць, што ў 1996 г. рашэннем Выканаўчага камітэта адміністрацыі Цэнтральнага раёна г. Мінска рэдакцыя была вызваленая ад арэнднай платы.

17.12.97 г. у памежным г. Ашмяны, уезд у які магчымы прынайшынасці спецыяльнага дазволу органаў унутраных спраў, пачаўся судовы працэс па справе журналістаў ГРТ Паўла Шарамета і Дэмітрыя Завадскага. У якасці грамадскіх абаронцаў былі дапушчаныя Ганна Прохарава (дырэктар інфармацыйных праграмаў ГРТ) і старшыня грамадской арганізацыі Барыс Звазскоў. Грамадскім абаронцам Дэмітрыя Завадскага выступіць Уладзімір Нісцюк (дэпутат Вярхоўнага Савета XIII склікання). Суд не зацвердзіў у якасці грамадскіх абаронцаў Валерый Ціхінню (экс-старшыня Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь), Віктара Свірку (намеснік галоўнага рэдактара газеты "Народная воля") і Канстанціна Крука, які прадстаўляе Усебеларускую асацыяцыю выбаршчыкаў. Падчас працэсу адвакат Г. Паганяйла заявіў два хадайніцтвы: першае — аб накіраванні справы на дадатковае даследаванне ў сувязі з адсутнасцю неабходных доказаў і другое — аб неабходнасці паўторнага азнямлення з матэрыяламі следства ў сувязі з тым, што копія справы, якая была прад'яўленая следствам аўбінавачваним, была нечышчельная. Першае хадайніцтва суд адхіліў, другое задаволіў і пе-ранёс слуханне справы на 23 снежня 1997 г.

20.12.97 г. адбыўся II з'езд Беларускай асацыяцыі журналістаў, на якім кіраўнічыя органы гэтага грамадскага аўяднання далі

справа здачу аб праведзенай працы, азнаёмлі прысутных з перспектывнымі планамі і накірункамі дзеянасці.

Дэлегаты з'езда выступілі з заявай у сувязі з прыняццем 17.12.97 г. ніжній палатай Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь паправак у закон "Аб друку і іншых сродках масавай інфармацыі".

23.12.97 г. адбылося чаргове судовае паседжанне па справе здымачнай групы беларускага бюро ГРТ. Экс-суддзя Канстытуцыйнага Суда М. Пастухоў быў дапушчаны судом у якасці грамадскага абаронцы. У сувязі з паўторным адхіленнем кандыдатаў В. Ціхіні, В. Свіркі і К. Крука ў якасці грамадскіх абаронцаў П. Шарамета, адвакат Гары Паганяйла зрабіў заяву, што ён сумняецца ў бесстароннасці суда і пракурора.

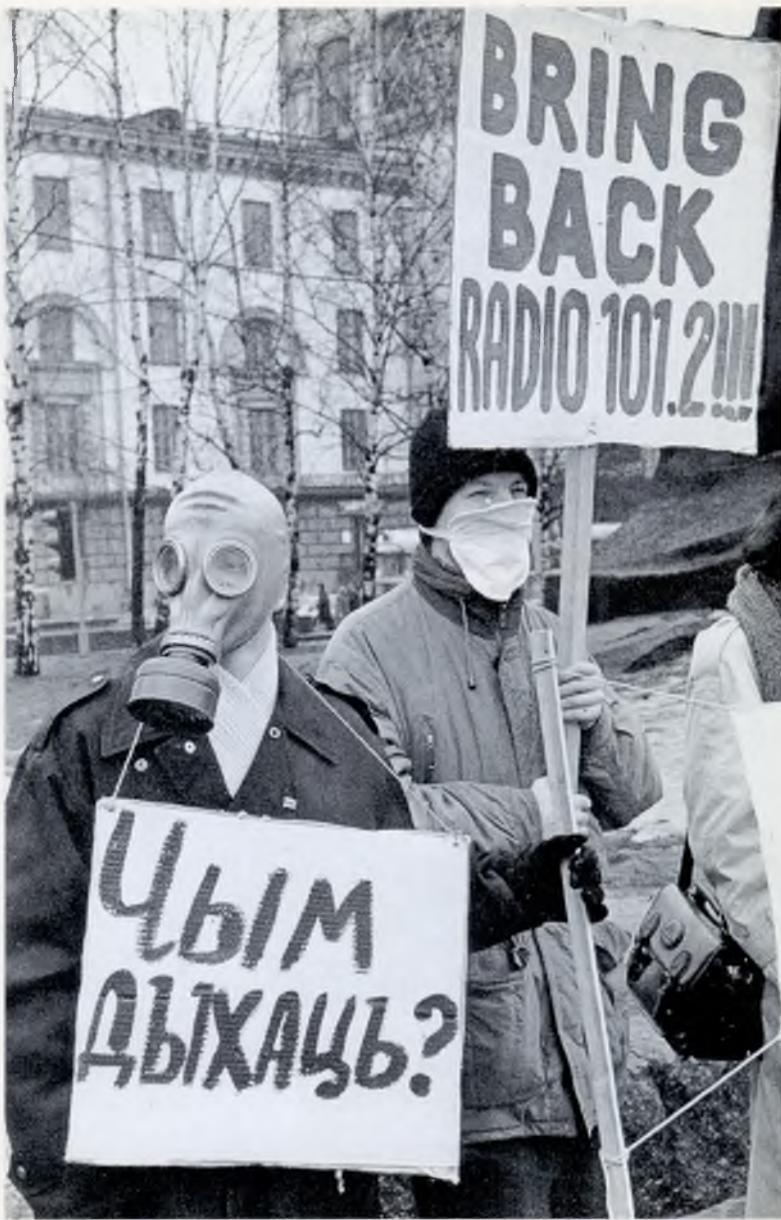
Пракурор пачаў знаёміць суд са зместам адвінаваўчага заключэння. Судовае паседжанне будзе мець працяг 24.12.97 г.

23.12.97 г. каля 8-й гадзіны вечара двумя невядомымі быў жорстка збіты ў сваёй майстэрні вядомы ў Беларусі кінарэжысёр-документаліст, аўтар фільма "Звычайны прэзідэнт" Юрый Хашчавацкі. У выніку нападу Ю. Хашчавацкі атрымаў патройны пералом нагі, страсенне мазгоў, пераломы рэбраў. Каштоўная відэаапаратура, якая знаходзілася ў майстэрні, тых, хто нападаў, не зацікавіла. Аддзяленне ўнутраных спраў Каstryчніцкага раёна г. Мінска вядзе следства па факце збіцця Ю. Хашчавацкага. Сам рэжысёр не ўпэўнены, што злачынцы будуць знайдзеныя.

29.12.97 г. суд Цэнтральнага раёна г. Мінска прыгаварыў Валерыя Шчукіна да 10 дзён адміністрацыйнага арышту за ўдзел у санкцыянуваным мітынгу і шэсці 23 лістапада 1997 г. Новы Год Валерый Шчукін сустрэне ў спецпрыёмніку-размеркавальніку.

29.12.97 г. з-за хваробы П. Шарамета разгляд крымінальнай справы беларускага бюро ГРТ быў перанесены на 5.01.98 г.

ЮРЫДЫЧНАЯ СЛУЖБА
БЕЛАРУСКАГА ПЭН-ЦЭНТРА

© У. Шланак

© В. Странкоўскі

© В. Странкоўскі

Свобода слова, печати и информации — неотъемлемый элемент правового и демократического общества, гарант его стабильности и прогресса. Закрепив данный принцип в Конституции, Беларусь заявила цивилизованному сообществу о своей готовности обеспечить неотъемлемые права и свободы граждан, гарантии деятельности средств массовой информации. На деле же все выглядит иначе.

В январе 1995 г. был принят закон “О печати и других средствах массовой информации”. Однако уже осенью началось наступление властей на ростки независимости масс-медиа, развитию которых способствовало принятие данного закона. Воспользовавшись государственной монополией на полиграфическую базу в республике, Администрация обязала типографии заключать договоры с негосударственными изданиями только с ее разрешения. В результате целому ряду газет было отказано в предоставлении полиграфических мощностей. Они вынуждены печататься за границей. Впоследствии властями было запрещено их распространение читателям по подписке, а также через сеть киосков государственной организации “Белсоюзпечать”.

За стихотворение “Убей президента”, написанное в стиле перформанса, был заключен под стражу поэт Славомир Адамович. Ему было предъявлено обвинение в призывах к совершению террористического акта. Вместе с ним к уголовной ответственности был привлечен и главный редактор газеты “Выбор”, которая опубликовала стихотворение.

В 1996 г. участились случаи вынесения государственными органами предупреждений в адрес независимых изданий о нарушении ими законодательства о средствах массовой информации. Они обвинялись в разжигании социальной нетерпимости, разглашении государственной тайны и даже в призывах к захвату власти и свержению конституционного строя. Предметом разбирательств в судах стала новая категория дел — о прекращении деятельности СМИ по инициативе государственных органов. Таким образом, предпринимаются попытки превратного толкования закона для ликвидации наиболее оппозиционных изданий.

Уже первая практика также выявила несовершенство закона "О печати и других средствах массовой информации" в вопросах защиты СМИ от необоснованных действий властей. В законе неоднозначно определены основания для вынесения предупреждений и принудительного прекращения деятельности СМИ. В статье 5 закона в общей форме установлен запрет на использование СМИ для совершения уголовно наказуемых деяний. В дополнение к этому перечислены и конкретные запрещенные действия. Однако практически все они подпадают под разряд преступлений, административных правонарушений или гражданско-правовых деликтов. Закон, по сути дела, дает возможность органам, осуществляющим контроль за СМИ, при отсутствии приговора или решения суда по своему усмотрению оценивать те или иные действия как основание для вынесения предупреждения и в дальнейшем прекращения деятельности СМИ. Тем самым нарушаются прерогативы других государственных органов, а также исключительные права граждан (если речь идет о защите их чести и достоинства).

В законе установлена ответственность СМИ за совершение действий, не имеющих четкой юридической квалификации, например "разжигание социальной нетерпимости". Ряд предупреждений со стороны государственных органов содержали именно эту формулировку. Поводом для такой реакции властей, как правило, были публикации, содержащие критику руководства республики, прежде всего президента и инициированной им кампании по проведению референдума 1996 г.

Следует отметить, что данное основание не упоминается ни в Международном пакте о гражданских и политических правах, ни в других правозащитных документах. Наличие его в законе о СМИ может только свидетельствовать о неверном, искаженном понимании как системы социальных ценностей в современном обществе, так и реальных, конкретных конфликтов в информационной сфере.

Осенью 1996 г. властями были закрыты две негосударственных радиостанции: Радио НБК (г. Гродно) и Радио 101,2 (г. Минск). Первая передала обращение к народу Председателя Верховного Совета Республики Беларусь С. Шарецкого с критикой предложенного президентом А. Лукашенко проекта новой Конституции Республики Беларусь, работа второй, по

мнению Министерства связи и информатики Республики Беларусь, начала вызывать помехи в приемных каналах ЦСРТС "Алтай".

1997 год принес белорусским независимым СМИ новые серьезные испытания. Власти, по сути дела, развязали открытую войну против свободы слова, учинив публичную физическую расправу над журналистами. В ходе состоявшихся в 1997 г. в Беларусь массовых акций протesta против политики А. Лукашенко были целенаправленно и жестоко избиты сотрудниками милиции десятки присутствующих при проведении этих мероприятий журналистов. Журналистское удостоверение не только не обеспечивало защиту от дубинок, пинков и слезоточивого газа, но, наоборот, многократно усиливало агрессивность блюстителей общественного порядка. Многие журналисты были задержаны и препровождены в камеры, как будто являлись опасными правонарушителями. Журналисты, как и десятки других граждан, были привлечены к административной ответственности за нарушение президентского декрета № 5 "О собраниях, митингах, уличных шествиях, демонстрациях и пикетировании в Республике Беларусь", принятого 5 марта 1997 г. Декрет № 5 содержит самые разнообразные ограничения и носит ярко выраженный запретительно-репрессивный характер. Он фактически лишает граждан возможности реализовать свои неотъемлемые права и свободы, является доказательством стремления власти вернуть наше общество в тоталитарное прошлое.

Вступающий в противоречие с Конституцией республики и другими законами, этот документ предусматривает рассмотрение подобного рода дел не в административных органах, а только в суде. Однако суды, испытывая мощное давление, не смогли стать авторитетным и беспристрастным арбитром в этом конфликте.

В республике уже имеют место случаи, когда журналисты, представляющие зарубежные СМИ, лишаются аккредитации Министерством иностранных дел. В марте 1997 г. за "необъективное освещение общественно-политической ситуации в Беларусь" лишен аккредитации и выдворен из республики корреспондент российской телекомпании НТВ А. Ступников. В первых числах июля такой же мере, лишению аккредитации, был подвергнут корреспондент Общественного российского телевидения А. Григорьев.

левидения (OPT) Н. Шеремет. Впоследствии вместе с оператором и водителем съемочной группы белорусского бюро OPT он был арестован. Поводом для ареста съемочной группы послужила проведенная ею съемка неохраняемого участка белорусско-литовской границы. Директору белорусского бюро ОРТ Павлу Шеремету и оператору Дмитрию Завадскому было предъявлено обвинение в незаконном пересечение границы.

В июне 1997 г. Советом Министров Республики Беларусь было утверждено Положение о представительствах и корреспондентах средств массовой информации иностранных государств в Республике Беларусь. В июле принимается уже новое, гораздо более жесткое. Некоторые его положения прямо противоречат закону о средствах массовой информации. Например, закон установил, что представительства иностранных СМИ в республике создаются по согласованию с Министерством иностранных дел Республики Беларусь. Согласно положению, открытие представительств должно осуществляться с разрешения Совета Министров. Таким образом, вопрос об открытии того или иного представительства отнесен к числу наиболее важных государственных вопросов, которые должны решаться на уровне правительства. Положение устанавливает строго разрешительный порядок решения данного вопроса. При этом не указываются конкретные основания, по которым в разрешении может быть отказано.

Положение установило запрет на аккредитование в качестве иностранных корреспондентов широкого круга лиц, в то время как Конституция гарантирует гражданам право на свободный выбор профессии, рода занятий и работы.

Положение расширяет перечень запретов для иностранных корреспондентов и, следовательно, оснований для применения к ним санкций. Корреспонденты будут нести "всю полноту ответственности" в случае использования средств массовой информации в целях неисполнения международных обязательств Республики Беларусь, подстрекательства к неповиновению законным требованиям государственных органов, создания незаконных общественных объединений, поддержки и пропаганды их деятельности, а также иных незаконных видов деятельности. Какие виды будут сюда отнесены, можно только догадываться.

Положение наделяет МИД республики правом применять различные санкции по отношению к журналистам. Особенно одиозной выглядит норма, ставящая внешнеполитическое ведомство в один ряд с органами внутренних дел и государственной безопасности. Также как и они, МИД будет вправе сократить срок пребывания корреспондентов в республике, а также подвергнуть их выдворению.

Внесены корректировки и в сам закон о средствах массовой информации.

МОНИТОРИНГ
30.08.95 г. — 29.12.97 г.

С 30.08.95 г. по 4.09.95 г. в Доме творчества писателей “Исплочь” проходил Международный конгресс Белорусского ПЕН-центра в защиту демократии и культуры на тему “Независимая пресса: свобода и ответственность”. Участники конгресса сосредоточили внимание на проблемах совершенствования законодательства и преодоления государственной монополии средств массовой информации, формирования свободного информационного пространства. Затрагивались вопросы философии свободы и ответственности, защиты писателей и журналистов от преследований.

31.08.95 г. решением суда Советского района г. Минска был удовлетворен иск бывшего председателя правления Первого республиканского инвестиционного фонда А. Саманкова к редакции “Народной газеты”. По решению суда редакция должна была возместить истцу моральный ущерб в размере 2,5 млрд. рублей. Однако 30 октября коллегия Мингорсуда отменила это решение и направила дело на новое рассмотрение. В связи с арестом А. Саманкова по подозрению в совершении хищения в особо крупных размерах рассмотрение дела приостановлено.

21.09.95 г. судом Первомайского района г. Минска было рассмотрено дело по иску поэта, члена Белорусского ПЕН-центра З. Позняка к режиссеру скандально известного фильма “Ненависть: дети лжи” Ю. Азаренку о защите чести и достоинства. Судом принято решение об удовлетворении иска. По жалобе Ю. Азаренка Минский городской суд отменил данное решение и, приняв дело к своему рассмотрению 6.02.96 г., отказал в удовлетворении иска З. Позняка. Верховным судом решение оставлено в силе.

21.09.95 г. Высшим хозяйственным судом принято решение по иску ЗАО “Белорусская деловая газета”. Суд признал недей-

ствительным предупреждение Министерства культуры и печати газете "Имя" о нарушении ею закона о печати.

10.10.95 г. облисполкомам направлена телеграмма за подпись начальника Главного управления общественно-политической информации Администрации президента В. Заметалина. В телеграмме, в частности, говорится: "В связи с участившимися фактами нарушений различными изданиями ("Народная воля", "Белорусская деловая газета", "Имя") закона "О печати и других средствах массовой информации", по которым сделаны экспертные заключения Министерства юстиции, ставлю вас в известность, что производственные договоры между государственными типографиями и представителями негосударственных изданий могут заключаться после согласования с Главным управлением общественно-политической информации Администрации Президента и Госкомитетом республики по печати".

11.10.95 г. из гомельской типографии "Сож", где печатались "Белорусская деловая газета" и газета "Имя", редакциям этих изданий сообщили, что предприятие останавливается на профилактический ремонт, а потому вынуждено расторгнуть ранее заключенные договоры.

12.10.95 г. не вышел очередной номер газеты "Народная воля". Причиной этого послужил отказ администрации Белорусского Дома печати, находящегося в ведении Управления делами Президента, тиражировать издание. Издательство ссылалось на заключение экспертной комиссии Министерства юстиции о нарушении газетой закона "О печати и других средствах массовой информации".

18.10.95 г. проходил IX съезд Союза журналистов Беларуси. Предметом обсуждения стали проблемы взаимоотношений с властями, свободы печати, профессиональной солидарности журналистов. На съезде были приняты Кодекс профессиональной этики и Положение о страховании профессиональной ответственности журналиста.

20.10.95 г. зарегистрирована Белорусская ассоциация журна-

листов (БАЖ). В ее состав вошли 28 независимых издательств. Согласно уставу в ассоциацию могут вступать не только журналисты, но и те, кто содействует журналистской деятельности, свободному распространению информации. Это могут быть издательские компании, граждане других государств, физические и юридические лица (коллективы редакций). Задачами организации являются реализация социальных, экономических и профессиональных прав журналистов, содействие их творческому росту, юридическая помощь.

24.10.95 г. редакция газеты "Народная воля" получила письмо директора типографии "Красная звезда" В.М. Телеша. В нем содержалось требование "согласовать" печатание газеты с Главным управлением общественно-политической информации Администрации Президента. До "согласования" печатать газету фабрика отказалась.

24.10.95 г. письмом директора республиканского объединения "Белсоюзпечать" Д.К. Шабловской редакция газеты "Народная воля" уведомлена о том, что с 3 ноября договор № 114 между "Белсоюзпечатью" и редакцией на распространение газеты считается расторгнутым. Такие же действия были предприняты в отношении редакций газет "Белорусская деловая газета" и "Имя".

30.10.95 г. Судебной коллегией по гражданским делам Минского городского суда было изменено решение суда Советского района по иску замминистра торговли Т. Кривени о возмещении морального вреда (15 млн. руб.) к редакции "Народной газеты" и обозревателю газеты В. Лещенко (5 млн. руб.). Сумма возмещения снижена: для редакции она составляет 5 млн. руб., а для В. Лещенко — 1 млн. руб.

1.11.95 г. зарегистрирован Белорусский Хельсинкский комитет (БХК). БХК создан по инициативе Белорусского ПЕН-центра как независимая, неполитическая общественная организация, которая ставит своей целью защиту прав человека, декларированных Хельсинкскими соглашениями и другими международными договорами о правах человека.

10.11.95 г. указом президента Республики Беларусь № 456 изменена структура центральных органов управления Республики Беларусь. Согласно указу Министерство культуры и печати Республики Беларусь разделено на Министерство культуры Республики Беларусь и Государственный комитет Республики Беларусь по печати.

14.11.95 г. суд Советского района г. Гомеля частично удовлетворил иск начальника Главного управления Службы контроля Администрации Президента по Гомельской области Л. Сечко к газете "Гомельский вестник". Группа авторов – депутатов областного Совета – опубликовала в ней ряд материалов, в которых говорилось о незаконности действий Л. Сечко при строительстве личного жилья. За нанесенный моральный ущерб Л. Сечко предъявил к газете иск на 3 миллиарда рублей. Суд присудил взыскать с печатного органа 1 миллион рублей и по 400 тысяч с каждого из трех авторов.

5.12.95 г. в хозяйственном суде Минской области рассматривалось дело по иску редакции газеты "Народная воля" к издательству "Белорусский Дом печати" о понуждении к исполнению договора на печатание газеты и возмещении убытков. В удовлетворении исковых требований отказано.

19.12.95 г. в кассационном порядке Верховный Суд начал рассмотрение уголовного дела в отношении главного редактора газеты "Барановичское слово" А. Блинковского. Он обвиняется в возбуждении национальной вражды и розни. Брестский областной суд счел, что именно с этой целью редактор опубликовал свою статью "Здрада", в которой допустил недвусмысленные выражения в отношении русских. "Ролю белых націллем, падманам і тэрорам захапілі расейцы, роль катаровых яны аддалі прадстаўнікам іншых нацыянальнасцей. Ну, а роля чорнаскурых адведзея беларусам", – утверждал автор. Доводы Блинковского о том, что он не имел намерения разжигать национальную рознь, суд признал несостоятельными. Осужденный не согласен с выводами суда и оспаривает свою вину.

21.12.95 г. по факту публикации в газетах "Здравый смысл"

(№ 16 за 1995 г.) и "Свободные профсоюзы" сценария-сказки "Батянька" прокуратурой Центрального района г. Минска возбуждено уголовное дело. Согласно выводам прокуратуры в сказке содержатся оскорблении "в адрес представителей власти Республики Беларусь в связи с исполнением ими своих обязанностей". 19.03.96 г. дело было прекращено ввиду отсутствия состава преступления.

21.12.95 г. главный редактор газеты "Свободные профсоюзы" Николай Буснюк получил предупреждение из Минской городской прокуратуры. В предупреждении прокурор города Н. Куприянов извещает редакцию о том, что опубликованный в газете сценарий сказки "Батянька" за подпись Ивана Коридорова содержит "оскорбление в адрес представителей власти Республики Беларусь в связи с исполнением ими своих обязанностей. За совершение подобного установлена уголовная ответственность (ст. 188 УК Республики Беларусь)". В предупреждении говорится о недопустимости злоупотребления свободой массовой информации (стт. 5, 16 закона "О печати и других СМИ") и указывается, что в случае неоднократных в течение года нарушений настоящего закона деятельность газеты может быть прекращена.

31.12.95 г. прервал передачи негосударственный телевизионный "8-ой канал". Причина — истек срок договора аренды передатчика, и до настоящего времени продлить договор не удалось.

3.01.96 г. в хозяйственном суде Минской области слушалось дело по иску ЗАО "Белорусская деловая газета" к государственному объединенному предприятию "Минская почта" о понуждении к исполнению обязательств по договорам в части распространения, экспедирования и доставки газеты "Биржи и банки", "Белорусская деловая газета" и еженедельника "Имя", а также о взыскании убытков, связанных с неисполнением договора на сумму 24.125.275 руб. Одновременно слушалось дело по встречному иску, предъявленному ответчиком о расторжении указанных договоров. Суд решил взыскать с ГП "Минская почта" в пользу ЗАО "Белорусская деловая газета" 24.125.275

руб. убытков. В части понуждения к исполнению обязательств и по встречным требованиям — отказал.

17.01.96 г. суд Зельвенского района Гродненской области рассмотрел дело по иску Селявко А. В. к редакциям газет “Звязда”, “Белорусская нива”, “Гродненская правда”, “Заря” о защите чести и достоинства и возмещении морального вреда. Требования истицы удовлетворены и в ее пользу с редакций взыскано по 2 млн. руб. 19.02.96 г. судебной коллегией по гражданским делам Гродненского областного суда данное решение было отменено.

18.01.96 г. Минский областной суд в кассационном порядке рассмотрел жалобу газеты “Борисовские новости” на решение суда г. Борисова, который удовлетворил иск Волковца И.М. о защите чести и достоинства. Облсуд согласился с решением суда первой инстанции в части признания сведений не соответствующими действительности и порочащими истца, но размер подлежащего возмещению вреда снизил. Редакция и автор публикации заплатят истцу не по 5 млн. руб., а по одному.

26.01.96 г. суд Советского района г. Минска рассмотрел иск Сидорова И.В. к редакциям газет “Вечерний Минск” и “Рекламное приложение к газете “Вечерний Минск”. Истец просил взыскать моральный ущерб за то, что газеты неоднократно публиковали рекламу компании “Техинпром” о принятии денежных вкладов от населения под высокие проценты. Сведения, которые содержала реклама, оказались недостоверными, и истец понес убытки. Суд признал требования необоснованными и в иске отказал. Решение вступило в законную силу.

30.01.96 г. редакция газеты “Свобода” получила письмо из Управления делами Президента Республики Беларусь. В нем, в частности, говорится: “Во исполнение указа президента Республики Беларусь от 4 января 1996 г. № 9 “Об упорядочении использования зданий, сооружений и иных помещений, находящихся в государственной собственности” административное здание № 56 по ул. Ивановской передано на баланс Главного управления административных зданий Управления делами

Президента Республики Беларусь. Предлагаем освободить занимаемые помещения до 26 февраля 1996 г." Редакция занимает помещение на основании договора аренды, срок которого истекает в 1997 г.

5.02.96 г. судебная коллегия по гражданским делам Минского городского суда рассмотрела в кассационном порядке дело по иску председателя Федерации тенниса Семена Кагана к ЗАО "Белорусская деловая газета", газете "Имя". В прошлом году на страницах газеты "Имя" (№ 17/21) была опубликована статья "Как Александр Григорьевич с Иваном Ивановичем в теннис играют". По мнению истца, в ней содержались сведения, не соответствующие действительности, порочащие его честь и достоинство. Коллегия снизила размер взысканного морального вреда с 27.000.000 руб. до 7.000.000 руб.

8.02.96 г. пресс-служба Кабинета Министров Республики Беларусь заявила о том, что впредь корреспондентам агентства "Интерфакс" будет отказано в предоставлении информации. Как указано в заявлении, "информационное агентство "Интерфакс" в бюллетене "Президентский вестник" распространило информацию, которая грубо искажает смысл доклада премьер-министра Республики Беларусь М.Н. Чигири перед депутатами белорусского парламента". Отмечено также, что агентство уже не в первый раз позволяет себе искажать факты, которые касаются деятельности правительства Республики Беларусь.

9.02.96 г. суд Советского района отклонил иск В. Жук и Н. Койстра о возмещении морального вреда, нанесенного им рядом СМИ. В качестве ответчиков были привлечены 15 изданий, в т.ч. газеты "Рэспубліка", "Белорусский рынок", "Звязда" и "Из рук в руки". СМИ, как считали истцы, несут перед ними моральную ответственность "за содеянное ООО "Техинпром", поскольку на протяжении нескольких месяцев 1995 года рекламировали деятельность этой организации".

13.02.96 г. суд г. Барановичи рассматривал иск группы подписчиков газеты "Народная воля" (21 человек), которые потребовали компенсации материальных затрат и морального вреда

за незаконное приостановление отделениями связи доставки выписываемой ими газеты. Суд признал претензии подписчиков обоснованными и взыскал с ответчика по 200 тыс. руб. в пользу каждого истца.

24.03.96 г. во время разгона мирной демонстрации сторонников БНФ на проспекте Скорины по крайней мере трое журналистов подверглись нападению со стороны сотрудников ОМОНа. Резиновыми дубинками были избиты политический обозреватель газеты “Белорусский рынок” Юрий Шевцов и фотограф журналист Виктор Драчев.

2.04.96 г. во время исполнения своих профессиональных обязанностей на несанкционированном митинге был задержан и привлечен к административной ответственности фотокорреспондент газеты “Советская Белоруссия” Василий Федосенко. Ему вменялось в вину нарушение общественного порядка, связанное с призывами граждан идти на площадь. В суде данное обстоятельство не нашло своего подтверждения, и дело против журналиста было прекращено.

18.04.96 г. на сессии Верховного Совета Республики Беларусь принято заявление, в котором, в частности, говорится, что Национальной государственной телерадиокомпанией неоднократно распространялись тенденциозные сообщения, которые дискредитируют деятельность высшего законодательного органа страны. Верховный Совет поручил Генеральному прокурору Республики Беларусь провести проверку по данному факту и привлечь к ответственности лиц, виновных в распространении заведомо ложной информации. Верховный Совет обратил внимание президента Республики Беларусь на вопиющие факты dezинформации граждан, систематически распространяемые Национальной государственной телерадиокомпанией.

26.04.96 г. подписан указ президента Республики Беларусь за № 152 “Об установлении праздника – Дня работников радио, телевидения и связи”. Ежегодно он будет отмечаться 7 мая.

26.04.96 г. во время массовой манифестации, посвященной 10-

ой годовщине Чернобыльской катастрофы, при исполнении служебных обязанностей серьезные травмы получили корреспондент белорусской службы "Радио Свобода" Э. Тарлецкий и корреспондент польского издания "Gazeta Wyborcza" Ц. Голинский. Пострадали журналисты АТН, которым разбили видеокамеру. Журналист О. Тризна и трое корреспондентов украинского телевидения были задержаны.

26.04.96 г. был подвергнут административному задержанию главный редактор белорусского Радио-2 Владимир Дзюба. По версии работников милиции, он совершил мелкое хулиганство, за что и был привлечен к административной ответственности. При рассмотрении дела судья пришел к выводу, что мелкого хулиганства Дзюба не совершал, но оказал неповиновение работникам милиции, за что и решил подвергнуть его аресту на 3 суток. Отбыв наказание, Дзюба был вновь подвергнут аресту на 15 суток. По истечении 5 суток журналист был выпущен на свободу.

29.04.96 г. в суде Первомайского района г. Минска рассматривался иск заместителя председателя республиканского совета ДСПС Леонида Школьникова к исполнительному директору республиканского общественного объединения "Белорусский фонд Сороса" Питеру Берну о защите чести и достоинства. Истец потребовал компенсацию за причиненный ему моральный вред в сумме 100 тысяч долларов США. В иске Л. Школьникову было отказано. Суд кассационной инстанции оставил данное решение без изменения.

1.05.96 г. во время шествия представителей разных общественно-политических сил произошли инциденты с корреспондентами "Народной газеты", "Рэспублікі", БЕЛТА и НТВ. Пленки, отснятые журналистами, были засвечены либо изъяты неизвестными лицами.

2.05.96 г. указом президента Республики Беларусь установлен праздник – День печати, который будет отмечаться ежегодно 5 мая.

2.05.96 г. подписан указ президента Республики Беларусь № 157

“О мерах по стабилизации банковской и другой финансовой деятельности”. В нем, в частности, предписано Государственно-му комитету по печати, Национальной государственной телерадиокомпании не допускать рекламирования в СМИ субъектов хозяйствования, которые не имеют лицензии или согласия Национального банка на осуществление банковских и других финансовых операций.

6.05.96 г. принял закон “Об авторском праве и смежных правах”. Он вступает в силу через месяц со дня официального опубликования, т.е. 19 июля 1996 года.

30.05.96 г. во время пикета при выполнении профессиональных обязанностей был задержан корреспондент газеты “Здравый смысл” Юрий Петруша. Спустя шесть суток его дело, наконец, было рассмотрено судом. Суд не нашел в его действиях состава правонарушения. Дело было прекращено, журналист выпущен на свободу.

5.06.96 г. председатель Государственного комитета Республики Беларусь по печати издал приказ № 63а. В пункте 3 приказа предусматривается приостановление действия ранее выданных свидетельств о регистрации издаваемых периодических изданий, имеющих нарушения ст. 5 закона Республики Беларусь “О печати и других средствах массовой информации”, на период анализа допущенных нарушений, рассмотрения поступивших жалоб и проведения экспертиз по публикациям.

7.06.96 г. приказом председателя Государственного комитета Республики Беларусь по печати за № 67 приостановлено действие свидетельств газет “Биржи и банки”, “Белорусская деловая газета” и “Берасцейскі край”.

7.06.96 г. в помещении редакции газеты “Беларуская маладзёжная” был произведен несанкционированный обыск сотрудниками Центрального РОВД г. Минска. В ходе оперативно-розыскных действий были просмотрены все бумаги и документы, находившиеся в редакции. Протокол обыска не составлялся. Помещение редакции было опечатано. Опись опечатанных

в редакции вещей не составлялась. Редакцией газеты “Беларуская маладзёжная” 11.06.96 г. было направлено заявление прокурору г. Минска с просьбой дать правовую оценку действиям сотрудников Центрального РОВД. 3.07.96 г. прокуратурой Центрального района был дан ответ на заявление “Беларускай маладзёжнай”. В ответе руководству редакции газеты было разъяснено, что проведенные в помещении редакции оперативно-розыскные действия не являлись обыском, поэтому протокол не составлялся, опись имущества не производилась. Сотрудники Центрального РОВД действовали в рамках полномочий, предоставленных им законом “О милиции”.

12.06.96 г. подписан договор между Минским оптово-розничным предприятием “Белсоюзпечать” и ЗАО “Белорусская деловая газета” на реализацию печатной продукции через сеть стоячих киосков. Аналогичный договор подписан 21 июня и с редакцией газеты “Народная воля”. Ранее, как известно, этим изданиям было отказано в распространении через сеть киосков “Белсоюзпечать”.

14.06.96 г. агентство “БелаТАН” сообщило, что главному редактору витебской газеты “Выбор” Б. Хамайде и члену редакционного совета этого издания В. Плещенко предъявлено обвинение в совершении преступления, предусмотренного частью 1 ст. 67 УК Республики Беларусь. Они обвиняются в распространении материалов, содержащих призывы к совершению террористического акта. Речь идет об опубликованном в газете стихотворении С. Адамовича “Убей президента”. Сам поэт арестован около трех месяцев назад и находится в следственном изоляторе КГБ.

В ночь с 20.06.96 г. на 21.06.96 г. в квартиру журналиста Юрия Дракохруста ворвались неизвестные. Они избили его жену и, предложив ей рассказать об этом мужу, ушли, не взяв из дома ничего. По факту нападения возбуждено уголовное дело. Ведется следствие.

21.06.96 г. Государственный комитет Республики Беларусь по печати вынес редакции газеты “Патоня” предупреждение о на-

рушении ст. 5 закона “О печати и других средствах массовой информации” в части “посягательства на нравственность, честь и достоинство граждан”, а также ст. 40 названного закона, в соответствии с которой журналист не имеет права представлять для публикации необъективную информацию. Поводом для письменного предупреждения послужила статья “Белорусский генерал-антикоммунист”, опубликованная в газете в 14 и 15 номерах. Предупреждение от 21.06.96 г. редакцией газеты не было обжаловано в судебном порядке.

25.06.96 г. Высший хозяйственный суд принял к рассмотрению исковое заявление ЗАО “Белорусская деловая газета” о признании недействительными приказов председателя Государственного комитета Республики Беларусь по печати от 5.06.96 г. № 63а и от 7.06.96 г. № 67.

28.06.96 г. указом президента № 233 редакция “Народной газеты”, являющейся органом Верховного Совета, реорганизована путем преобразования ее в закрытое акционерное общество. “Народная газета” будет осуществлять выпуск “массового национального общественно-политического и парламентского периодического издания Республики Беларусь”.

26.07.96 г. и 29.07.96 г. в “Народной газете” была опубликована статья А. Баракевича “Пятая колонна”. Автор, в частности, написал о заграничных поездках депутатов Верховного Совета Республики Беларусь, которые совершились за счет госбюджета и носили исключительно развлекательно-познавательный характер.

Депутат Верховного Совета Республики Беларусь Грязнова Л.Н. обратилась в суд с иском к А. Баракевичу и редакции газеты “Народная газета” о защите чести и достоинства. 12 ноября 1996 г. дело было рассмотрено в суде Советского района г. Минска. Суд признал ответчиков виновными и обязал возместить моральный вред истице.

31.07.1996 г. Государственным Комитетом Республики Беларусь по печати было вынесено предупреждение в адрес газеты “Свобода” о нарушении статьи 5 закона “О печати и других

средствах массовой информации”, выражившемся в “посягательстве на нравственность, честь и достоинство граждан” в статье “Як судзілі – ведаем. А хто судзіў?” от 31.05.1996 г. Редакцией газеты данное предупреждение было оспорено в судебном порядке в связи с отсутствием по поводу этой публикации исков о судебной защите чести и достоинства, а также фактов привлечения виновных лиц к уголовной или административной ответственности.

Решением Высшего Хозяйственного Суда от 18.10.96 г. в иске редакции о признании недействительным предупреждения было отказано. Суд не принял во внимание доводы истца о том, что с юридической точки зрения честь и достоинство – личные неимущественные права, и только сам гражданин вправе решать, затронуты ли его честь и достоинство действиями других лиц.

Позиция суда выглядит тем более странной, поскольку ранее решением от 21.09.95 г. им был удовлетворен иск о признании недействительным аналогичного предупреждения Министерства культуры и печати газете “Имя”. На решение суда редакцией газеты подана жалоба Председателю Высшего Хозяйственного Суда Республики Беларусь.

2.08.96 г. редакция газеты “Пагоня” (г. Гродно) получила письменное предупреждение Государственного комитета Республики Беларусь по печати за публикации в газете статей “Чаго хоча карэнная нацыя Беларусі” от 10–16 мая 1996 г. и “Як у Расею дубінкамі заганялі” от 29.03–04.04.1996 г. В предупреждении указывается на нарушение ст. 5 закона о печати в части “разжигания национальной, социальной, расовой, религиозной нетерпимости либо розни”.

23.08.96 г. поэту, члену Белорусского ПЕН-центра, лидеру Белорусского народного фронта З. Позняку и журналисту, пресс-секретарю БНФ С. Наумчику иммиграционными службами США предоставлено политическое убежище на неограниченный срок. З. Позняк и С. Наумчик были вынуждены покинуть территорию страны в марте, так как власти отдали приказ об их аресте.

После распада СССР в 1991 году это первый случай, когда

гражданам постсоветского государства предоставляется политическое убежище в США.

30.08.96 г. накануне выходных дней редакция “Радио 101,2” получила по факсу уведомление от Министерства связи и информатики Республики Беларусь о том, что в целях исключения помех в приемных каналах ЦСРТС “Алтай” эксплуатация передатчика на частоте 101,2 Мгц прекращается с 1.09.96 г. 20.09.96 г. На форуме “Молодежь Беларусь – за стабильность и прогресс” президент Республики Беларусь Александр Лукашенко объяснил причину закрытия “Радио 101,2”. Он заявил: “Ни 101,2, ни другим проводить антигосударственную политику на государственной волне за государственные деньги позволено не будет”. Следует отметить, что “Радио 101,2” существовало за счет гранта, выделенного Фондом Сороса, а также за счет собственной хозяйственной деятельности.

С протестом против закрытия “Радио 101,2” выступили международная организация “Репортеры без границ”, Литовская ассоциация радио и телевидения, один из руководителей “Немецкой волны” г-н Вайрих. Международный форум Белорусского ПЕН-центра “Власть и свобода слова”, проходивший в Минске 13–18 сентября, принял резолюцию в поддержку “Радио 101,2” с требованием возвращения радиостанции права на свободное вещание.

В первой половине сентября такие независимые газеты как “Свобода”, “Белорусский рынок”, “Белорусская деловая газета”, “Свободные новости плюс”, “Имя”, “Народная воля”, “Белорусская газета”, информационное агентство “БелаТАН” подверглись проверке налоговых инспекций г. Минска. В ходе проверки финансово-хозяйственной деятельности редакций расчетные счета многих изданий были арестованы, а суммы наложенных штрафов на независимые газеты свидетельствуют о желании властей экономически “удушить” оппозиционные СМИ.

3.09.96 г. Витебским областным судом начато рассмотрение уголовного дела в отношении поэта Славомира Адамовича, который 9 месяцев находился под стражей. Он обвиняется по трем статьям Уголовного кодекса Республики Беларусь: призывы к

террористическому акту (имеется в виду стихотворение "Убей президента", опубликованное в витебской газете "Выбор"), попытка незаконного пересечения границы и ношение холодного оружия. Вместе со Славомиром Адамовичем к уголовной ответственности привлечены редактор газеты "Выбор" Борис Хамайда и корреспондент Владимир Плещенко. В связи с установленными фактами нарушения прав обвиняемых на защиту, а также необходимости проведения литературоведческой экспертизы судом принято решение о направлении дела на дополнительное расследование. Прокурором Витебской области на данное решение принесен протест в Верховный Суд Республики Беларусь. Слушание дела С. Адамовича отложено на 16 декабря 1996 г.

13–18.09.96 г. в Минске проходил Международный форум "Власть и свобода слова", организованный ПЕН-центрами Беларуси, России, Швеции. В работе форума приняли участие известные писатели, общественные деятели из стран СНГ, Северной, Центральной и Восточной Европы. Одним из документов форума стала резолюция, касающаяся СМИ. Лучшим журналистам по различным номинациям были вручены установленные Белорусским ПЕН-центром литературные премии имени Алекся Адамовича за 1996 г. Лауреатами стали Виталий Тарас (радио "Свобода"), Александр Ступников (НТВ), Людмила Хайдерова (Белорусское телевидение), Игорь Герменчук (газета "Свобода").

14.09.96 г. в г. Витебске подвергся нападению распространитель газет "Народная воля", "Имя", "Белорусская деловая газета", "Свобода" Юрий Мороз.

16.09.96 г. Госкомпечати обратился с иском в суд Ленинского района г. Гродно о прекращении деятельности газеты "Пагоня". Формальным основанием для данного иска послужило вынесение указанным органом газете "Пагоня" двух предупреждений от 21.06.96 г. и 02.08.96 г. за нарушения требований ст. 5 закона "О печати и других средствах массовой информации". Предупреждения "Пагоней" в судебном порядке в установленный законом месячный срок обжалованы не были.

В иске Госкомпечати было отказано, так как суд Ленинского района г. Гродно решил, что данная категория дел подведомственна хозяйственным судам.

19.09.1996 г. Государственный комитет Республики Беларусь по печати вынес предупреждение редакции газеты "Свобода" в связи с публикацией 17.09.96 г. статьи А. Стариекевича "Евангелие от лукавого". В статье было усмотрено "разжигание национальной, социальной, расовой, религиозной нетерпимости либо розни". В Высшем Хозяйственном суде находится на рассмотрении иск о признании недействительным данного предупреждения. Исходя из того, что возбуждение национальной, расовой или религиозной вражды является уголовно наказуемым деянием, суд рассматривает дело только в части подтверждения факта "разжигания социальной нетерпимости". 4.11.96 г. судом вынесено определение о приостановлении рассмотрения дела и назначении литературоведческой экспертизы по статье А. Стариекевича.

20.09.96 г. суд Первомайского района г. Минска вынес постановление в отношении Киселя Г.Л., председателя Национальной государственной телерадиокомпании Республики Беларусь, согласно которому и на основании ст. 16610 КоАП Республики Беларусь подверг штрафу в размере 2.000.000 рублей за неисполнение Постановления Верховного Совета Республики Беларусь от 2.09.96 г. № 549-XIII "О порядке освещения средствами массовой информации работы второй сессии Верховного Совета Республики Беларусь тринадцатого созыва".

20.09.96 г. суд Первомайского района г. Минска вынес постановление в отношении Киселя Г.Л., председателя Национальной государственной телерадиокомпании, о наложении штрафа в размере 1.000.000 рублей за неисполнение Постановления Верховного Совета Республики Беларусь от 4.09.96 г. № 565-XII "О прямой трансляции по радио и телевидению заседаний Верховного Совета Республики Беларусь при рассмотрении вопроса "О проведении республиканского референдума в Республике Беларусь и мерах по его обеспечению"

24.09.96 г. редакция газеты “Наша ніва” получила предупреждение председателя Государственного комитета по печати В. Бельского о нарушении статьи 5 закона Беларусь “О печати и других средствах массовой информации”. В предупреждении говорится, что газета, опубликовав в номере от 12 августа 1996 года стихи, нарушила установленный законом запрет на “призывы к захвату власти, насильственному изменению конституционного строя”, а также “разжигание национальной, социальной, расовой, религиозной нетерпимости либо розни”.

27.09.96 г. Верховный Совет лишил аккредитации журналистов Национальной телерадиокомпании за необъективное и тенденциозное освещение работы парламента. Лишение аккредитации — мера временная, указал ВС, журналисты телерадиокомпании вновь получат возможность освещать работу парламента, когда будет устранена основная причина, побудившая парламент к этому шагу.

С 30.09.96 г. перестала выходить в эфир негосударственная радиопрограмма “Радио НБК” (г. Гродно). С 1993 г. она производила вещание три раза в неделю в объеме 30 мин. на основании договора аренды проводной сети и оборудования с Гродненским областным узлом радиовещания и телевидения. Срок договора истекал 31.12.1996 г. За время работы “Радио НБК” каких-либо претензий к нему со стороны государственных органов не было. После передачи “Радио НБК” обращения к народу Председателя Верховного Совета С.Г. Шарецкого с критикой инициированного президентом А. Лукашенко проекта новой Конституции Республики Беларусь, представителями Главного управления Службы контроля Президента по Гродненской области была проведена проверка финансово-хозяйственной деятельности “Радио НБК” с грубым нарушением установленного порядка, без предъявления документов, подтверждающих их полномочия, а также актов проверки. “В связи с выявленными серьезными нарушениями” Службой контроля было дано указание банку о приостановлении операций по расчетному счету “Радио НБК”.

Письмом Гродненского областного управления радио и телевидения (ОУРТ) от 30.09.96 г. “Радио НБК” было предписано

в срок до 2.10.96 г. освободить занимаемое помещение. Руководство "Радио НБК" обратилось с иском в хозяйственный суд Гродненской области о признании недействительным распоряжения контрольного органа о приостановлении операций по расчетным счетам. Решением суда от 17.12.96 г. в иске отказано.

12 и 15.10.96 г. в Высшем Хозяйственном суде состоялось слушание дела по иску Госкомитета по печати от 1.10.96 г. о прекращении деятельности газеты "Свобода". Из-за отсутствия достаточных оснований для вынесения решения о прекращении деятельности газеты рассмотрение дела отложено на неопределенный срок.

14.10.96 г. указом президента Республики Беларусь № 424 внесены изменения в указы № 233 и № 235. Этим указом редакция газеты "Народная газета" реорганизуется в открытое акционерное общество. Реорганизацию предписано осуществить до 1 декабря 1996 г.

17.10.96 г. Конституционный Суд Республики Беларусь признал не соответствующими Конституции и законам Республики Беларусь указ президента Республики Беларусь от 28 июня 1996 г. № 233 "О реорганизации редакции газеты "Народная газета" с изменениями, внесенными в него указом президента Республики Беларусь от 14 октября 1996 г. № 424. Решение Конституционного Суда не исполнено.

18.10.96 г. суд Первомайского района г. Минска вынес постановление о взыскании с Киселя Г.Л. штрафа в размере 5.000.000 рублей за неисполнение Постановления Верховного Совета Республики Беларусь от 2.09.96 г. № 549-XIII "О порядке освещения средствами массовой информации работы второй сессии Верховного Совета Республики Беларусь тринадцатого созыва".

19–21.10.96 г. президент Беларуси А. Лукашенко, выступая на Всебелорусском народном собрании, обвинил белорусские независимые и оппозиционные, российские и другие зарубежные средства массовой информации в том, что они "куплены" и публикуют "враждебные статьи"

За два часа до начала Всебелорусского народного собрания руководитель Службы безопасности Президента встретился с корреспондентами ВГТРК "Россия" Л. Свиридовым и телекомпании НТВ А. Ступниковым, которым было заявлено, что решение о лишении их аккредитации на этом собрании, принятное ранее, неправильно. Однако корреспонденту ОРТ П. Шеремету так и не было разрешено снимать репортаж с этого собрания. Также было отказано в аккредитации корреспонденту газеты "Народная воля", и очередной номер газеты вышел с белым пятном на полосе, на которой планировалось напечатать репортаж с собрания.

23.10.96 г. в "Народной газете" была опубликована статья В. Величко, в которой он обвинил президента Белорусской ассоциации журналистов Ж. Литвину в очернительстве во время ее выступления на встрече журналистов стран СНГ в Санкт-Петербурге. Секретарь Союза журналистов России Павел Гутионтов направил в редакцию "Народной газеты" письмо, в котором опроверг высказывания В. Величко, а также потребовал от редакции опубликовать текст своего письма. Требования П. Гутионтова остались без внимания.

Литвина Ж.Н. предъявила к автору статьи и редакции газеты "Народная газета" иск о защите чести и достоинства в суд Советского района г. Минска. Судебное заседание, назначенное на 16 декабря, было отложено по причине болезни ответчика. Очередное слушание дела должно состояться 23 января 1997 г.

23.10.96 г. Прокуратурой Республики Беларусь вынесено официальное предупреждение газете "Свабода" о нарушении закона в связи с публикацией статьи А. Стариковича "Евангелие от лукавого". По мнению прокуратуры, в статье содержатся выражения оскорбительного характера, унижающие честь и достоинство президента Беларуси А.Г. Лукашенко и других государственных служащих.

В октябре за распространение газеты "Грамадзянін" в г. Могилеве был задержан майор милиции Н. Кравченко. Его действия квалифицировались как нарушение ст. 201 УК (злостное

хулиганство, нарушающее общественный порядок). Через трое суток майор был освобожден, т.к. в его действиях состава преступления так и не нашли.

24.10.96 г. суд Первомайского района г. Минска вынес постановление в отношении Киселя Г.Л., председателя Национальной государственной телерадиокомпании Республики Беларусь, которым подверг его штрафу в размере 3 млн. рублей за нарушение ст. 315 закона "О печати и других средствах массовой информации".

28.10.96 г. суд Первомайского района г. Минска своим постановлением подверг Киселя Г.Л. штрафу в размере 5 млн. рублей за нарушение ст. 311 закона "О печати и других средствах массовой информации".

30.10.96 г. прокуратурой Брестской области вынесено предупреждение в адрес газеты "Брестский курьер" за ряд публикаций (№ 36 – "Рассмотрим вопрос о вопросах", № 39 – "Парафраз "о вождизме", № 40 – "Остался месяц", № 41 – "Оппозиция стягивает войска" и "Обман за обманом"; "Время торжества адреналина"), в которых, как считает прокуратура, имеет место "разжигание социальной нетерпимости".

Главный редактор газеты предупрежден о том, что в случае продолжения нарушений редакцией требований закона прокуратурой будет предъявлен иск в суд о прекращении деятельности издания.

2.11.96 г. на трое суток сотрудниками Московского РОВД г. Минска была задержана журналистка негосударственной газеты "Здравый смысл" Тина Клыковская по подозрению в совершении действий, направленных на насильственное изменение конституционного строя Беларуси (хранение дома листовок, инструкций по изготовлению и использованию напалма). 4.11.96 г. в редакции газеты, где работает журналистка, был проведен обыск. В результате проверки факты, которые могли бы стать основанием для возбуждения уголовного дела в отношении Т. Клыковской, не установлены. Дело в отношении Т. Клыковской прекращено за отсутствием состава преступления.

4.11.96 г. Госкомитет по печати вынес предупреждение в адрес газеты “Свобода” по поводу публикации 18.10.1996 г. докладной записи “О результатах выполнения распоряжения по подготовке сил и средств к охране общественного порядка 19—20 октября 1996 г.”, подготовленной на имя зам. командующего внутренними войсками начальником корпуса охраны общественного порядка. В предупреждении указано, что данная публикация не соответствует действительности, является провокационной, направленной на “разжигание вражды разных социальных групп и слоев общества”.

11.11.96 г. прокуратурой Республики Беларусь вынесено официальное предупреждение по факту публикации этих материалов. В предупреждении указано, что они сфальсифицированы, а сопровождающая их редакционная статья содержит оскорбительные выпады в адрес президента А. Лукашенко, имеет целью “разжигание социальной вражды в обществе”.

16.11.96 г. на пограничном переходе “Каменный лог” на литовско-белорусской границе был задержан Павел Жук, учредитель и издатель газет “Наша Ніва” и “Свобода”, с находившимся у него тиражом (20 тыс. экз.) газеты “Наша Ніва”, выпущенной накануне референдума и представляющей собой дайджест из наиболее громких публикаций независимой белорусской прессы. Формальным основанием для задержания послужило то, что таможенники расценили газету как листовку, хотя в документах четко значилось: газета “Наша Ніва”. Против издателя возбуждено дело об административном правонарушении.

17.11.96 г. в г. Минске состоялся “Марш завязанных ртов”. Демонстранты с повязками на лицах протестовали против “односторонней” агитации за референдум в официальных СМИ и выступили в поддержку негосударственных средств массовой информации.

17.11.96 г. в районе Главпочтамта был задержан заместитель генерального директора программ Национальной государственной телерадиокомпании Беларусь В. Семашко. Он оказался у Главпочтамта как раз в те минуты, когда закончился “Марш

завязанных ртов”, а оцепление вокруг площади Независимости снималось. Однако сотрудниками правоохранительных органов был составлен протокол задержания, в соответствии с которым “бунтовщик” обвинялся в попытке прорвать оцепление. В отношении Семашко В. было возбуждено дело об административном правонарушении и передано в суд Ленинского района г. Минска. 11 декабря в суде 8 свидетелей, находившихся в момент задержания рядом с В. Семашко, опровергли сведения, приведенные в протоколе. Основываясь на показаниях свидетелей, суд пришел к выводу, что протокол задержания был сфальсифицирован. Производство по делу было прекращено. В отношении фальсификации протокола милицией суд постановления не вынес.

20.11.96 г. в г. Минск прибыла съемочная группа российской телепрограммы “Совершенно секретно”. Целью поездки было освещение событий, связанных с проведением референдума. Однако, пробыв в Минске шесть дней, съемочная группа – по указанию сотрудников Службы безопасности президента – вынуждена была срочно покинуть столицу Беларуси. По свидетельству корреспондента программы Михаила Маркелова, сотрудниками Службы безопасности была стерта часть видеозаписи, отнятой телегруппой.

22.11.96 г. в г. Витебске милиция арестовала распространителя независимой газеты “Лад” Юрия Карпова. Против него выдвинуто обвинение в “распространении листовок антигосударственного содержания”.

4.12.96 г. Министерство иностранных дел Беларуси распорядило заявление о возможном применении с его стороны санкций к некоторым зарубежным СМИ, в первую очередь российским, которые “продолжают распространять искаженную информацию об общественно-политической ситуации в Республике Беларусь”.

В соответствии с времененным положением о деятельности корреспондентов СМИ иностранных государств на территории Республики Беларусь (утверждено Советом Министров в октябре 1993 г.) МИД, как аккредитующий орган, в случае нарушения

иностранным корреспондентом законодательства вправе предупредить или лишить его аккредитации. Решение МИД будет являться окончательным и обжалованию не подлежит.

В первых числах января 1997 г. Государственным комитетом по печати была исключена из плана издательства "Мастацкая літаратура" книга всемирно известного писателя Василя Быкова "Стена", которая была подготовлена к изданию еще в 1995 г. Данное решение Госкомитет по печати объяснил недостатком финансов и малым количеством собранных заказов. По мнению самого автора, все это только формальные причины. Вместе со "Стеной" В. Быкова исключен сборник произведений Ларисы Гениюш и научно-популярная книга Владимира Орлова и Геннадия Сагановича "Дзесяць вякоў беларускай гісторыі".

Во время новогодних торжеств была сожжена расположенная в Ратомке (пригород Минска) дача главного редактора еврейской газеты "Авив" М. Нордштейна. Поджогу предшествовали анонимные телефонные звонки с угрозами, а у входа в квартиру редактора была нарисована шестиконечная звезда Давида, свастика и эсэсовский знак. М. Нордштейн считает, что это акция запугивания, проведенная русскими фашистами. Никого конкретно редактор не подозревает.

По данному факту возбуждено уголовное дело и проводится расследование.

14.01.97 г. Русский ПЕН-центр, являющийся ассоциативным членом ЮНЕСКО и Всемирной организации писателей, обратился в Витебский областной суд с протестом по поводу суда над поэтом Славомиром Адамовичем, который вот уже около 10 месяцев содержится под стражей. Мнение членов ПЕН-центра едино в том, что стихотворение "Убей президента" не содержит призыва к конкретному действию против конкретного лица, стихотворение написано в стиле гротеска. Авторы заявления настаивают на прекращении уголовного дела против Славомира Адамовича, которое дискредитирует судебную власть в Беларуси. Писатели Русского ПЕН-центра пообещали предать международной огласке дело суда над поэтом и путем обраще-

ния к международному сообществу добиваться освобождения С. Адамовича.

С протестом по поводу содержания под стражей С. Адамовича также выступили Литовский, Латышский и Украинский ПЕН-центры.

14.01.97 г. депутат Верховного Совета XIII созыва Семен Домаш обратился в суд Советского района г. Минска с иском о защите чести и достоинства по поводу опубликованной в "Народной газете", а затем перепечатанной в "Гродненской правде" статьи за подписью Александра Донского "Зигзаги Семена Домаша". Автор статьи обвиняет Семена Домаша в злоупотреблении служебным положением и нарушении законодательства. Моральный ущерб истец оценил в 600 миллионов белорусских рублей, из которых 300 миллионов намерен отсудить у газеты "Народная газета", 200 миллионов — у газеты "Гродненская правда" и 100 миллионов — у автора статьи.

11 и 27 февраля, 29 марта, 22 и 24 апреля состоялись судебные заседания по данному делу. Окончательное решение было принято 29 апреля.

22.01.97 г. в студию Кареличского кабельного канала (Гродненская обл.), взломав дверь, ворвались сотрудники милиции и представители районной администрации. Был также задержан и доставлен в отделение милиции оператор студии Михаил Свирид. Поводом для таких действий послужила демонстрация по кабльному телевидению негласно запрещенного для показа в республике документального фильма Юрия Хашеватского об А. Лукашенко "Обыкновенный президент".

4.02.97 г. коллектив редакции газеты "Знамя юности" опубликовал в своем издании обращение к президенту Республики Беларусь. Причиной послужило известие о том, что соучредитель газеты — Кабинет Министров — без ведома трудового коллектива редакции передал свои права учредителя Госкомитету по делам молодежи. Доказательством этого служит докладная записка от 15.01.97 г. президенту Беларуси, подписанная заместителем премьер-министра В. Русакевичем, заместителем главы Администрации Президента В. Заметалиным и предсе-

дателем Госкомитета по делам молодежи А. Позняком “О плане мероприятий по созданию в Республике Беларусь влиятельной молодежной организации”.

5.02.97 г. руководитель пресс-службы Управления внутренних дел Брестского облисполкома В. Василевский заявил, что собственному корреспонденту БелАПАН Валентине Козлович не будет предоставляться оперативная информация из УВД. Чиновники названного УВД считают, что Валентина Козлович использует преимущественно негативную информацию о криминальной ситуации в Брестской области. Данное решение УВД Брестского облисполкома нарушает ст. 39 закона Республики Беларусь “О печати и других средствах массовой информации”, в которой журналистам гарантировается право на “собирание, запрашивание, получение и распространение информации”.

Информационное агентство БелАПАН по этому поводу выразило свой протест.

7.02.97 г. состоялось очередное заседание Витебского областного суда по делу С. Адамовича. В качестве свидетелей в суде были заслушаны литературоведы: член-корреспондент АН Беларуси Олег Лойко и научный сотрудник Института литературы Михась Тычина, которые сделали литературоведческое заключение стихотворения “Убей президента”. Адвокат С. Адамовича Гарри Погоняйло в очередной раз ходатайствовал перед судом об изменении меры пресечения для своего подзащитного.

После непродолжительного совещания суд постановил изменить меру пресечения — содержание под стражей на подписку о невыезде. С. Адамович был освобожден прямо в зале суда.

Комитет защиты писателей, находящихся в заключении, Международного ПЕН-центра распространил пресс-релиз, в котором сообщается об освобождении из-под стражи Славомира Адамовича.

10.02.97 г. главный редактор газеты “Свабода” Игорь Герменчук, вернувшись с работы, обнаружил, что его дом подвергся обстрелу. Пуля пробила два оконных стекла и прошла ровно над тем местом, где обычно редактор работал по вечерам. Однако И. Герменчук считает, что стрелявший знал, что дома ни-

кого нет. Прибывшая на место происшествия дежурная следственная группа УВД Минского района запротоколировала найденную хозяевами пулью и составила описание места происшествия. Следует отметить, что в этот же день подвергся хулиганскому нападению молодой политик, депутат Верховного Совета XIII созыва Анатолий Лебедько. Действия нападавших не были грабежом, так как портмоне и "дипломат" депутата их не заинтересовали. По этим фактам возбуждены уголовные дела и проводится расследование.

11.02.97 г. собственный корреспондент российской телекомпании НТВ в Беларуси Александр Ступников, аккредитованный при МИД Республики Беларусь, был вызван во внешнеполитическое ведомство. Ему было вынесено "официальное устное предупреждение" по поводу необъективного, с точки зрения белорусских властей, освещения общественно-политических событий в республике. В распространенном по поводу деятельности А. Ступникова и других российских тележурналистов заявлении белорусский МИД предупредил руководство НТВ и других российских телеканалов о возможном прекращении их трансляции в республике. После того, как в Минске в феврале и марте состоялся ряд крупных манифестаций протesta против политики А. Лукашенко, А. Ступников 24 марта был лишен аккредитации при МИД Республики Беларусь. В настоящее время, как сообщили официальные источники, решается вопрос о высылке А. Ступникова из республики.

12.02.97 г. состоялся санкционированный пикет сотрудников закрытого властями 1 сентября 1996 года "Радио 101,2". Администрации и сотрудникам "Радио 101,2" стало известно, что радиочастоту 101,2 передают пропрезидентской молодежной организации "Прямое действие".

13.02.97 г. на своей первой пресс-конференции заместитель главы Администрации Президента Иван Пашкевич сообщил об идеи создания 2-го Национального канала (БТ-2), на котором будут размещаться лучшие программы региональных телестудий Беларуси. Программы БТ-2 будут частично перекрывать вещание ОРТ.

14.02.97 г. в день Святого Валентина в г. Минске молодежью было организовано массовое шествие под девизом “Беларусь — в Европу” с вручением петиций посольствам европейских государств. Во время проведения этой мирной акции властями было задержано около 40 человек, многих сильно избили. Пострадали и журналисты. Олеся Лучанинова из РИА “Новости” с признаками отравления и ожога слезоточивым газом была доставлена в больницу. Виктора Дятликовича, корреспондента “Белорусской газеты”, несколько часов продержали в камере. У некоторых журналистов были засвечены пленки с отснятым материалом и стерты записи с аудиокассет.

21.02.97 г. ряд журналистов — Ю. Свирко (латвийская газета “Диена”), О. Томашевская (российская газета “Коммерсант”), В. Цыганков (радио “Свобода”) и В. Лебедев (газета “Свободные новости-плюс”) — не были допущены на пресс-конференцию главы верхней палаты белорусского “парламента”. Представители охраны П. Шипука объяснили журналистам, что поскольку они прибыли после того, как был “изъят” список журналистов, пропущены на пресс-конференцию они не будут.

21.02.97 г. пресс-центр Прокуратуры Республики Беларусь сделал заявление о том, что в отдельных печатных изданиях имеются публикации, которые навязывают читателю мнение о том, что возбуждение уголовного дела в отношении депутата Верховного Совета Республики Беларусь 13 созыва Владимира Кудинова обусловлено преследованием его по политическим мотивам. В равной мере это относится и к сообщениям об избиении депутата А. Лебедько и выстреле в окно дома главного редактора газеты “Свобода”.

Прокуратура республики еще раз напоминает о том, что по этим фактам возбуждены уголовные дела и проводится расследование.

27.02.97 г. в третий раз по причине неявки ответчика в суде Советского района г. Минска не состоялось слушание дела по иску президента Белорусской ассоциации журналистов Ж. Литвиной к В. Величко, опубликовавшему в “Народной газете” 23.10.96 г. статью “Жанна Литвина в роли обличите-

ля". Два предыдущих заседания были отложены по той же причине.

28.02.97 г. пресс-центр Прокуратуры Республики Беларусь заявил о том, что прокуратурой будет проводиться проверка по факту обнародования данных предварительного следствия по делу Т. Винниковой, экс-председателя правления Национального банка республики, в ряде независимых изданий. По итогам проверки председателю Государственного комитета по печати будет внесено представление "для принятия мер реагирования в отношении ряда печатных изданий за допущенные ими нарушения требований закона "О печати и других средствах массовой информации".

В первую очередь прокуратурой будет проведена проверка трех газет: "Белорусской деловой газеты", "Свабоды" и "Народной воли". По мнению прокуратуры в данных СМИ допускаются "некорректные высказывания в адрес следственной группы, обвинения в необъективности и предвзятости", а Т. Винникова представляется невинной жертвой, что оказывает влияние на ход следствия.

1.03.97 г. в г. Минске проходил I съезд Белорусской ассоциации журналистов (БАЖ). Помимо журналистов, представлявших все регионы республики, на съезде присутствовали представители дипломатического корпуса и общественных организаций Польши, США, России, Англии, Германии и Украины.

На съезде были заслушаны отчеты президента БАЖ и ревизионной комиссии. Состоялось вручение международных премий БАЖ. Дипломы лауреатов получили: фотокорреспондент газеты "Звязда" Анатолий Клещук, специальный корреспондент БелаПАН Вячеслав Будкевич, журналист-политолог Анатолий Майсения (посмертно), коллектив газеты "Борисовские новости", заместитель главного редактора газеты "Свободные новости-плюс" Александр Томкович, учредитель и главный редактор газеты "Народная воля" Иосиф Середич, режиссер Юрий Хашевецкий, главный редактор "Радио-2" Владимир Дзюба, сотрудница телекомпании "ФИТ" Светлана Баблевская, сотрудники газеты "Имя" Николай Халезик и Евгений Мартынович.

Съезд принял обращение к общественности страны, нацио-

нальным и международным журналистским организациям, в котором речь идет о необходимости усиления социальных гарантий для работников СМИ и обеспечения условий для их профессиональной деятельности.

5.03.97 г. на белорусско-польской границе сотрудниками белорусской таможни у польского корреспондента газеты "Грудзина Slaska" Артура Путыши были изъяты записи и материалы, связанные с нарушением прав человека.

Польский журналист побывал на заседании административной комиссии в г. Могилеве, на которой рассматривалось правонарушение рабочего Цурпанова, заключающееся в пользовании национальным флагом; взял несколько интервью у людей, пострадавших от действий властей; поприсутствовал на пикете Свободного профсоюза, проходившего у здания Могилевского облисполкома. Местная группа Белорусского Хельсинского комитета передала А. Путыше обращение к ООН и польской Solidarnosci о нарушении прав человека.

5.03.97 г. Гродненский хозяйственный суд принял решение о выселении до 24 марта редакции газеты "Пагоня" из помещения, принадлежащего Ленинскому райисполкому. Главный редактор газеты Микола Маркевич заявил, что редакция не сможет выселиться до тех пор, пока власти не решат цивилизованным путем проблемы, связанные с выселением. 9 апреля редакцию газеты посетили сотрудники милиции, судебные исполнители, представители "вертикали" и люди в рабочей одежде. Все имущество редакции было вынесено и свалено в грузовой автомобиль. Вслед за имуществом были вынесены и сотрудники редакции.

6.03.97 г. Государственный комитет Республики Беларусь по печати на основании ст. 16 закона Республики Беларусь "О печати и других средствах массовой информации" вынес письменное предупреждение редакции газеты "Беларуская маладзёжная" за нарушение требований закона. Основанием для вынесения предупреждения послужила опубликованная в газете № 6 от 21.02.97 г. статья Е. Лобанович "Что делать?", в которой, по мнению госкомитета, содержатся "признаки нарушения

ст. 5 закона в части призыва к захвату власти и насилию вному изменению конституционного строя страны".

13.03.97 г. милицией был задержан исполнительный директор Белорусской ассоциации журналистов Игорь Рынкевич. Основания задержания И. Рынкевичу были разъяснены только после доставления его в районный отдел внутренних дел. Оказалось, что исполнительный директор БАЖ был задержан "за участие в пикетировании на площади Независимости в 18.10 10 марта и нарушение декрета президента Республики Беларусь № 5 от 5 марта 1997 г. "О собраниях, митингах, уличных шествиях, демонстрациях и пикетировании в Республике Беларусь". Основанием послужили рапорты сотрудников милиции, где они упоминали "высокого человека с кинокамерой". Сам исполнительный директор БАЖ заявил, что "действительно, в силу своих профессиональных обязанностей находился в районе костела Святых Елены и Симона, но без каких-либо кино- и фотокамер, ходил строго по тротуару". Во время судебного разбирательства судья Зеленко отклонил ходатайство И. Рынкевича о присутствии на заседании представителей БХК и журналиста радио "Свобода". После ходатайства о предоставлении ему адвоката слушание дела было перенесено на более поздний срок, а сам исполнительный директор БАЖ освобожден из-под стражи.

14.03.97 г. накануне празднования Дня Конституции Республики Беларусь, во время проведения митинга "Беларусь в Европу – 2" было задержано около сотни людей. В числе задержанных оказалось много журналистов. Среди них: Г. Барбариц (агентство БелаПАН), С. Малиновский (газета "Свободные новости-плюс"), А. Хмельницкий (радио "Свобода"), И. Халип (заместитель главного редактора газеты "Имя"), Р. Яковлевский ("Белорусская газета"), А. Неверовский, А. Доцинский, Г. Потапович (газета "Свобода"), П. Карнозицкий (газета "Здравый смысл"). Все журналисты имели при себе служебные удостоверения и находились при исполнении служебных обязанностей.

Постановлением Совета Министров Республики Беларусь "Об установлении запретов и ограничений на перемещение вещей

через таможенную границу Республики Беларусь” № 218 от **18 марта 1997 г.** утвержден новый перечень вещей, запрещенных к перемещению через таможенную границу Беларуси. В нем, в частности, предусмотрен запрет на ввоз и вывоз печатных и аудиовизуальных материалов, а также других носителей информации, которые содержат сведения, причиняющие вред политическим или экономическим интересам республики, ее государственной безопасности, охране здоровья и нравственности граждан. Постановление вступает в силу через месяц со дня его опубликования. Тем не менее, 23 марта белорусскими таможенниками на границе с Литвой была изъята видеокассета с материалами, отснятыми А. Ступниковым; 5 апреля на той же границе у журналиста газеты “Беларуская маладзёжная” Николая Копченова конфисковали 20 экземпляров “Беларускай маладзёжнай”. Действия властей позволяют сделать вывод, что у многих негосударственных изданий, печатающихся за границей, могут возникнуть проблемы с ввозом их тиражей в Беларусь.

К борьбе с независимыми СМИ подключился Совет безопасности Республики Беларусь. **21 марта** на специальном брифинге государственный секретарь Совета безопасности Беларуси Виктор Шейман сообщил, что этим органом “принято решение, в котором предусмотрен ряд мер по защите информационного пространства Беларуси, вплоть до возможной перерегистрации белорусских СМИ и переаккредитации иностранных корреспондентов”. В. Шейман при этом подчеркнул, что в республике “достаточно открытое информационное поле”. Однако ответить на вопросы журналистов он отказался.

23.03.97 г. в г. Минске состоялся митинг, посвященный 79-ой годовщине Белорусской Народной Республики, который затем перерос в массовое шествие. Во время его было задержано около 150 человек. Среди пострадавших есть и журналисты. Татьяну Мельничук, главного редактора газеты “Беларуская маладзёжная”, сбили с ног и швырнули лицом на асфальт; корреспондента Ассошиэйтед пресс Марину Бабкину “обдали” слезоточивым газом; корреспонденту радио “Свобода” Юрасю Карманову разбили лоб. Также пострадал писатель Владимир Яговдик.

23.03.97 г. впервые представители ОРТ, РТР и НТВ были лишены возможности перегнать видеоматериалы с кадрами столкновений на улицах Минска в Москву. 24 марта никто из российских телевизионщиков не был допущен на территорию студии, откуда ведется перегонка отснятого материала.

25.03.97 г. ряд журналистов иностранных и белорусских средств массовой информации провели акцию протesta у Министерства иностранных дел Беларуси против лишения аккредитации корреспондента российского канала НТВ А. Ступникова. Также журналисты обратились с открытым письмом к президентам России и Беларуси с требованием обеспечить условия для осуществления ими своей профессиональной деятельности.

25.03.97 г. пресс-секретарь президента России Сергей Ястржембский сделал заявление о том, что Кремль серьезно озабочен положением корреспондентов российских СМИ в Беларуси и что принципы свободы информации должны быть восстановлены. Необходимость такого заявления была вызвана начавшимися гонениями на представителей российских телекомпаний.

26.03.97 г. около полудня в центре Минска было совершено покушение на главного редактора газеты "Детектив" Владимира Кожевникова. Неизвестным лицом В. Кожевникову были нанесены множественные проникающие ранения. В тяжелом состоянии потерпевший был доставлен в больницу, где ему была оказана экстренная медицинская помощь. По факту покушения возбуждено уголовное дело.

28.03.97 г. Министерство внутренних дел Республики Беларусь сделало заявление по поводу деятельности Александра Ступникова. В нем говорится о том, что гражданин Израиля А. Ступников нарушает ст. 3 закона Республики Беларусь "О правовом положении иностранных граждан и лиц без гражданства в Республике Беларусь" в части, предусматривающей, что " осуществление иностранными гражданами и лицами без гражданства в Республике Беларусь своих прав и свобод не должно наносить ущерба интересам Республики Беларусь, правам и законным интересам граждан Республики Беларусь и других лиц".

На основании ст. 24 закона А. Ступникову сокращается срок пребывания в Республике Беларусь до 31 марта 1997 года.

1.04.97 г. суд Центрального района г. Минска рассмотрел дело по иску о защите чести, достоинства и деловой репутации заместителя главного редактора газеты "Знамя юности" Олега Бородача к редакции газеты "Имя" и Игорю Рынкевичу. В исковом заявлении истец просил суд обязать ответчиков опубликовать опровержение порочащих ложных сведений, которые содержатся в газете "Имя" от 13 сентября 1996 года в статье Ивана Баженова (псевдоним И. Рынкевича) "Соколиный взлет "крумкача" Зуева" и взыскать моральный вред с газеты "Имя" в размере 25 млн. белорусских рублей, а с И. Рынкевича — 5 млн. рублей. Суд признал распространенные сведения ложными. Однако в опровержении и взыскании морального вреда истцу было отказано. Решение суда Центрального района г. Минска истец обжаловал в кассационном порядке в Минский городской суд.

2.04.97 г. в г. Минске состоялось три митинга в связи с предстоящим подписанием договора о создании Союза между Россией и Беларусью. Сторонники БНФ собрались у Оперного театра, а затем направились к зданию российского посольства. Однако путь манифестантам был прегражден хорошо вооруженными нарядами милиции и ОМОНом. В результате столкновения более 300 человек было арестовано. Многим участникам были нанесены телесные повреждения. Был избит журналист газеты "Товариш" Валерий Щукин, избита и задержана заместитель главного редактора газеты "Имя" Ирина Халип, вместе с ней задержали и ее отца — драматурга Владимира Халипа. Были задержаны также фотокорреспондент газеты "Вечерний Минск" Тамара Хамицевич, корреспондент газеты "Белорусский рынок" Павлюк Быковский, представитель китайского информационного агентства, корреспондент газеты "Свободные новости" Сергей Малиновский, поэт и журналист газеты "Наша ніва" Славомир Адамович. Попал под дубинки корреспондент "Свободных новостей" Юрий Науменко.

3 апреля в г. Минске состоялось пикетирование у Министер-

ства иностранных дел Республики Беларусь. Пикет был организован более чем 30 журналистами белорусских и иностранных средств массовой информации, которые протестовали против нарушения их профессиональных прав и прав граждан на получение информации. Поводом для пикета послужили события, произошедшие 2 апреля. Начальник пресс-центра Министерства внутренних дел В. Потапенко, встретившийся с пикетчиками, объяснил, что задержание и избиение журналистов произошло случайно, так как был приказ представителей СМИ не трогать, и заверил пикетчиков в том, что подобное впредь не повторится.

14 апреля суд Первомайского района завершил рассмотрение иска бывшего заместителя председателя Гомельского областного телерадиообъединения Николая Горбачева к Национальной телерадиокомпании. Предметом иска было незаконное увольнение Н. Горбачева 13 ноября 1996 года. Поводом для увольнения послужило выступление депутатов Верховного Совета Михаила Вороновича и Вячеслава Герасименко по областному радио. Позиция этих депутатов расходилась с официальной пропагандой президентской инициативы референдума.

Суд признал незаконным приказ об освобождении Н. Горбачева от занимаемой должности и постановил утвердить условия мирового соглашения, предложенные истцом — увольнение “по собственному желанию”. За время вынужденного прогула Национальная телерадиокомпания должна выплатить Н. Горбачеву компенсацию в размере 27 млн. белорусских рублей и возместить судебные расходы в размере 600 тыс. белорусских рублей.

12.04.97 г. в г. Минске состоялся V съезд Таварыства беларускай мовы (ТБМ). В центре внимания съезда оказалась ситуация, связанная с прекращением финансирования со стороны государства газеты “Наша слова”. “Наша слова” являлось единственным в республике культурно-просветительским изданием, которое на своих страницах системно занималось изучением языковых проблем. Выход этой газеты осуществлялся еженедельно на протяжении десяти лет.

Съезд выразил обеспокоенность положением, которое сло-

жилось в Беларуси с возрождением национального языка, истории и культуры. Также на съезде было принято постановление, в котором, в частности, республиканской раде ТБМ поручено изыскать возможности для обеспечения выхода газеты в свет.

В феврале-марте 1997 г. Комитетом государственного контроля была проведена проверка финансово-хозяйственной деятельности редакции газеты "Знамя юности". В ходе проверки были выявлены грубейшие нарушения финансовой дисциплины главным редактором газеты И. Гуковским. Сумма ущерба, нанесенного редакции, составляет более 40 тысяч долларов США. По результатам проверки председателем Комитета государственного контроля Н. Домашкевичем было внесено предложение президенту Беларуси об освобождении И. Гуковского от занимаемой должности, материалы проверки переданы в прокуратуру.

8 мая на страницах "Знамени юности" было опубликовано открытое письмо коллектива редакции, в котором была выражена единогласная поддержка И. Гуковскому. По мнению коллектива, допущенные И. Гуковским нарушения были совершены по неопытности.

29.04.97 г. закончилось рассмотрение дела С. Домаша. Суд обязал "Народную газету" и "Гродненскую правду" опровергнуть сведения, порочащие честь и достоинство депутата С. Домаша. За нанесенный моральный вред с первого издания в пользу истца взыскать 10 млн. рублей, с "Гродненской правды" — 6 млн. рублей, а автор статьи обязан выплатить депутату 2 млн. рублей.

Следует отметить, что в сложившейся политической ситуации такой исход рядового гражданского дела является скорее исключением. Как правило, судебные процессы, в которых участвуют оппозиционные к властям деятели, заканчиваются не в пользу последних. Тем более что ответчиками по данному делу являлись официальные СМИ.

30.04.97 г. главный редактор газеты "Пагоня" М. Маркевич был вызван в Гродненскую областную прокуратуру. Поводом для вызова М. Маркевича в отдел по надзору за национальной без-

опасностью послужила карикатура, напечатанная в № 16 газеты, на которой небритый мужчина в кепке продает гробы, а рядом помещено объявление: “Прихільнікам прэзідэнта – бясплатна”.

24–25.05.97 г. (в выходные дни) в помещении редакции газеты “Пагоня” была совершена кража. Ночью неизвестными были взломаны двери офиса редакции и похищен дипломат, принадлежащий главному редактору газеты. Исчезли также и регистрационные документы газеты.

29.05.97 г. суд Советского района г. Минска вынес решение по делу Жанны Литвиной к “Народной газете” и Величко В.П. – в иске о защите чести и достоинства, возмещении морального вреда, понуждении к опубликованию опровержения порочащих сведений – отказать.

Такое решение было принято “с учетом общей направленности и контекста всего выступления Литвиной Ж.Н. на семинаре, носящего критический характер и отличающегося критической направленностью в адрес президента Республики Беларусь”.

Решение обжаловано в кассационном порядке в Минский городской суд.

10 июля Мингордсуд рассмотрел дело и оставил решение суда Советского района г. Минска без изменений.

5.06.97 г. сотрудником прокуратуры Минской области в редакции газеты “Свобода” была произведена выемка подлинника письма от имени “Беларускага вызваленчага войска” и номера газеты “Свобода” от 3.05.97 г., в котором опубликовано это письмо.

13.06.97 г. главный редактор газеты “Свобода” И. Герменчук был вызван на допрос в Прокуратуру Минской области. Поводом для вызова в органы прокуратуры послужила публикация в газете письма, полученного редакцией от неизвестной организации “Беларуское вызваленчае войска”, которая взяла на себя ответственность за взрывы на газопроводе.

13.06.97 г. Витебский областной суд завершил рассмотрение

дела по обвинению поэта С. Адамовича в призывах к террористическому акту в отношении главы государства, а также попытке незаконного перехода государственной границы. Суд не согласился с позицией прокуратуры, расценившей публикацию стихотворения "Убей президента" как призыв к террористическому акту, и квалифицировал действия С. Адамовича как оскорбление представителя власти.

По совокупности преступлений обвиняемому было назначено наказание в виде десяти месяцев лишения свободы. Однако он был освобожден из-под стражи в зале суда, так как был зачен десятимесячный срок предварительного заключения. С. Адамовичу также придется оплатить судебные издержки (работу переводчиков и т.д.).

16.06.97 г. прокуратурой Республики Беларусь вынесено предупреждение главному редактору газеты "Наша ніва" о недопустимости нарушения закона "О печати и других средствах массовой информации".

В газете "Наша ніва" № 15–16 от 21.04.97 г. было опубликовано приветствие Митрополита Белорусской Автокефальной Православной Церкви Изяслава по поводу празднования Пасхи.

По мнению прокуратуры, содержащиеся в публикации высказывания носят "политизированный, оппозиционный правительству характер, что несовместимо с функциями религиозных организаций, и направлены на разжигание враждебности к другим религиозным конфессиям", чем нарушаются требования п. 4 ст. 5 закона "О печати и других средствах массовой информации", запрещающего использование СМИ для разжигания национальной, социальной, расовой, религиозной нетерпимости или враждебности.

18.06.97 г. в девять часов вечера на офис редакции газеты "Здравый смысл" было совершено разбойное нападение неизвестными лицами. Семь человек (двоих из которых были в милиционерской форме, а пятеро — в масках) ворвались в офис газеты, избили присутствующих и учинили погром. Редакционные ценности — компьютер и телевизор — остались нетронутыми.

По данному факту РОВД Советского района г. Минска ведется расследование.

Июнь 1997 г. В редакции газеты "Пагоня" завершена очередная проверка налоговой инспекции. За нарушения кассовой дисциплины редакция оштрафована на 224 млн. рублей (9 тыс. долларов США).

20.06.97 г. Гродненский областной хозяйственный суд рассмотрел иск администрации Ленинского района г. Гродно к редакции газеты "Пагоня" о взыскании задолженности за пользование помещением, из которого редакция была выселена два месяца назад. Сумма задолженности, которую газета обязана выплатить, составляет 32 млн. белорусских рублей.

1.04.97 г. журналист агентства "Рейтер" Юрий Свирко обратился в суд Центрального района г. Минска с иском о защите чести и достоинства к бывшему заместителю главы Администрации Президента Республики Беларусь В. Заметалину. Поводом для обращения в суд послужило распространенное 19.06.96 г. Белорусским телеграфным агентством (БелТА) интервью В. Заметалина, в котором он заявил, что "права человека на достоверную информацию, очищенную от лжи, клеветы и конъюнктуры, попирают в Беларуси прежде всего зависимые от долларовых взяток, иностранных спецслужб и белорусских фашистующих националистов журналисты без определенного гражданства и называющие себя "независимыми".

Ю. Свирко попросил суд признать слова В. Заметалина не соответствующими действительности, потребовал их опровержения и взыскания морального вреда в размере 100 млн. белорусских рублей: 25 млн. рублей – с В. Заметалина, 75 млн. – с агентства.

27.06.97 г. суд Центрального района г. Минска, рассмотрев дело, отказал Ю. Свирко в удовлетворении исковых требований. Данное решение журналист будет обжаловать в кассационном порядке в Минском городском суде.

2.07.97 г. Министерство иностранных дел Республики Беларусь направило письмо руководству ОРТ с требованием пристроить извинения за "недопустимую бес tactность и дурной тон", прослеживающиеся в телевизионных репортажах о событиях в Беларусь корреспондента ОРТ П. Шеремета.

Однако это письмо, по мнению МИД Республики Беларусь, было оставлено без внимания.

7.07.97 г. МИД Республики Беларусь “за грубое искажение фактов и бес tactность, допущенные в репортажах о ситуации в Беларуси”, лишило аккредитации собственного корреспондента ОРТ в Минске Павла Шеремета.

В течение нескольких дней МИД РФ, Посольство России в Минске и МИД Республики Беларусь пытались разрешить конфликт. К сожалению, сделать это не удалось.

22.07.97 г. съемочная группа ОРТ во главе с корреспондентом П. Шереметом, готовившая репортаж о государственной границе, была задержана в районе белорусско-литовской границы “Каменный Лог”. За нарушение пограничной зоны отдел милиции Ошмянского района Гродненской области вынес корреспондентам ОРТ административное предупреждение в соответствии со ст. 184 Кодекса Республики Беларусь об административных правонарушениях.

26.07.97 г. главный редактор газеты “Выбор” Б. Хамайда и член редколлегии Б. Плещенко были доставлены в Витебское областное управление КГБ. У “правонарушителей” было изъято 300 экземпляров статьи “Ладдзя роспачы, ці Як любіць презідэнта”. Возможно, автора “Ладдзі роспачы” ожидает судьба С. Адамовича, который за свое стихотворение “Убей президента” провел в тюрьме 10 месяцев.

26.07.97 г. сотрудниками оперативной службы Пограничных войск Беларуси в аэропорту “Минск-2” была арестована съемочная группа Белорусского бюро ОРТ. Дмитрию Завадскому и Павлу Шеремету инкриминируется незаконное пересечение белорусско-литовской границы (на которую журналисты выезжали 22 июля), осуществленное группой лиц по предварительному сговору (ч. 2 ст. 80 УК Республики Беларусь). Водителю съемочной группы Ярославу Овчинникову обвинение не предъявлено.

27 июля в корпункте ОРТ и в квартирах задержанных были произведены обыски. 28 июля журналисты были переведены в

Гродненский следственный изолятор. Следствие ведет следователь областного управления КГБ.

30.07.97 г. президент Российской Федерации Борис Ельцин сделал заявление для прессы, в котором, в частности, выразил возмущение действиями президента Республики Беларусь А. Лукашенко по отношению к корреспондентам ОРТ. Б. Ельцин заявил, что если руководство Беларуси и дальше будет таким образом поступать с российскими журналистами, он вынужден будет пересмотреть положения Устава российско-белорусского союза.

Международная организация в Париже "Репортеры без границ" и "Белорусская ассоциация журналистов" направили в адрес президента Беларуси обращения с требованием освободить российских журналистов.

31.07.97 г. возле здания Министерства иностранных дел 20 журналистов провели пикетирование по поводу задержания съемочной группы ОРТ. Затем собравшиеся организовали шествие и пикетирование зданий КГБ и Госкомитета погранвойск Республики Беларусь.

15 участников акции были задержаны для установления их личности и составления административных протоколов. Среди задержанных были представители радио "Эхо Москвы", "Радио 101,2"; агентств "Рейтер", "Всемирные телевизионные новости"; газет "Белорусская деловая газета", "Имя", "Народная воля", "Здравый смысл", "Знамя юности".

1.08.97 г. суд Ленинского района г. Минска рассмотрел 14 административных дел – 8 правонарушителей предупреждены, 6 – подвергнуты штрафу. Штрафная санкция – 5 млн. рублей – применена к корреспонденту "Белорусской деловой газеты" Андрею Маховскому, остальные оштрафованы на 3 млн. рублей.

6.08.97 г., через десять дней после задержания, Я. Овчинникову было предъявлено обвинение по ч. 2 ст. 80 УК Республики Беларусь. В тот же день в отношении водителя съемочной группы ОРТ была изменена мера пресечения – содержание под стражей на подписку о невыезде. Адвокат Ярослава Елена Ерш об-

ратится к прокурору Гродненской области с ходатайством о прекращении дела в отношении Овчинникова.

Павел Шеремет и Дмитрий Завадский продолжают находиться в изоляторе. Их ходатайства об изменении им меры пресечения пока не рассмотрены.

9.08.97 г. судья Ленинского района г. Гродно Зоя Никольская, рассмотрев ходатайство П. Шеремета об изменении ему меры пресечения, оставила журналиста под стражей. В знак протеста против незаконного содержания под стражей П. Шеремет объявил голодовку.

Кроме того, З. Никольская направила в Министерство юстиции Республики Беларусь частное определение, в котором адвокат Гарри Погоняйло обвиняется в нарушении судебного процесса. Он отказался дать подписку о неразглашении сведений судебного процесса.

11.08.97 г., в день открытия "Славянского базара", главный редактор витебской газеты "Выбор" Б. Хамайда и еще трое человек организовали пикет в центре города "Фестиваль славянской частушки". Пикетчики в четыре голоса исполняли поэму Ведьмака Лысогорского "Лука Мудищев – президент". За нарушение Декрета № 5 судья Железнодорожного районного суда г. Витебска отправил пикетчиков на трое суток в приемник-распределитель. В камере Б. Хамайда объявил голодовку.

13.08.97 г. на квартирах П. Шеремета и Д. Завадского следственными органами была произведена опись имущества. Однако имущества, на которое можно было наложить арест, у обвиняемых не оказалось.

15.08.97 г. белорусскими пограничниками при попытке вести съемку в закрытой зоне без официального разрешения была задержана вторая российская съемочная группа в составе Анатолия Адамчука, Владимира Костина, Александра Оганова и Валерия Асташкина. Несколько днями позже в следственный изолятор г. Лиды для дачи показаний был препровожден Владимир Фошенко, которого затем белорусские власти депортировали из республики.

17.08.97 г. Анатолий Адамчук написал письмо на имя А. Лукашенко, в котором признался в совершении преступления — “покушения на границу”, раскаялся в нем и сообщил фамилии руководителей ОРТ, которые принудили съемочную группу сделать рейд в погранзону. Факт написания письма был снят на видеопленку и показан по белорусскому телевидению. При этом Адамчук заявил, что никакого давления со стороны следствия на него не оказывалось, и письмо он написал по собственной инициативе.

18.08.97 г. против съемочной группы А. Адамчука возбуждено уголовное дело с формулировкой “подготовка к умышленному незаконному нарушению госграницы”.

22.08.97 г. Анатолий Адамчук, оператор Александр Оганов и водитель Валерий Асташкин были переданы белорусскими властями спикеру Госдумы России Геннадию Селезневу и директору общественно-политических программ ОРТ Александру Любимову. Четвертый участник съемочной группы, гражданин Беларуси Владимир Костин, продолжает находиться в следственном изоляторе г. Минска. 21 августа 1997 года закончился десятидневный срок, в течение которого В. Костину должны были предъявить обвинение. Посол России В. Лошинин заявил, что имеется договоренность с белорусской стороной об освобождении Костина.

18.08.97 г. представители Гродненского управления КГБ провели обыск в редакции газеты “Пагоня”. Обыск производился по поручению республиканской прокуратуры в связи с возбуждением против представителя БНФ З. Позняка уголовного дела по факту публикации в “Пагоне” за 14–28 июня 1996 года его статьи “Беларускі шлях”. Сотрудники Гродненского КГБ искали текст оригинала статьи. Однако он так и не был найден.

В середине августа Витебская областная прокуратура возбудила уголовное дело по ст. 188 УК Республики Беларусь (оскорбление высшего должностного лица) по поводу публикации в газете “Выбор”, главным редактором которой является Борис Хамайда, отрывка из книги политолога Владимира Подгола “Куля для президента”. 15 сентября Б. Хамайда был вызван на

первый допрос. В. Подгол проходит по делу пока в качестве свидетеля, так как следственные органы не уверены в том, что он является автором произведения.

19.08.97 г. сотрудники КГБ пытались доставить на допрос в качестве свидетелей по делу задержанной группы А. Адамчука корреспондента ОРТ Виктора Дятликовича и администратора белорусского бюро ОРТ Дмитрия Новожилова. Однако Дятликовича и Новожилова на месте не оказалось. В тот же день был вызван на допрос и корреспондент "Белорусской деловой газеты" Андрей Маховский.

20.08.97 г. Минский горисполком разрешил представителям негосударственных средств массовой информации провести пикет в поддержку Шеремета. Он состоялся в 12.00–14.00 и с 17.00 до 19.00 в Минске на площади Якуба Колоса.

28.08.97 г. президент А. Лукашенко пообещал Кремлю, что 30.08–01.09.97 г. П. Шеремет и Д. Завадский будут выпущены на свободу. Даже несмотря на приезд в Беларусь для урегулирования этого вопроса министра иностранных дел России Евгения Примакова, политический торг между Москвой и Минском, предметом которого стали журналисты ОРТ, продолжается. Вопрос об освобождении Шеремета и Завадского откладывается до встречи Б. Ельцина и А. Лукашенко, которая должна состояться в Москве 6 сентября.

30.08.97 г. в г. Минске на площади Бангалор состоялся митинг в защиту свободы прессы. К митингующим присоединились представители негосударственных СМИ. В знак солидарности с П. Шереметом, по-прежнему находящимся в заключении, журналисты были одеты в полосатые робы.

На митинге выступили известный режиссер Ю. Хашеватский, редактор газеты "Свобода" И. Герменчук. Поэт С. Адамович, протестуя против нарушений свободы слова в республике, прямо на трибуне зашил себе рот.

В митинге приняли участие около 5 тысяч человек.

2.09.97 г. газета "Свобода" поместила интервью специального

корреспондента отдела аналитических программ ОРТ, которое он дал журналу "Эксперт". В интервью А. Адамчук рассказал о том, что в результате жесткого прессинга со стороны спецслужб он вынужден был под диктовку написать разоблачительное письмо на имя президента Беларуси. В знак благодарности А. Лукашенко предложил Анатолию Адамчуку работу в любом государственном СМИ.

5.09.97 г. был вызван на допрос в Минскую городскую прокуратуру в качестве свидетеля главный редактор газеты "Свобода" Игорь Герменчук. Основанием для вызова в следственные органы послужило возбуждение уголовного дела (ст. 128 УК Республики Беларусь "Клевета") по факту публикации в газете статьи А. Стариекевича "Окончательный диагноз".

5.09.97 г. оператор Дмитрий Завадский был освобожден под подписку о невыезде. Изменению меры пресечения Д. Завадскому предшествовало написание обращения на имя президента А. Лукашенко, в котором оператор якобы признал свою вину. Большую роль в появлении этого письма сыграл корреспондент агентства "Интерфакс" Сергей Заяц, который 3 и 4 сентября был допущен к Завадскому в Гродненский следственный изолятор. Корреспонденту "Интерфакса" удалось все же убедить Завадского обратиться к президенту. Текст письменного обращения был составлен С. Зайцем.

6.09.97 г. письмо Д. Завадского было опубликовано в официальных СМИ, однако, по словам самого Завадского, оно отличается от оригинала, в котором нет никаких признаний.

19–20.09.97 г. в Минске состоялась Международная конференция "Средства массовой информации Беларуси: особенности законодательства, права и обязанности журналистов", организованная Белорусской ассоциацией журналистов при поддержке Совета Европы и Международной ассоциации газет. В ее работе приняли участие представители официальных и независимых СМИ Беларуси, журналисты Англии, России, Чехии, дипломаты, аккредитованные в республике. На конференции были приняты две резолюции. В первой резолюции участники форума подчеркивают, что белорусские журналисты не ставят

своей целью открытую конфронтацию с властями, однако они хотят работать в рамках закона. Во второй резолюции речь идет об обеспокоенности репрессивными действиями властей в отношении Павла Шеремета и его коллег. Если дело дойдет до суда, Белорусская ассоциация журналистов намерена привлечь общественных защитников для П. Шеремета.

23.09.97 г. в соответствии с новым положением о пребывании и профессиональной деятельности на территории Беларуси представительств и аккредитованных корреспондентов иностранных СМИ истек срок действия аккредитации при МИД зарубежных журналистов. В МИД были зарегистрированы 110 иностранных корреспондентов. Однако на сегодняшний день только 27 из них прошли переаккредитацию. Российская телекомпания ОРТ лишена аккредитации сроком на шесть месяцев.

24.09.97 г. после неоднократных судебных заседаний закончился процесс по делу корреспондента газеты "Товарищ" В. Щукина. За участие 31 июля в акции, проводимой в поддержку тележурналистов ОРТ, судья Ленинского районного суда г. Минска оштрафовала журналиста на 30 млн. рублей. Участие в четырех несанкционированных мероприятиях обошлось корреспонденту в 76,5 млн. рублей.

30.09.97 г. президент Минской городской коллегии адвокатов удовлетворил заявление адвоката Гарри Погоняйло от 26 сентября о выходе из состава городской коллегии адвокатов. Такое решение защитник П. Шеремета вынужден был принять из-за давления, которое на него оказывают власти.

1 октября второй адвокат П. Шеремета Михаил Волчек был извещен о том, что 25 сентября приказом Министерства юстиции Республики Беларусь было на месяц приостановлено действие его адвокатской лицензии. М. Волчек считает, что поводом для такого решения явилась публикация в газете "Фемида" его статьи "Может ли президент помиловать Шеремета".

30.09.97 г. завершилось следствие по делу съемочной группы белорусского бюро ОРТ. В сообщении пресс-службы КГБ сказано, что Павлу Шеремету и Дмитрию Завадскому инкримини-

руется незаконное умышленное пересечение границы по предварительному сговору повторно (съемочная группа пересекла границу сначала в одну, а потом в другую сторону).

Уголовное преследование в отношении водителя съемочной группы Ярослава Овчинникова прекращено.

30.09.97 г. во время визита в Беларусь вице-премьера России В. Серова президент Беларуси А. Лукашенко пообещал содействовать аккредитации в Минске тележурналиста ОРТ В. Фошенко.

3.10.97 г. Министр юстиции Беларуси А. Воронцов отменил решение президиума Минской городской коллегии адвокатов об исключении Г. Погоняйло из состава коллегии, а также свой приказ о приостановлении действия лицензии М. Волчеку.

Такое решение минюст принял исключительно для того, чтобы дать адвокатам возможность довести дело Н. Шеремета до конца.

В тот же день хорошо известный российский адвокат Генри Резник дал свое согласие на ведение дела Павла Шеремета, в случае, если прежние защитники не будут допущены к участию в уголовном процессе.

В ночь с 7 на 8 октября 1997 г. после 72 дней нахождения в Гродненской тюрьме был освобожден и доставлен в наручниках домой директор белорусского бюро ОРТ Павел Шеремет. Содержание под стражей было изменено Шеремету на подписку о невыезде.

9.10.97 г. состоялась встреча президента А. Лукашенко и исполняющей обязанности генерального директора ОРТ Ксении Пономаревой. К. Пономарева получила заверения президента в том, что корреспондент ОРТ Владимир Фашенко будет аккредитован в Беларуси.

13.10.97 г. Павел Шеремет был доставлен в кардиологическое отделение больницы с диагнозом "гипертонический криз".

15.10.97 г. палатой представителей Национального собрания

во втором чтении принятые поправки в закон "О печати и других средствах массовой информации". Принятые изменения и дополнения значительно расширяют полномочия органов государственного управления, осуществляющих регистрацию СМИ. К ним переходят функции судов — они могут приостанавливать деятельность СМИ от 3 до 12 месяцев, рассматривать дела об административных правонарушениях в области деятельности СМИ. Это означает, что государство сможет активно вмешиваться в деятельность средств массовой информации, особенно негосударственных. Предложенные поправки в ближайшее время должны быть рассмотрены Национальным собранием и отправлены на подпись президенту.

19.10.97 г. в Минске состоялись шествие и митинг, организованные Фондом поддержки независимой прессы. В митинге, проходившем в сквере Янки Купалы, приняло участие две тысячи человек. Несколько десятков журналистов с завязанными ртами выразили свой протест против принятия во втором чтении поправок в закон о печати. Перед собравшимися выступили политический обозреватель газеты "Народная воля" Людмила Маслюкова, заместитель главного редактора газеты "Имя" Николай Халезин, директор Фонда поддержки независимой прессы Дмитрий Бондаренко, редактор журнала "Спадчына" Вячеслав Ракитский, ведущий программы "Асілак" белорусского телевидения Владимир Довженко. Самым долгожданным для собравшихся было выступление Павла Шеремета, который приехал на митинг прямо из больницы.

28.10.97 г. в Лиде вышел первый номер газеты Таварыства беларускай мовы (ТБМ) "Наша Слова". Лишенное полгода тому назад финансовой поддержки со стороны государства ТБМ сумело выпустить "лидский" номер газеты за счет пожертвований граждан (сумма пожертвований составила около 26 млн. руб.). Пока издание будет распространяться в Гродненской области, но в ближайшее время планируется осуществлять доставку газеты по всей Беларуси.

28—29.10.97 г. в Минске состоялся Международный семинар "Права и ответственность журналистов в странах СНГ и Бал-

тии”, организованный Международной федерацией журналистов (МФЖ) Совета Европы, Союзом журналистов России (СЖР), Белорусским союзом журналистов. В семинаре приняли участие руководители журналистских организаций стран СНГ (за исключением Кыргызстана и Туркменистана) и Балтии. Этот семинар предоставил журналистам возможность обменяться мнениями по актуальным вопросам и обсудить ситуацию в области СМИ в Беларуси. 29 октября участники международного форума были приняты президентом А. Лукашенко.

29.10.97 г. Совет Республики отклонил изменения и дополнения к закону “О печати и других средствах массовой информации”, принятые во втором чтении Палатой представителей Национального собрания 15 октября 1997 г.

Согласно регламенту прохождения законопроектов, будет создана согласительная комиссия из равного числа представителей обеих палат. Возникшие разногласия будут устраниться с помощью разработчиков и экспертов. Затем проект повторно рассмотрят на пленарном заседании Совета Республики, и по предложению комиссии вынесут окончательное решение. Если компромисс не будет найден, проект вернется в Палату представителей для новой доработки.

31.10.97 г. на журналиста газеты “Имя” Олега Бебенина было совершено нападение. Около 13.00 Олег пытался поймать такси в центре города. Внезапно рядом с ним притормозил “Фольксваген”. Из машины выскочили два человека, заломили журналисту руки и затащили в машину. Бебенина вывезли за город и приказали выйти из машины. Один из похитителей посоветовал Олегу не критиковать власть и подумать о своей семье. Второй угрожал физической расправой. Журналиста обыскали, забрали все деньги, которые были в кошельке, а также телефонную карточку. После этого нападавшие сели в машину и уехали. В этот же день Олег Бебенин обратился с заявлением в отдел внутренних дел Центрального района г. Минска, однако там заявление не приняли и предложили обратиться по месту ограбления.

По сведениям агентства “Интерфакс” 4 ноября 1997 г. замес-

тиль руководителя администрации президента Иван Пашкевич заявил, что из четырех российских каналов, которые осуществляют вещание на территории Беларуси, оплачивает услуги белорусского министерства связи только НТВ. На сегодняшний день задолженность российских каналов составляет 15 млн. долларов. В случае неуплаты задолженности до 1 декабря 1997 г. на частоте одного из российских каналов будет вещать 2-й белорусский канал. "Руководство Беларуси не понимает, почему оно должно оплачивать "подрывную" в отношении народа нашего государства деятельность некоторых российских телекомпаний".

9.11.97 г. вечером внезапно прекратилась трансляция российского телеканала НТВ в Беларуси. В это время по НТВ должны были транслировать нашумевший фильм Мартина Скорсезе "Последнее искушение Христа". На следующий день начальник Управления телевидения Министерства связи Георгий Гриневецкий пояснил, что из-за сильного порыва ветра была повреждена радиорелейная связь. Однако ее смогли починить как раз к окончанию фильма.

Белорусский экзархат заверил, что не имеет никакого отношения к принятию решения о запрещении демонстрации фильма, но всячески это решение приветствует.

10.11.97 г. главный редактор газеты "Имя" Е. Высоцкая была вызвана в Прокуратуру Республики Беларусь, где ей было объявлено официальное предупреждение о недопустимости нарушения закона о печати. Основанием для вынесения предупреждения послужил ряд коллажей, помещенный в газете "Имя" в №№ 28, 29, 39, 40, которые по мнению прокуратуры, носят "оскорбительный характер для президента Республики Беларусь А. Лукашенко". "На этих коллажах с явно выраженной целью политической и личностной дискредитации руководителя государства помещены фотографические изображения А.Г. Лукашенко в образах, не соответствующих реальной действительности и унижающих его честь и достоинство как личности, так и политического деятеля его масштаба."

Редакция газеты "Имя" будет обжаловать данное предупреждение в суде и генеральному прокурору Республики Беларусь.

13.11.97 г. журналист Валерий Щукин был вызван в качестве подозреваемого в прокуратуру Советского района г. Минска.

В отношении журналиста возбуждено уголовное дело по ст. 188 (оскорбление представителя власти) УК Республики Беларусь. Основанием для возбуждения уголовного дела послужило выступление В. Щукина на митинге 30 августа, который проводился в защиту свободы слова в Беларуси, а также в знак солидарности с Павлом Шереметом и Дмитрием Завадским, находившимися в то время под арестом. По мнению прокуратуры, В. Щукин в своем выступлении позволил достаточно резкие высказывания в адрес президента. Однако журналист готов в суде доказать справедливость своих высказываний.

10—13.11.97 г. председатель Могилевского облисполкома Александр Куличков потребовал от редакции областной газеты "Могилевские ведомости" снять с печати критический материал о неубранном урожае. Однако коллектив редакции сумел противостоять руководителю местной вертикали, и критическая статья была опубликована. Коллектив редакции был поддержан коллегами из областного телевидения, которые выразили свою солидарность в прямом эфире. Эти события произошли накануне запланированного на 14 ноября приезда президента в Могилев.

19.11.97 г. Государственный комитет Республики Беларусь по печати вынес в адрес редакции газеты "Свобода" два предупреждения. Первое предупреждение было вынесено за опубликованную в газете статью А. Неверовского "Дзяды ў Мінску". По мнению Госкомпечати, статья направлена на запугивание граждан Беларуси репрессиями. Второе предупреждение было вынесено за статью В. Казначеева "Імпічмент — второе дело", в которой указано на преступную деятельность президента и невозможность выполнения им своих служебных обязанностей, а также дается положительная оценка деятельности "теневого правительства". Госкомпечати считает, что обе статьи направлены на разжигание социальной нетерпимости и розни.

Данные предупреждения вынесены накануне рассмотрения в Высшем хозяйственном суде иска Госкомпечати к газете "Свобода" о прекращении ее деятельности.

22.11.97 г. следователь прокуратуры Центрального района г. Минска Валентин Магарил, который полгода расследовал дело по факту избиения журналистки газеты "Имя" Ирины Халип, имевшего место 2 апреля 1997 года, обратился с заявлением в городскую прокуратуру. В своем заявлении следователь утверждает, что в понедельник 17 ноября Ирина Халип, войдя в кабинет, нанесла ему удар рукой по лицу. В кабинете в этот момент кроме них никого не было, однако есть показания тех, кто слышал звук пощечины из соседних кабинетов и видел опухшее лицо следователя Магарила после визита И. Халип. Следователь Наталья Старостина, которая ведет это дело, предупредила журналистку о том, что лучше рассказать обо всем, что было. Однако Халип отказывается от комментариев и утверждает, что в самом деле 17 ноября заходила к следователю Магарилу в кабинет для того, чтобы получить уведомление о прекращении дела по факту ее избиения 2 апреля.

Обвинение журналистке пока не предъявлено, однако идет проверка заявления потерпевшего Магарила, в случае подтверждения которого на журналистку будет заведено уголовное дело.

24.11.97 г. Высший хозяйственный суд Республики Беларусь вынес решение о прекращении деятельности газеты "Свобода". "Свобода" являлась оппозиционным по отношению к проводимой президентом политике изданием, которое выходило три раза в неделю с достаточно высоким тиражом (50 000 экз.) по сравнению с другими негосударственными СМИ.

Основанием для принятия такого решения послужили два предупреждения о нарушении закона о печати, вынесенные газете прокуратурой и Государственным комитетом по печати в течение 1997 года. Необходимо отметить, что "Свобода" чаще других независимых СМИ получала предупреждения о нарушении закона от различных государственных органов. Так, например, 19 ноября 1997 года Госкомпечати вынес газете сразу два предупреждения.

Постановление Высшего хозяйственного суда, в котором будет указано, какие именно предупреждения явились основанием для принятия данного решения, редакция должна получить к концу этой недели. Редакция газеты будет обжаловать данное

решение в вышестоящую судебную инстанцию. На пресс-конференции (25.11.97 г.) по поводу закрытия газеты главный редактор "Свабоды" Игорь Герменчук заявил, что в ближайшее время будет проведен митинг читателей в поддержку закрытой газеты, а также будет оказываться давление на президента, по распоряжению которого, как считает Герменчук, и была закрыта газета. И. Герменчук надеется, что его поддержат как белорусские журналисты, так и международные СМИ. В случае, если эти действия окажутся неэффективными и решение о закрытии "Свабоды" останется в силе, редакция будет осуществлять нелегальный выпуск газеты.

1.12.97 г. главный редактор газеты "Фемида-нова" И. Соколова была вызвана в прокуратуру г. Минска, где ее ознакомили с официальным предупреждением о недопустимости нарушения закона о СМИ. Предупреждение было вынесено за публикацию на страницах газеты цикла статей "Теоретический практикум" и "Бронежилет", которые, по мнению Прокуратуры, пропагандируют культ насилия и жестокости.

3.12.97 г. партия коммунистов Беларуси, помимо исключения из своих рядов журналиста Валерия Щукина, собирается инициировать отлучение Щукина от газеты "Товариш". По мнению коллег по партии, Щукин своим поведением (участием в митингах и демонстрациях, резкими заявлениями и т.д.) позорит высокое звание коммуниста. Однако сам Щукин не собирается "ни прекращать борьбу с режимом, ни заканчивать заниматься журналистикой".

9.12.97 г. на белорусско-польской границе у главного редактора газеты "Рабочий" Виктора Иващенко и учредителя газеты "Свобода" Павла Жука были изъяты материалы о нарушении прав человека, которые должны были заслушиваться в Варшаве. Представители властей заявили, что на границе введен "политконтроль".

11.12.97 г. сотрудникам белорусского бюро ОРТ без всяких объяснений республиканский радиотелеканал отказал в перегонке видеоматериалов в Москву.

реломы ребер. Находящаяся в мастерской дорогостоящая кино-видеоаппаратура нападавших не заинтересовала. Отделение внутренних дел Октябрьского района г. Минска проводит следствие по факту избиения Ю. Хашеватского. Сам режиссер не уверен, что преступники будут найдены.

29.12.97 г. суд Центрального района г. Минска приговорил журналиста Валерия Щукина к 10 суткам административного ареста за участие в санкционированном митинге и шествии 23 ноября 1997 г. Новый Год Валерий Щукин встретит в специприемнике-распределителе.

29.12.97 г. из-за болезни П. Шеремета рассмотрение уголовного дела белорусского бюро ОРТ было перенесено на 5.01.98 г.

ЮРИДИЧЕСКАЯ СЛУЖБА
БЕЛОРУССКОГО ПЕН-ЦЕНТРА

© A. Ружачка

© V. Canaroў

© С. Грыйц

Freedom of expression, of the press and information is an indispensable element of the legal democratic society, a guarantee of its stability and progress. Having secured this principle constitutionally, Belarus declared its intention to ensure the fundamental human rights and freedoms, to guarantee the work of the mass media.

The law "On the press and other forms of mass media" was adopted in January 1995. Already by autumn, however, a broad official attack was begun on the fledgling independent mass media, the development of which had helped the adoption of that law. Using the state monopoly of printing facilities in the republic, the presidential administration obliged the printing houses to sign contracts with non-state newspapers only with its agreement. As a result of this, the republic's printing houses refused to provide their facilities to a whole string of independent newspapers. They were forced to print abroad. Subsequently, the authorities banned their distribution to their readers by subscription and through the network of kiosks "Belsoyuzpechat".

The poet Slavomir Adamovich spent 10 months in prison for the poem "Kill the President" written in the style of performance. He was accused of inciting a terrorist act. Together with him was summoned the editor in chief of the newspaper "Vybor" which published the poem.

In 1996, the issuing of warnings to a range of independent newspapers for their breach of the laws concerning the mass media became more frequent. They were accused of inflaming social intolerance, divulging state secrets, and even calling to seizure of power and overthrow of the constitutional system of the republic. A new category of matters began to come before the courts, about the closing of the operations of organs of the mass media on the initiative of state organs. In this way, attempts are being made to misinterpret the law and liquidate the publications, which are most opposed to A. Lukashenko.

The first experiences of the law "On the press and other forms of mass media" revealed its deficiencies in regard to the provision of guarantees of safety to the mass media from groundless actions

by the authorities. The law is ambiguous as to the grounds for the issuing of warnings and the forcible closure of operations of an organ of the mass media. In article five of the law a general ban is established on the use of the mass media for the execution of criminal acts. In addition to this are listed concretely disallowed acts. They practically all, however, fall under the headings of crimes, administrative breaches or civic-legal delicts. The law, in fact, gives the organs which control the mass media the right, without the sentence or decision of a court, to assess any acts as a basis for the issuing of a warning and for the future closing of operations of an organ of the mass media. This very law breaks the prerogatives of other state organs and of citizens (if we are to talk about libel actions).

The law establishes the liability of the mass media for the execution of actions, which do not have a clear legal definition, for instance "the inflammation of social intolerance". A range of warnings from state organs contained this very formulation. The reason for such a reaction from the authorities, as a rule, were the publications of articles containing criticism of the leadership and above all the president and the campaign he initiated for the holding of a referendum in 1996.

It should be noted that this formulation is not mentioned either in the International Pact on Civil and Political Rights or any other human rights documents. Its presence in the Law on the mass media bears witness to the misunderstanding of both the system of social values in modern society and real concrete conflicts in the informational field.

In the autumn of 1996, the authorities closed two non-state radio stations: "Radio NBK" (Grodno) and "Radio 101,2" (Minsk). The former transmitted the address to the people of the chair of the Supreme Soviet, S. Sharetskiy criticising president Lukashenko's draft new Constitution of the Republic of Belarus. The broadcasts of the latter, in the opinion of the Ministry of Communications and Information of the Republic of Belarus, interfered with the reception channels of the Central Union of Russian Television Stations "Altai".

In 1997, the Belarusian independent media have undergone new severe trials. Authorities have in fact unleashed war against freedom of expression by inflicting public physical reprisals on journa-

lists. In the course of the mass actions of protest against A. Lukashenko's politics held in Belarus in 1997, the police purposefully and unmercifully beat dozens of journalists present at these events. A journalist's identification card did not only fail to ensure protection from police clubs, kicks and tear-gas, but, on the contrary, reinforced aggressiveness of the public order guardians. Many journalists were detained and sent to prison as if criminals. Journalists, like other citizens, were brought to administrative justice for the breach of the Decree of the President of the Republic of Belarus № 5 "On gatherings, meetings, street rallies, demonstrations and picketing in the Republic of Belarus", issued on 5 March 1997. The Decree contains various restrictions of a strongly pronounced prohibitive-repressive nature. In fact, it deprives citizens of an opportunity to realise their fundamental rights and freedoms, and is an evidence of the authorities' intention to bring our society back to its totalitarian past.

Contradictory to the Constitution of the republic and other laws, this document makes provision for the examination of such kind of matters only in court and not in administrative organs. However, the courts, under official pressure, have failed to become an authoritative and impartial arbitrator in this conflict.

There are instances in the republic when journalists representing the foreign media are stripped of accreditation by M.I.D. (the Ministry of Foreign affairs). In March 1997, for "the biased coverage of the socio-political situation in Belarus", a correspondent of the Russian television company "NTV", Alexandre Stupnikov was stripped of accreditation and expelled from the republic. At the beginning of June, a correspondent of the Public Russian Television (ORT), Pavel Sheremet was also stripped of his accreditation. Later on, along with a cameraman and driver of the ORT film crew he was arrested. The basis for the arrest of the film crew was the crew's filming of an unguarded sector of the Belarusian-Lithuanian border. At present, the Belarusian ORT bureau chief, Pavel Sheremet and cameraman Dmitrii Zavadsky are charged with the illegal border-crossing.

In June 1997, the Cabinet of Ministers of the Republic of Belarus approved a normative act on the foreign media bureaux and correspondents in the Republic of Belarus. In July, a new and much tougher one was adopted. Some of its provisions run counter to the

Law on the mass media. For instance, according to the law the foreign media bureaux in the republic are founded on agreement with the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Belarus. According to the normative act, a bureau should be set up with the Cabinet of Ministers' permission. Thus, the question of setting up a bureau is placed among the most important state problems to be solved on the governmental level. At the same time, no concrete basis for denying the permission is mentioned.

The act has established a ban on the accreditation as foreign correspondents of a broad circle of individuals, whilst the Constitution guarantees citizens a right to freely choose their profession, occupation and job.

The act enlarges a list of bans for foreign correspondents and therefore of bases for applying sanctions to them. Correspondents will bear "full responsibility" in case the media are used for the purpose of non-fulfilling the republic's international commitments, instigating to disobey the legal orders of state organs, founding illegal non-governmental association, supporting and promoting their activities, and other illegal forms of activities. One can only guess what forms of activities are meant.

The act entitles M.I.D. to a right to apply various sanctions to journalists. Particularly odious is a norm that makes the foreign-policy department equal to the organs dealing with internal affairs and state security. M.I.D. will also have a right to reduce the term of correspondents' residence in the republic and to subject them to deportation.

At the end of November 1997, the Supreme Economic Court of the Republic of Belarus decided to close down the operations of the largest opposition newspaper "Svaboda". Before that, criminal proceedings had been begun on four newspaper articles. Investigation is still in progress. The basis for instituting criminal proceedings on the closure of the newspaper was the fact of issuing warnings to the newspaper by the public prosecution office and the State Press Committee. The judge, who individually examined the case, failed to ensure a check on the validity of warnings, rejected the defendant's application for conducting an independent expert analysis of the publications.

Amendments were also introduced into the law on the mass media. Initial draft amendments approved by the Chamber of Rep-

representatives on the initiative of the State Press Committee contained, in addition to the existing ones, a range of various bans and sanctions against journalists and the media. The deputies have obviously become totally convinced of dealing with a socially dangerous group. However, against the background of severe criticism of this document, expressed both in Belarus and abroad, the Upper Chamber of the legislative organ did not risk approving these amendments as they were. Even A. Lukashenko pointed out that the Chamber of Representatives overdid it. To have the matter out, a coordinating committee consisting of representatives of both chambers of the National Meeting was set up. After the draft law had been slightly changed and revised, it was approved and signed by the President. It doesn't differ greatly from the initial variant. For instance, the first variant imposed a ban on import and export of the printed and other materials detrimental to the state interests, while now a ban is established on the materials which don't correspond to the article 5 of the law, i.e. can be classified as misuse of freedom of information, particularly, inflaming social intolerance or hatred, or insulting honour and dignity of the state officials, whose status is determined in the Constitution. From 12 to 3 months was reduced the term of suspending the operations of a media according to the decision of a registering body or a court in case of breaching the law on the mass media. At the same time, a norm was introduced on depriving citizens or organizations, founders of a media, the operations of which were suspended according to a court decision, of a right to act as founders again for two years. Alongside with the law on the mass media was amended the Administrative Code. More than ten various bases for bringing journalists and the media leaders to administrative justice were introduced.

THE MONITORING RESULTS

30.08.95 – 29.12.97

30.08.95–04.09.95 In the House of Writers' Production "Isloch" was held the International congress of the Belarusian PEN Centre for the protection of democracy and culture on the theme of The Independent Press: Freedom and Responsibility.' The participants of the congress concentrated on their attention on the problems of perfecting the legislature, overcoming the state monopoly of the mass media and the formation of a free information area. The philosophical questions of freedom and responsibility and the protection of writers and journalists from investigation were among the topics discussed.

30.08.95 By a decision of the court of the Sovietskii district of Minsk, A. Samankov, the former chair of the management of the First Investment Fund of the Republic, won his lawsuit against the editorial board of 'Narodnaya Gazeta.' By the decision of the court, the editorial board should pay the plaintiff damages of the size of 2.5 billion roubles. However, on the 30th of October, the collegium of the Minsk Civic Court overturned this decision and sent the case for re-examination. In connection with the arrest of A. Samankov under suspicion of misappropriation of especially large amounts of money the examination of the matter has been suspended.

21.09.95 The libel claim of a member of the Belarusian PEN Centre, Z. Poznyak against Yu. Azarionok, the director of the scandalously famous film 'Hatred: Children of the Lie' was examined by the court of the Pervomaiskiy district of Minsk. The court decided to uphold the claim. On the appeal of Yu. Azarionok, the Minsk Municipal Court overturned that decision and having taken the matter for examination on 06.02.96, refused to accept the claim of Z. Poznyak. The Supreme Court left the decision in force.

21.09.95 The Supreme Economic Court took a decision as to the suit of the closed joint-stock company 'Belorusskaya Delovaya Gazeta' ['The Belarusian Business Newspaper', Tr.]. The court

found the warning of the Ministry of Culture and Printing to the newspaper 'Imya' ['Name', Tr.] that it had broken the Law 'On Print' to be invalid.

10.10.95 The regional councils are sent a telegram signed by the head of the Management of Social and Political Information of the Administration of the President. In the telegram, in particular, it is said that 'In connection with the increasing frequency of the fact of breaches by various publications ('Narodnaya Volia' [The People's Will', Tr.], 'Belorusskaya Delovaya Gazeta', 'Imya') of the law 'On the press and other forms of mass media' which have been concluded by the experts of the Ministry of Justice, I inform you that production contracts between state printing houses and the representatives of non-state publications can be made only after agreement with the head of the Management of Social and Political Information of the Administration of the President and the State Committee on Printing in the Republic.'

11.10.95 From the Gomel printing house 'Sozh' where the 'Belorusskaya Delovaya Gazeta' and the newspaper 'Imya' were printed, the editorial board of these newspaper received the announcement that the printing house is closing down for preventative repairs and that for this reason is forced to annul previously agreed contracts.

12.10.95 The next issue of the newspaper 'Narodnaya Volia' does not come out. The reason for this was the decision of the administration of the Belarusian Printing House, which is under the authority of the Management of Presidential Affairs, not to print the newspaper. The publishing house referred to the conclusion of the expert commission of the Ministry of Justice on the breach by the newspaper of the law 'On the press and other forms of mass media.'

18.10.95 The ninth congress of the Union of the Journalists of Belarus was held. Topics for discussion became the problems of mutual relationships with the authorities, the freedom of the press and the professional solidarity of journalists. At the congress were adopted a Code of Professional Ethics and a Decree on the Insurance of the Professional Liability of Journalists.

20.10.95 The Belarusian Association of Journalists (B.A.J.) is registered. 28 independent publications became its members. In accordance with its articles, not only journalists can join the association but also those who assist journalistic operations or the free distribution of information. This can mean publishing companies, foreigners, physical and legal entities (editorial boards). The tasks of the organisation are the bringing about of social, economic and professional rights of journalists, assisting their creative growth and legal aid.

24.10.95 The editorial board of the newspaper 'Narodnaya Volia' received a letter from the director of the printing house 'Krasnaya Zvezda' ['Red Star', Tr.], V.M. Telesh. It contained a demand to "coordinate" the printing of the newspaper with the Head of the Management of Social and Political Information of the Administration of the President. Until such "coordination" took place, the factory would refuse to print the newspaper.

24.10.95 The editorial board of the newspaper 'Narodnaya Volia' is informed by a letter from the director of the republic's association "Belsoyuzpechat", D.K. Shablovskiy that from November 3rd, contract № 114 between "Belsoyuzpechat" and the editorial board for the distribution of the newspaper is to be considered annulled. Similar actions were taken in regard to the editorial board of the newspapers 'Belorusskaya Delovaya Gazeta' and 'Imya.'

30.10.95 The decision of the court of the Sovietskii district on the claim of the deputy minister of trade, T. Krivenia, against the editorial board of 'Narodnaya Gazeta' for personal damages of 15 million roubles and against the editor of the newspaper, V. Leshenko for 5 million roubles is altered by the Judicial collegium for civic affairs of the Minsk Municipal Court. The amount of compensation is lowered: for the editorial board it is to be 5 million roubles and for V. Leshenko, 1 million roubles.

01.11.95 The Belarusian Helsinki Committee is registered. The BHC was founded on the initiative of the Belarusian PEN Centre as an independent, apolitical, social organisation which will have for its aim the protection of the rights of man as declared in the

Helsinki agreements and in other international agreements on the rights of man.

10.11.95 By Decree № 456 of the President of Belarus, there is a change in the structure of the central organs of management of the Republic of Belarus. In accordance with the decree, the Ministry of Culture and Print in the Republic of Belarus is divided into the Ministry of Culture of the Republic of Belarus and the State Press Committee of the Republic of Belarus.

14.11.95 The court of the Sovetskii district of Gomel partially upheld the claim of the head of the Head Management of the Monitoring Service of the Administration of the President for the Gomel Region, L. Sechko, against the newspaper 'Gomelskiy Vestnik' ['The Gomel' Herald', Tr.]. The group of authors – deputies of the Supreme Soviet – had published in it a range of materials in which was talked about the illegality of the actions of L. Sechko in the building of his personal property. For the personal distress suffered, L. Sechko presented the newspaper with a claim for 3 billion roubles. The court found for the recovery of 1 million roubles from the publishing organ and for 400 000 roubles from each of the three authors.

05.12.95 In the Economic Court of the Minsk region, the matter of a suit from the editorial board of the newspaper 'Narodnaya Volia' against the publishers 'Belorusskiy Dom Pechati' ['The Belarusian Print House', Tr.] for the forcible fulfilment of the contract for printing the newspaper and for compensation of losses was examined. The newspaper's suit was rejected.

19.12.95 The Supreme Soviet, acting as an appeal court, began the examination of the criminal proceedings in relation to the editor of the newspaper 'Baranovichskoye Slovo' ['The Word of Baranovichi', Tr.], A.A. Blinkovskiy. He is accused of inciting national enmity and hatred. The Brest regional court considered that exactly with this aim he published his article 'Zdrada' ['Betrayal' (in Belarusian), Tr.] in which he allowed himself an unambiguous exclamation in relation to Russians. "The Russians seized the role of the whites by force, deception and terror; the role of the coloureds,

they gave to the representatives of other nationalities. And the role of the niggers was given to the Belarusians." [All in Belarusian, Tr.], the author affirmed. The plea of Blinkovskiy that he did not have the intention of inflaming national hatred was decided by the court to be invalid. The convicted party is not in agreement with the conclusions of the court and is protesting his innocence.

21.12.95 On the fact of the publication in the newspaper 'Zdravyi Smysl' ['Common Sense', Tr.] (№ 16, 1995) and 'Svobodnye Profsoyuzy' ['Free Trade Unions', Tr.] of the fairy-tale-script 'Bat'yanka' ['Us Dad', Tr.] the public prosecution office of the Central district of Minsk began criminal proceedings. According to the conclusions of the public prosecution office, the fairy-tale contains slander addressed to the representatives of power in the Republic of Belarus in connection with their fulfilment of their duties. On 19.03.96, the matter was dropped in view of the lack of evidence of a crime having been committed.

21.12.95 The editor in chief of the newspaper 'Svobodnye Profsoyuzy', Nikolai Busnyuk, received a warning from the Minsk Municipal public prosecution office. In the warning, the public prosecution office for the city, N. Kuprianov tells the editorial board that the fairy-tale-script 'Bat'yanka', published in the newspaper in the name of Ivan Koridorov contains 'slander addressed to the representatives of power in Belarus in connection with their fulfilment of their duties.' For such a crime is established criminal liability (article 188 U.K.R.B. [Criminal Code of the Republic of Belarus, Tr.]) In the warning is written of the inadmissibility of the misuse of the freedom of the media (articles 5,16 of the law 'On the press and other form of mass media') and is pointed out that in the case of more than one breach of the current law in the course of a year, the operations of the newspaper can be closed down.

31.12.95 The non-state television company 'Vosmoy kanal' ['Channel 8', Tr.] stopped its broadcasting. The reason being that the contract for the lease of the transmitter had run out and up to the present time the company had been unable to renew the contract.

03.01.96 In the Economic Court of the Minsk Region was heard the case of the suit of the closed joint-stock company 'Belorusskaya Delovaya Gazeta' against the state associated enterprise 'Minskaya Pochta' ['Minsk Post', Tr.] for the forcible fulfilment of the duties of their contracts in relation to the distribution, shipping and delivery of the newspapers 'Birzhi i Banki' ['Stock Exchanges and Banks', Tr.], 'Belorusskaya Delovaya Gazeta' and the weekly 'Imya' and also for the recovery of losses connected with the non-fulfilment of a contract to the sum of 24,125,275 roubles. Concurrently was heard the counterclaim presented by the accused for the annulment of the contracts. The court decided to recover from the state enterprise 'Minskaya Pochta' in favour of the closed joint-stock company 'Belorusskaya Delovaya Gazeta' the sum of 24,125,275 losses. On the point of the forcible fulfilment of the duties and on the point of the counterclaim the court dismissed both.

17.01.96 The court of the Zelvenskiy district of the Grodny region examined the matter of the libel case and claim for the compensation for personal distress of A.V. Seliavko against the editorial boards of the newspapers 'Zviazda' ['Star' (in Belarusian), Tr.], 'Belorusskaya Niva' ['Belarusian Field', Tr.], 'Grodzenskaya Pravda' ['Grodny Truth', Tr.] and 'Zaria' ['Dawn', Tr.]. The plaintiff's claims are upheld and in favour of the editorial board of the newspaper is ordered to pay 2 million roubles. 19.02.96 the given decision was overturned by the Judicial Collegium for Civic Affairs of the Grodny regional court.

18.01.96 The Minks Regional Court, functioning as an appeal court, examined the appeal of the newspaper 'Borisovskiye Novosti' ['Borisov News', Tr.] against the decision of the court of Borisov, which upheld the libel claim of I.M. Volkovets. The Regional Court agreed with the decision of the court of the first authority on the point of admitting the reporting to not be in accordance with reality and defaming the plaintiff but reduced the size of the compensation laid down. The editorial board and the author of the article will not pay the plaintiff 5 million roubles each but 1 million.

26.01.96 The court of the Sovietskii district of Minsk examined the claim of I.V. Sidorov against the editorial boards of the news-

papers 'Vechernyi Minsk' ['Evening Minsk', Tr.] and 'Reklamnaya Prilozhenie k Gazete "Vechernyi Minsk"' ['The Advertisement Supplement to the Paper "Evening Minsk"', Tr.]. The plaintiff asked for the recovery of personal damages on the grounds that the newspaper had more than once published the advertisement of the company 'Tekhniprom' about the taking of cash investments from the population for high interest rates. The information contained in the advertisement turned out to be inaccurate and the plaintiff suffered losses. The court found the demand to be groundless and rejected the claim. The decision has taken the force of law.

30.01.96 The editorial board of the newspaper 'Svoboda' ['Freedom', Tr.] received a letter from the Administration of the Affairs of the President of the Republic of Belarus. In it, in particular, is said: 'In the execution of the Decree of the President of Belarus from 4th January 1996 № 9 "On the regulation of the use of buildings, structures and other premises belonging to the state" the administrative building № 56 on Ivanovskaya street is allocated to the Head of the Management of the Administrative Buildings of the Administration of the Affairs of the President of The Republic of Belarus. We suggest that you leave the occupied premises before 26th February 1996.' The editorial board occupies the premises on the basis of a leasing agreement, which runs out in 1997.

05.02.96 The Judicial Collegium for Civic Affairs of the Minsk Municipal Court, functioning as an appeal court, examined the matter of the claim of the president of the Tennis Federation, Semion Kagan against the closed joint-stock company 'Belorus-skaya Delovaya Gazeta' and the newspaper 'Imya.' In the previous year an article was published on the pages of 'Imya' (№ 17/21) called 'How Aleksandr Grigor'evich and Ivan Ivanovich play tennis together.' In the opinion of the plaintiff, the article contained information not in accordance with the truth and defaming him. The collegium reduced the size of the personal damages to be recovered from 27,000,000 roubles to 7,000,000 roubles.

08.02.96 The press-service of the Cabinet of Ministers of the Republic of Belarus announced that, from this day on, correspondents from the agency 'Interfax' will be refused the provision of informa-

tion. As is pointed out in the statement 'the information bureau "Interfax" in the bulletin "Prezidentskiy Vestnik" ['Presidential News', Tr.] spread information which crudely perverted the meaning of the speech of the Prime Minister of the Republic of Belarus, M.N. Chigir, which was made before the deputies of the Belarusian parliament. It is also noted that the agency allows itself, not for the first time, to distort the facts, which concern the operation of the government of the Republic of Belarus.

09.02.96 The court of the Sovietskii district rejected the claim of V. Zhuk and N. Koyster for the compensation of personal distress caused to them by a range of organs of the mass media. Fifteen publications were summoned as the accused, including the newspapers 'Respublica' ['Republic' (in Belarusian), Tr.] 'Belorusskiy Rynok' ['The Belarusian Market', Tr.], 'Zviazda' and 'Iz Ruk v Ruki' ['From Hand to Hand', Tr.]. The organs of the mass media, as the plaintiffs considered, were morally liable before them 'for the action of Tekhniprom Ltd. in so much as they had advertised the operations of this organisation for the course of several months in 1995.

13.02.96 The court of Baranovichi examined the claim of a group of subscribers to the newspaper 'Narodnaya Volia' (21 people) who were demanding compensation for their material expenses and personal distress caused by the illegal suspension of the delivery of the newspaper to which they subscribed by the Department of Communications. The court found the claims of the subscribers to be well founded and ordered the recovery of 200,000 roubles from the accused for each of the plaintiffs.

24.03.96 During the dispersal of a peaceful demonstration of supporters of the Belarusian National Front (B.N.F.) on Scoriny Prospect at least three journalists were subjected to attack by the agents of the Special Police Force. The political editor of the newspaper 'Belorusskiy Rynok', Yurii Shevtsov and the photojournalist Victor Drachev were beaten with rubber truncheons.

02.04.96 In the course of the execution of his professional duties at an unsanctioned meeting, the photojournalist for the newspaper

'Sovietskaya Belorussia' ['Soviet Belarus, Tr.] was arrested and brought to face administrative liability. He was charged with a breach of the social order in connection with the calls of citizens to go to the square. In court the given circumstances were not confirmed and the case against the journalist was dropped.

18.04.96 At a session of the Supreme Soviet of the Republic of Belarus, a statement was passed in which, in particular, is said that the National State Radio and Television Company repeatedly broadcast television reports which discredited the operations of the highest legislative organ in the country. The Supreme Soviet instructed the public prosecution office of the Republic of Belarus to check this matter and to bring to justice the entities, which were guilty of the broadcast of blatantly untrue information. The Supreme Soviet brought to the attention of the president the glaring facts of misinformation given to citizens which were systematically broadcast by the National State Radio and Television Company.

26.04.96 The decree of the president of the Republic of Belarus № 152 'On the establishment of the holiday – The Day of the Workers of Radio, Television and Communications' is signed. The day will be feted annually on 7th May.

26.04.96 During the mass demonstration devoted to the 10th anniversary of the Chernobyl disaster, the correspondent of the Belarusian service of 'Radio Svoboda' ['Radio Freedom', Tr.], Z. Tarletskiy and the correspondent of the Polish publication 'Gazeta Wyborcza', Ts. Golinskiy received serious injuries during the execution of the professional duties. The journalists of A.T.N. also suffered as their video camera was smashed. The journalist O. Trizna and three correspondents from Ukrainian television were arrested.

26.04.96 Vladimir Dziuba, the editor in chief of the Belarusian Radio-2 was put under administrative arrest. According to the version of the police, he had committed an act of petty hooliganism for which he was brought to administrative justice. On examining the case, the judge decided that Dziuba did not commit an act of petty hooliganism but had shown disobedience to the militia workers for which he decided to put him under arrest for 3 days. After

the sentence had been served, Dzuiba was once more subject to arrest for 15 days. At the end of five days, the journalist was given his freedom.

29.04.96 In the court of the Pervomaiskiy district of Minsk was examined the libel claim of the deputy president of the republic's council DSPS, Leonid Shkolnikov, against the executive director of the republic's social association 'The Belarusian Soros Foundation', Peter Byrne. The plaintiff demanded compensation for the personal distress caused to him to the sum of 100,000 U.S. dollars. The claim was not accepted. The appeal court left the given decision without alteration.

01.05.96 During the march of the representatives of various socio-political forces there were incidents with the journalists of the correspondents of 'Narodnaya Gazeta', 'Respublica', BELTA and N.T.V. The films taken by the journalists were exposed or confiscated by unknown people.

02.05.96 By a decree of the president of the Republic of Belarus was established the holiday 'The Day of Printing' which will be feted annually on 5th May.

02.05.96 The decree of the president of the Republic of Belarus № 157 'On measures for the stabilisation of banking and other financial operations.' In it, in particular, the State Press Committee and the National State Television and Radio Company are ordered not to allow to advertise in the mass media those enterprises which do not have a licence or the agreement of the National bank for the execution of banking and other financial activities.

06.05.96 The law 'On copyright and related rights' is adopted. It comes into force one month after the day of its official publication, that is 19th June 1996.

30.05.96 During a picket, the correspondent of the newspaper 'Zdravyi Sysml', Yuriy Petrusha was arrested during the execution of his professional duties. The case was examined, at last, by a court six days later. The court did not find in his actions that there was

evidence of a crime having been committed. The matter was dropped and the journalist was given his freedom.

05.06.96 The president of the State Press Committee in the Republic of Belarus gave order № 63a. In point 3 of the order, provision is made for the suspension of the action of certificates of registration which have earlier been given to periodical publications which have breached article 5 of the law of the Republic of Belarus 'On the press and other forms of mass media' for the period of an analysis of the breaches, an examination of the appeals and the carrying out of a legal evaluation of the publications.

07.06.96 By the order № 67 of the president of the State Press Committee, the validity of the certificates of the newspapers 'Birzha I Banki', 'Belarusskaya Delovaya Gazeta' and 'Berastseiski Krai' ['Brest Region' (in Belarusian), Tr.] is suspended.

07.06.96 An unsanctioned search of the premises of the editorial board of the newspaper 'Belaruskaya Maladziozhnaya' ['Belarusian Youth' (in Belarusian), Tr.] was carried out by workers of the central R.O.V.D. of Minsk. In the course of the search all the documents and papers, which were in the editorial office, were looked through. There was no warrant for the search. The premises of the editorial board were sealed. A list of the items sealed in the editorial office was not made. On 11.06.96, the editorial board of 'Belaruskaya Maladziozhnaya' sent a statement to the Minsk public prosecution office with a request that he give a legal evaluation of the actions of the workers of the central R.O.V.D. [Regional Department of Internal Affairs, Tr.] on 03.07.96. In its answer, the public prosecution office explained to the newspaper that the search that had been carried out in the premises of the editorial board was not to be classified as an official search because there was no warrant and no list sealed items was made. The workers of the central R.O.V.D. were acting within the frame of power given to them by the law 'On the police.'

12.06.96 A contract is signed between the Minsk based wholesale/retail enterprise 'Belsoyuzpechat' and the closed joint-stock company 'Belorusskaya Delovaya Gazeta' for the sale of printed material

through their chain of kiosks in the capital. A similar contract is signed on 21st June with the editorial board of the newspaper 'Narodnaya Volia.' Earlier, as the reader will remember, these publications were refused distribution through the chain of kiosks 'Belsoyuz-pechat.'

14.06.96 The agency 'BelaPAN' reported that the editor in chief of the Vitebsk newspaper 'Vybor' ['Choice', Tr.], V. Khamaida and a member of the editorial committee of that publication, V. Pleshchenko, had been accused of committing a crime for which provision is made in part 1, article 5 of the U.K.R.B. They stand accused of the incitement of a terrorist act. The accusation concerns the publication in their newspaper of the poem of S. Adamovich 'Kill the President'. The poet himself has been under arrest for three months and is in an investigation cell of the KGB.

20.06.96–21.06.96 Night. Unknown people burst into the flat of the journalist Yuriy Drakokhurst. They beat his wife and, having suggested to her that she tell her husband about the event, they left, not taking anything from the home. Criminal proceedings were begun on the fact of the attack. An investigation is in progress.

21.06.96 The State Press Committee in the Republic of Belarus issued a warning to the newspaper 'Pagonya' ['The Chase', Tr.] for the breach of article five of the law 'On the press and other forms of mass media' in the part on the infringement of the morals, honour and dignity of citizens and also in relation to article 40 of that law in accordance with which a journalist does not have the right to offer any information for publication which is not objective. The reason for the written warning was the article 'The Belarusian Anti-Communist General' which was published in the newspaper in editions 14 and 15. The warning of 21.06.96 was not appealed against by the editorial board of the newspaper in court.

25.06.96 The Supreme Economic Court took for examination the claim of the closed joint-stock company 'Belorusskaya Delovaya Gazeta' for the orders of the president of the State Press Committee in the Republic of Belarus on 5.06.96 № 63a and on 7.06.96 № 67 to be declared invalid.

28.06.96 By presidential decree № 233, the editorial board of 'Narodnaya Volia', which is an organ of the Supreme Soviet, is reorganised by its transformation into a closed joint-stock company. 'Narodnaya Volia' will put out a 'mass national, socio-political and parliamentary periodical of the Republic of Belarus.

26.07.96 & 29.07.96 An article by A. Barankevich 'The Fifth Column' was published in the 'Narodnaya Gazeta'. The author in particular wrote about the trips abroad made by deputies of the Supreme Soviet of The Republic of Belarus at the expense of the state budget and which had the character of being exclusively interest or entertainment oriented. The deputy of the Supreme Soviet of the Republic of Belarus, L.N. Griaznova, went to court with a libel claim against A. Barankevich and the editorial board of the newspaper 'Narodnaya Volia'. On 12th November 1996, the matter was examined in the court of the Sovietskii district of Minsk. The court found the defendant guilty and ordered him to compensate the plaintiff for personal distress.

31.07.96 The State Press Committee of the Republic of Belarus issued a warning to the newspaper 'Svoboda' for the breach of article 5 of the law 'On the press and other forms of mass media' by an infringement of public morals, honour and dignity in the article of 31.05.96 'How they judged, we know. But who judged?' [In Belarusian, Tr.]. This warning was appealed against in court by the editorial board of the newspaper in connection with the lack of libel claims as a result of this article and also the lack of cases summoning guilty parties to criminal or administrative justice.

By the decision of the Supreme Economic Court of 18.10.1996 the editorial board was refused in its claim for the warning to be declared invalid. The court did not take into consideration the arguments of the plaintiff that, from a legal point of view, honour and dignity are personal, immaterial rights and only the citizen him/herself has the right to decide if his/her honour and dignity have been touched by the actions of others and to raise a libel claim.

The position of the court looks all the more strange in so much as by an earlier decision of 21.09.95, the court accepted a claim for a similar warning from the Ministry of Culture and Print against

the newspaper 'Imya' to be declared invalid. The editorial board of the newspaper has filed an appeal against the decision of the court to the President of the Supreme Economic Court of the Republic of Belarus.

02.08.96 The editorial board of the Grodno based newspaper 'Pagonya' received a written warning from the State Press Committee of the Republic of Belarus for the publication in the newspaper of the articles 'What the native population of Belarus wants' from 10th–16th May 1996 and 'How they were driven with truncheons into Russia' from 29.03–4.04.96 [both in Belarusian, Tr.]. In the warning is pointed out a breach of article five of the law 'On print' in the part on 'the inflammation of national, social, racist or religious intolerance or hatred'.

23.08.96 The poet, member of the PEN Centre and leader of the Belarusian National Front, Z. Poznyak and the journalist and press secretary of the B.N.F., Sergei Naumchik are granted refugee status for an indefinite period by the immigration services of the USA. Z. Poznyak and S. Naumchik were forced to leave the country in March as the authorities had given an order for their arrest. After the collapse of the USSR in 1991, this is the first time that citizens of a post-soviet state have been granted refugee status in the USA

30.08.96 On the day before the holidays, the editorial board of 'Radio 101.2' received a notice by fax from the Ministry of Communications and Information of the Republic of Belarus that, in order to prevent any interference to the reception channels of the Central Union of Russian Television Stations 'Altai', the use of the transmitter on the frequency 101.2 MHz., will be stopped from 1.09.96. On 20.09.96 at the forum 'The Youth of Belarus is for Stability and Progress', the president of the Republic of Belarus, Aleksandr Lukashenko, explained the reason for the closure of 'Radio 101.2'. He announced 'Neither 101.2 nor any others will be allowed to carry out anti-governmental politics on the state's airwaves and at the state's expense.' It should be noted that 'Radio 101.2' existed on a grant given by the Soros Foundation and on its own commercial activities.

Among those to protest against the closure of 'Radio 101.2' were the international organisation 'Reporters without Borders', the Lithuanian association of radio and television and one of the leaders of 'German Wave' Herr. Veirich. The International Forum of the Belarusian PEN Centre 'Power and the Freedom of Speech' which was held in Minsk 13th–15th September passed a resolution to support 'Radio 101.2' with a demand to return to the radio station its rights to freedom of broadcasting.

In the first half of September such independent newspapers as 'Svoboda', 'Belarusskiy Rynok', 'Belorusskaya Delovaya Gazeta', 'Svobodnye Novosti Plius' [Free News Extra', Tr.], 'Imya', 'Narodnaya Volia', 'Belorusskaya Gazeta' and the information agency 'BellaPAN' were subject to tax inspection in Minsk. In the course of the checks of the financial and commercial activities of the editorial boards, the debit accounts of many of the publications were impounded and the size of the fines imposed on the independent newspapers bears witness to the desire of the authorities to financially strangle the opposition mass media.

03.09.96 The examination of the criminal case against the poet S. Adamovich who had already spent 9 months under guard is begun by the Vitebsk Regional Court. He is accused on three articles of the U.K.R.B.; incitement to a terrorist act (meaning the poem 'Kill the President', published in the Vitebsk newspaper 'Vybor'), attempting to cross the border illegally and carrying an offensive weapon. Together with S. Adamovich, the editor of the newspaper 'Vybor', Boris Khamaida and the correspondent Vladimir Pleshchenko are summoned. In connection with the established facts of the breach of the rights of the accused to a defence and also with the need to carry out a literary expert analysis, the court decides to send the matter for further investigation. The public prosecution office of the Vitebsk region takes protest against this decision to the Supreme Court of the Republic of Belarus. The hearing of the case of S. Adamovich is postponed until 16th December 1996.

13–18.09.96 The International Forum 'Political Power and Freedom of Expression', organised by the PEN Centres of Belarus, Rus-

sia and Switzerland is held in Minsk. In the work of the forum took part famous writers and social leaders from the C.I.S. and North, Central and Eastern Europe. One of the documents to come from the forum was the resolution on the mass media. The best journalists in various fields were presented with the literary prizes of the Belarusian PEN Centre named after Ales Adamovich for 1996. Laureates were given to Vitalii Taras (radio 'Svoboda'), Aleksandr Stupnikov (NTV), Liudmila Kheiderova (Belarusian Television) and Igor Germenchuk (the newspaper 'Svoboda').

14.09.96 In Vitebsk, a distributor of the newspapers 'Narodnaya Volia', 'Imya', 'Belorusskaya Delovaya Gazeta' and 'Svoboda', Yurii Moroz was subject to an attack.

16.09.96 The State Press Committee went to the court of the Leninskii District of Grodno with a plea for the closing down of the newspaper 'Pagonya'. The formal basis for this action was the issuing by this organ to 'Pagonya' of two warnings on 21.06.96 and 2.08.96 for breaches of the demands of article five of the law 'On the press and other forms of mass media'. 'Pagonya' had not appealed in court against the warnings within a month as established by the law. The State Press Committee was refused in its application as the court of the Leninskii District of Grodno decided that the given category of cases fell under the jurisdiction of the economic courts.

19.09.96 The State Press Committee of the Republic of Belarus issued a warning to the editorial board of the newspaper 'Svoboda' in connection with its publication on 17.09.96 of the article by A. Starikovich, 'The Gospel According to Sly-boots'. The committee saw the article as 'inflaming national, social, racial, or religious intolerance or hatred'. The Supreme Economic Court finds for the examination of the claim for the warning to be declared invalid. As the arousal of national, racial or religious hatred belongs to the criminal courts, the court examines the matter only on the point of confirming the case of the 'inflammation of social intolerance'. On 04.11.96, the court issues a ruling for the suspension of the examination of the matter and for the appointment of an expert literary analysis of A. Starikovich's article.

20.09.96 The court of the Pervomaiskiy District of Minsk issues a decree in relation to G.L. Kisel', the president of the National State Television and Radio Company of the Republic of Belarus in accordance with which and on the basis of article 16610 of the Code of Administrative Breaches of the Law of the Republic of Belarus it subjects him to a fine of 2,000,000 roubles for the non-execution of the Decree of the Supreme Soviet of the Republic of Belarus of 20.09.96 № 549-XIII 'On the coverage of the work of the thirteenth calling of the second session of the Supreme Soviet of the Republic of Belarus by the mass media'.

20.09.96 The court of the Pervomaiskiy District of Minsk issues a decree in relation to G.L. Kisel', the president of the National State Television and Radio Company of the Republic of Belarus ordering the payment of a fine of 1,000,000 roubles for the non-execution of the Decree of the Supreme Soviet of the Republic of Belarus of 04.09.96 № 565-XII 'On the live broadcast by radio and television of the meeting of the Supreme Soviet of the Republic of Belarus during the examination of the question of *The carrying out of a referendum in the Republic of Belarus and measures for paying for it*'.

27.09.96 The Supreme Soviet stripped the journalists of the National Television and Radio Company of their accreditation for subjective and tendentious coverage of the work of parliament. The stripping of their accreditation is a temporary measure, directed the Supreme Soviet, the journalists of the television and radio company will receive the right to cover the work of parliament again when the main reason which provoked the parliament to take this step is removed.

From 30.09.96 the non-state, Grodno-based radio station 'Radio NKB' stopped its broadcasts. Since 1993, it had broadcast three times a week for 30 minutes on the basis of a contract for the lease of the cable network and equipment of the Grodno regional centre for radio and television broadcasts. The contract was due to run out on 31.12.96. Throughout the operation of 'Radio NKB' there were no complaints from any state organs. After the broadcast by 'Radio NKB' of the address to the nation of the President of the

Supreme Soviet S.G. Sharetskiy, criticising the project for a new constitution for the Republic of Belarus, initiated by the president Aleksandr Lukashenko, the representatives of the Chief Administration Monitoring Service of the President for the Grodno Region carried out a check on the financial and commercial operations of the operations of 'Radio NKB' with flagrant breaches of the established code of practice, without showing any identity papers, confirming their power and check. 'In connection with serious breaches', the monitoring service gave an order to the bank for the suspension of operations on the current account of 'Radio NBK'.

'Radio NBK' was informed in writing on 30.09.96 by the Grodno Regional Management of Television and Radio that they must vacate the premises they occupied by 02.10.96. The management of 'Radio NKB' brought an action to the economic court of the Grodno region for the order of the monitoring service to suspend operations on the current account to be declared invalid. By a decision of the court on 17.12.96, the action was turned down.

At the same for the examination of the Supreme Economic Court is the case of the State Press Committee, brought on 1.10.96, for the closure of the operations of the newspaper 'Svoboda'. Hearings for this case were carried out on 12th and 15th November. Because of the lack of sufficient foundation for the pronouncement of a decision for the closure of the operations of the newspaper, the examination of the matter is postponed indefinitely.

14.10.96 By Decree of the President of the Republic of Belarus № 424 modifications are brought to decrees № 233 and № 235. By this decree, the editorial board of the newspaper 'Narodnaya Volia' is reorganised into an open joint-stock company. The reorganisation is ordered to take place before 1st December 1996.

17.10.96 The Constitutional Court of the Republic of Belarus declared the Decree of the President of Belarus of 28th June 1996 № 233 'On the reorganisation of the editorial board of the newspaper 'Narodnaya Volia' with the modifications brought to it by the Decree of the President of Belarus of 14th October 1996 № 424 to be against the Constitution and laws of the Republic of Belarus. The decision of the Constitutional Court is not executed.

18.10.96 The court of the Pervomaiskiy District of Minsk issues a decree in relation to G.L. Kisel', the president of the National State Television and Radio Company of the Republic of Belarus ordering the payment of a fine of 5,000,000 roubles for the non-execution of the Decree of the Supreme Soviet of the Republic of Belarus of 02.09.96 № 549-XIII 'On the coverage of the work of the thirteenth calling of the second session of the Supreme Soviet of the Republic of Belarus by the mass media'.

19–21.10.96 The President of Belarus, A. Lukashenko, speaking before the All-Belarusian People's Meeting, accused the Belarusian independent and opposition mass media, the Russian and other foreign mass media of being 'bought' and publishing 'hostile articles'.

Two hours before the beginning of the All-Belarusian People's Meeting, the chief of the president's security service met with the reporters from the All Russian State Television and Radio Company (V.G.T.R.K.) 'Rossia', L. Sviridov, and from the television company NTV, A. Stupnikov, who were told that the decision to strip them of their accreditation for this meeting, which had been taken earlier, was incorrect. However, the correspondent from O.R.T., P. Sheremet, was all the same refused permission to take footage of the meeting. Also denied accreditation was the correspondent of the newspaper 'Narodnaya Volia' and the next edition of the newspaper came out with a blank column where it had been planned to print the report about the meeting.

23.10.96 In the 'Narodnaya Gazeta' was published an article by V. Velichko in which he accused the president of the Belarusian Association of Journalists, Zh. Litvina, of slander during her speech at the meeting of journalists from the C.I.S. in Saint-Petersburg. The Secretary of the Union of Russian Journalists, Pavel Gutontov, sent a letter to the editors of the 'Narodnaya Gazeta' in which he refuted the claims of V. Velichko and demanded that the editors publish the text of his letter. The demands of P. Gutontov were left unheeded.

Zh.N. Litvina presented a libel action against the author of the article and the editors of the newspaper 'Narodnaya Volia' in the court of the Sovetskii district of Minsk. The hearing, which was planned for 16th December, was postponed because of the illness of

the defendant. The next hearing should take place on 23rd January 1997.

23.10.96 The public prosecution office of the Republic of Belarus also issues an official warning against the newspaper 'Svoboda' for a breach of the law in connection with the publication of the article by A. Starikovich 'The Gospel According to Sly-boots'. In the opinion of the public prosecution office, the article contains expressions of an offensive nature, demeaning the honour and dignity of the president of the Republic of Belarus, A.G. Lukashenko and other state officials.

In October the police chief, N. Kravchenko, was arrested in Mogiliov for the distribution of the newspaper 'Gramadzianin' ['Citizen' (in Belarusian), Tr.] His actions were classified as a breach of article 201 of the criminal code (malicious hooliganism breaching the social order). In three days, the chief was freed because there was no evidence found of his actions constituting a crime.

24.10.96 The court of the Pervomaiskiy District of Minsk issues a decree in relation to G.L. Kisel, the president of the National State Television and Radio Company of the Republic of Belarus sentencing him to a fine of 3,000,000 roubles for a breach of article 315 of the law 'On the press and other forms of mass media'.

28.10.96 The court of the Pervomaiskiy District of Minsk issues a decree in relation to G.L. Kisel sentencing him to a fine of 5,000,000 roubles for a breach of article 311 of the law 'On the press and other forms of mass media'.

30.10.96 The public prosecutor for the Brest region issues a warning addressed to the newspaper 'Brestskiy Kur'er' for a series of publications (№ 36 'Looking at the Question of Questions', № 39 'A Paraphrase "on Tribal Leadership"', № 40 'One Month Left', № 41 'Opposition Gathers Up its Forces' and 'A Lie for a Lie' and № 42 'Victory Time for Adrenaline') in which, in the opinion of the public prosecution office, is contained 'inflammation of social intolerance'.

The editor in chief of the newspaper is warned that, in the case

of the editorial board continuing, its breaches of the demands of the law, the public prosecution office will present an action in court for the closure of the operation of the publication.

02.11.96 Tina Klykovskaya, a journalist on the non-state newspaper 'Zdravyi Smysl' was held under arrest for three days by workers of the Moskovskii R.O.V.D. of Minsk under suspicion of committing acts directed towards the forcible change of the constitution of the Republic of Belarus (the keeping at home of pamphlets and instructions on the preparation and use of NAPALM). 04.11.96 a search was carried out at the editorial office of the newspaper where the journalist worked. The check, which could have become the foundation for raising criminal proceedings against T. Klykovskaya results in the facts not being established. The case against T. Klykovskaya is dropped because of lack of evidence of a crime having taken place.

04.11.96 The State Ministry for Print issues a warning against the newspaper 'Svaboda' on the matter of the publication on 18.10.1996 of memos prepared for the deputy commander of internal forces by the chief of the corps for the securing of public order 'On the results of the execution of the order for the preparation of forces and means for securing public order on 18–19th October 1996.' In the warning it is indicated that the given publication is not in accordance with reality and is a provocation directed at the 'inflammation of hatred between different social groups and layers of society'.

11.11.96 The public prosecution office of the Republic of Belarus also issues a warning on the matter of the publication of this material. In the warning it is indicated that it is falsified and that the editorial which accompanies it contains personal attacks addressed to the president, A. Lukashenko with the aim of the 'inflammation of social hatred'.

16.11.96 Pavel Zhuk, the founder and publisher of the newspapers 'Nasha Niva' and 'Svaboda' was arrested on the Lithuanian-Belarusian border crossing 'Kammenyi Log' with the print run which was with him of 20,000 copies of the newspaper 'Nasha Niva', published

on the eve of the election as a digest of the most outspoken publications of the Belarusian press. The formal basis for his arrest was that the border officials considered his newspaper to be a pamphlet although in its documents was clearly stated: 'the newspaper "Nasha Niva"'. A case of an administrative breach of the law has been raised against the publisher.

17.11.96 In Minsk took place the 'March of the Gagged Mouths'. Demonstrators wearing bandannas on their faces protested against the "one way" agitation for the referendum in the official mass media and in support of the independent mass media.

17.11.96 The deputy general programme director of the National State Television Company of Belarus, V. Semashko, was arrested in the area of the main post office. He happened to be by the main post office at just the same time as the "March of the Gagged Mouths" finished and the cordon around Independence Square was being removed. However, the workers of the security services composed an arrest protocol in accordance with which, the "rebel" was accused of trying to break the cordon. A case in connection with V. Semashko was raised for an administrative breach of the law and brought to court of the Leninskii district of Minsk on 11th December. In court, eight witnesses who were next to V. Semashko at the time of his arrest refuted the information given in the protocol. Based on the indications of the witnesses, the court came to the conclusion that the arrest protocol had been falsified. The case was dropped.

20.11.96 A filming group came to Minsk from the Russian Television programme 'Sovershenno Sekretno' [Top Secret', Tr.]. The aim of the trip was to report on the events connected with the holding of a referendum. However, after being in Minsk for six days, on the order of the workers of the security service of the president, they were forced to leave the Belarusian capital immediately. According to the programme's correspondent, Mikhail Markelov, the security service workers had wiped out a section of the video-recording made by the group.

22.11.96 A distributor of the independent newspaper 'Lad' ['Har-

mony', Tr.], Yurii Karpov, was arrested by the police in Vitebsk. An accusation was raised against him for the 'distribution of anti-governmental pamphlets.'

04.12.96 The Belarusian Ministry of Foreign Affairs distributes a statement about its possible application of sanctions to some foreign, and above all Russian, organs of the mass media which 'are continuing to spread distorted information about the socio-political situation in the Republic of Belarus'.

In accordance with the temporary state of the operations of mass media correspondents from abroad on the territory of the Republic of Belarus (Confirmed by the Cabinet of Ministers in October 1993), M.I.D. [The Ministry of Foreign Affairs, Tr.], as the accrediting organ, has the right, in the case of a breach of the law by a foreign correspondent, to issue a warning or strip him/her of his/her accreditation. The decision of M.I.D. will be final and will not be open to appeal.

At the beginning of 1997, the State Committee on Printing struck out from the list of coming publications the book "The Wall" by world-famous writer Vasil Bykov, prepared for publication in 1995. The Committee explained its decision by lack of financial means and small number of orders collected. According to the author of the book, these are no more than formal reasons. Together with "The Wall" by Bykov, struck out was a collection of Larisa Geniush's works and "Ten Centuries of the Belarusian History", popular scientific book by Vladimir Orlov and Guennady Saganovich.

During the New Year holidays, fire was set to the country-cottage of M. Norndstein, editor-in-chief of the Jewish newspaper "Aviv". The arson was preceded by anonymous telephone threats; a six-pointed star and swastika were drawn on the entrance to the editor's flat. M. Nordstein thinks that it was an action of intimidation held by the Russian fascists. The editor does not suspect anyone special.

Criminal proceedings were begun on this matter; investigation is being conducted.

14.01.97 The Russian PEN Centre, associative member of UNESCO

and International P.E.N. addresses the Vitebsk regional court with an appeal concerning the court proceedings against poet Slavomir Adamovich, who has been held in custody for 10 months already. Members of the Russian PEN Centre are unanimous as to that the poem "Kill a President" does not call to a concrete act against a concrete person, the poem is written in the genre of grotesque. Authors of the appeal insist on dropping the case against Slavomir Adamovich, which discredits judicial power in Belarus. Writers of the Russian PEN Centre are determined to make public S. Adamovich's case and seek the poet's release by means of addressing the international community.

The Lithuanian, Latvian and Ukrainian PEN Centres have also come out against holding S. Adamovich in custody.

14.01.97 The Deputy of the 13th Supreme Soviet, Semion Domash addressed the court of the Sovetskiy district of Minsk with a libel claim in regard to the article "Semion Domash's Zigzags" by Alexandre Donskoy, published in "Narodnaya Gazeta", then re-published in the newspaper "Grodzenskaya Pravda". The author of the article accuses Semion Domash of abusing his position and breaking the legislation. The plaintiff assessed the personal distress suffered at 600.000.000 Belarusian roubles, 300.000.000 of which he is determined to demand from the newspaper "Narodnaya Gazeta", 200.000.000 – from the newspaper "Grodzenskaya Pravda", and 100.000.000 – from the author of the article.

The hearings on this matter took place on 11, 27 February, 29 March, 22 and 24. The final decision was passed on 29 April.

22.01.97 Militiamen and representatives of regional administration forced the door and broke in the studio of the Karelichi cable channel (Grodno region). Detained and taken to the militia station was the studio's camera operator, Mikhail Svirid. The reason for such actions was a showing on cable TV of a documentary film about A. Lukashenko "A Common President" by Yuriy Khaschekatskiy, covertly banned for distribution in the republic.

04.02.97 Editorial board of the newspaper "Znamya Yunosti" published an appeal to the President of the Republic of Belarus. The reason was the news that the Cabinet of Ministers – co-founder of

the newspaper – handed over its rights of a co-founder to the State Committee for Youth. The evidence of this is a report from 15.01.97 to the President of the Republic of Belarus, signed by the Deputy Prime-minister, V. Rusakevich, Deputy Head of the Administration of the President V. Zametalin and Chairman of the State Committee for Youth A. Poznyak, “On the Plan of Measures to Create a Powerful Youth Organization in the Republic of Belarus”.

05.02.97 The Head of the press-service of the Management of Internal Affairs (MIA) of the Brest regional executive committee, V. Vasilevskiy announced that Valentina Kozlovich, BelaPAN correspondent, would be refused the provision of the MIA operative information. In the opinion of the MIA officials, Valentina Kozlovich uses chiefly negative information about the criminal situation in the Brest region. This decision by the Brest region MIA breaks article 39 of the law “On the press and other forms of mass media”, in which journalists are guaranteed the right to “collect, ask for, receive and spread information”.

The BelaPAN information agency expressed its protest in this connection.

07.02.97 A regular hearing of the case of S. Adamovich took place. Summoned as witnesses were literary experts: member-correspondent of the Academy of Sciences of Belarus, Oleg Loyko, and the research worker at the Institute of Literature, Mikhas Tychina, who had carried out an expert literary examination of the poem “Kill a President”. S. Adamovich’s lawyer, Garry Pogonjailo, once again solicited the court for the release of his client.

After a short debate, the court decided to change the preventive punishment – from holding in custody to a written undertaking not to leave Minsk. S. Adamovich was released right in the court-room.

The Writers in Prison Committee of International PEN Club distributed a press release, in which was said about the release of Slavomir Adamovich.

10.02.97 At coming back home from work, the editor-in-chief of the newspaper “Svaboda”, Igor Germenchuk found out that his

house had been fired upon. The shot was fired at the window where Germenchuk normally worked at night. However, I. Germenchuk is sure that criminals knew that nobody was at home. A duty investigating group of the Minsk regional Management of Internal Affairs recorded a bullet found by Germenchuk and made a description of the place. It should be noted that on the same day, Deputy of the 13th Supreme Soviet of the Republic of Belarus Anatoly Lebedzko was assaulted. The acts of the attacker cannot be regarded as robbery, for the deputy's purse and case were of no interest to the attackers. Criminal proceedings have been begun on these facts; investigation is in process.

11.02.97 Alexandre Stupnikov, a well-known journalist, correspondent of the Russian Television Company NTV in Belarus, accredited at the Ministry of Foreign Affairs, was summoned to M.I.D. He was issued "an official verbal warning" concerning subjective, in the opinion of the Belarusian authorities, coverage of social and political events in the republic. In a statement passed by M.I.D. in connection with the activities of A. Stupnikov and other Russian TV journalists, the leaders of NTV and other Russian TV channels were warned about the possibility of suspending their broadcasts in Belarus. After a series of large-scale manifestations of protest against the politics of A. Lukashenko in March–April 1997, A. Stupnikov was stripped of his accreditation at the Ministry of Foreign Affairs. According to official sources, a question of banishing A. Stupnikov, citizen of Israel, from Belarus is being considered.

12.02.97 A sanctioned picket by the workers of the 'Radio 101.2' closed by the authorities on 1 September 1996 was held. As became known to the management and workers of the 'Radio 101.2', radio frequency 101.2 will be placed at the disposal of pro-presidential organisation "Direct Action".

13.02.97 During his first press-conference, Deputy Head of the Administration of the President Ivan Pashkevich reported about the idea of setting up the 2nd National Channel (BT-2), which will broadcast the best programmes of regional TV-studios. BT-2 programmes will partially block broadcasts of the Russian channel ORT.

14.02.97 On St. Valentine's Day, a mass rally "Belarus – to Europe" including delivering petitions to the Embassies of the European states was organised in Minsk by young people. During this peaceful action, authorities detained some 40 people; many of them were severely beaten. Journalists were also among the victims. Alesia Luchaninova from RIA News agency was taken to hospital on account of tear-gas poisoning and burn. Victor Diatlikovich, correspondent of 'Belorusskaya Gazeta', was kept under arrest for several hours. Some journalists were forced to expose their films and erase tape recordings of the events.

21.02.97 Several journalists – Y. Svirko (Latvian newspaper 'Dieena'), O. Tomashhevskaya (Russian newspaper 'Commersant'), V. Tsygankov (Liberty radio) and V. Lebedev (newspaper 'Svobodnye Novosti-Plus') were not allowed to be present at the press conference with the head of the Upper Chamber of the Belarusian 'parliament'. Representatives of the security service explained to the journalists that they would not be allowed to attend the press conference for they arrived after the list of journalists had been 'withdrawn'.

21.02.97 Press-centre of the Public prosecution office of the Republic of Belarus announced that, in some publications, there are articles which impose an opinion on the reader that the beginning of criminal proceedings against the Deputy of the 13th Supreme Soviet of the Republic of Belarus, Vladimir Kudinov was conditioned by his persecution for political reasons. This can be equally referred to the reports of the attack on A. Lebedzko and shots at the window of I. Germenchuk's house.

The public prosecution office of the republic reminded once again, that criminal proceedings have been begun on these facts and investigation is in process.

27.02.97 For the third time, owing to the default of the defendant, postponed was the hearing on the matter of the libel claim of Zh. Litvina, president of the Belarusian Association of Journalists, against V. Velichko who had published an article "Zhanna Litvina as Public Accuser" in "Narodnaya Gazeta" on 23.10.96. Two previous hearings were postponed for the same reason.

28.02.97 Press-centre of the Public prosecution office of the Republic of Belarus announced that the prosecution office will carry out a check in some of the independent newspapers on the fact of making public findings of the preliminary investigation on the matter of T. Vinnikova, ex-chair of the Management of the National bank of the Republic of Belarus. According to the check results, the chairman of the State Press Committee will be proposed to "take measures in regard to a number of publications for breaking the demands of the law "On the press and other Forms of Mass Media".

In the first place, the public prosecution office will check the newspapers "Belorusskaya Delovaya Gazeta", "Svoboda" and "Narodnaya Volia". In the opinion of the prosecution office, these mass media express offensive opinion of the investigating group, accuse it of subjectivity and bias, while T. Vinnikova is depicted as an innocent victim, which influences the investigation.

01.03.97 The 1st Congress of the Belarusian Association of Journalists (BAJ) was held in Minsk. Journalists, who represented all regions of the republic, took part in the event; representatives of the diplomatic corps and non-governmental organisations from the USA, Poland, Russia, Great Britain, Germany and Ukraine were also present at the Congress.

The Congress passed an appeal to the people of Belarus, national and international journalists' organisations, in which was talked about the necessity to strengthen social guarantees for journalists and ensure conditions for their professional activities.

05.03.97 On the Belarusian-Polish border, the Belarusian customs officials confiscated Arthur Putysha's – the Polish correspondent for the newspaper 'Trybuna Slaska' – notes and materials connected with violations of human rights.

The Polish journalist had visited a session of the Administrative Committee in Mogilev, at which a breach of the law – the use of the national flag – by worker Tsurpanov was examined; interviewed people who suffered from the acts by authorities; visited a picket of the Free trade-union near the building of the Mogilev regional executive committee. The local Helsinki group gave him an appeal to the Polish Solidarnosz and UN about violation of human rights.

05.03.97 The Grodno Economic Court decided to evict, before 24 March, the editorial board of the newspaper "Pagonya" out of the premises belonging to the Leninskiy district executive committee. Mikola Markevich, editor-in-chief of the newspaper, announced that the editorial board couldn't leave the occupied premises until the authorities solve, in a civilised way, problems connected with eviction. On 9 April, militiamen, officers of the law, 'vertical' representatives and people in working uniforms, visited the editorial board. All editorial property was taken out and put into a van. Then followed the editorial board.

06.03.97 The State Press Committee of the Republic of Belarus, on the basis of article 16 of the law "On the press and other Forms of Mass Media", issued a written warning to the editorial board of the newspaper 'Belaruskaya Maladziozhnaya' for breaches of the demands of the law. The basis for the issuing of the warning to the newspaper 'Belaruskaya Maladziozhnaya' was the article "What to do?" (№ 6, 21.02.97), in which, in the opinion of the Committee, there are "signs of breaches of article 5 of the law on the part of calling to seizure of power and forcible change of the constitutional system of the republic".

13.03.97 Police detained Executive director of the Belarusian Association of journalists (BAJ) Igor Rynkevich. The grounds for the detention were only explained to I. Rynkevich at the district department for internal affairs. It turned out that I. Rynkevich was detained for 'taking part in a picket on the Independence Square on 5 March 1997, at 18:10 and breaking the Decree of the President of the Republic of Belarus from 5 March 1997 № 5 'On Gatherings, Meetings, Street Rallies, Demonstrations and Pickets in the Republic of Belarus'. The basis for the detention was policemen's reports in which 'a tall man with a camera' was mentioned. The BAJ executive director stated that he really was, owing to his professional duties, on the Independence Square, but without any cameras and walked along the pavement. During the trial, Judge Zelenko rejected I. Rynkevich's petition for the presence at the hearing of representatives of the Belarusian Helsinki Committee and Liberty Radio. After I. Rynkevich's appeal for providing him with a lawyer, the hearing was postponed, and the journalist was released.

14.03.97 On the eve of celebrating the Constitution Day of the Republic of Belarus, during the meeting 'Belarus - to Europe-2' some hundred people were shortly detained. A lot of journalists were among them: G. Barabych (BelaPAN agency), Ales Daschinsky, Algerd Neviarousky, Galiash Patapovich (newspaper 'Svaboda'), Sergei Malinousky ('Svobodnye Novosty-Plus'), Raman Yakauleusky ('Belorusskaya Gazeta'). All of them had their journalists' cards and only fulfilled their professional duties.

By a Decree of the Soviet of Ministers of the Republic of Belarus "On establishing bans and limitations as to transporting things across the customs border of the Republic of Belarus" № 218 from **18 March 1997**, a new list of things prohibited to be transported across the customs border of the Republic of Belarus is approved. In particular, provision is made in it for a ban on export and import of printed and audio-visual materials, and other repositories of information containing information which may harm political or economic interests of the republic, its state security, protection of health and morals of its citizens. The decree comes into force one month after the day of its official publication. Nevertheless, on 23 March, on the Belarusian-Lithuanian border, the Belarusian customs officials confiscated videotape with a recording made by A. Stupnikov; on 5 April, 20 copies of the newspaper 'Belorusskaya Maladziozhnaya' were also confiscated on the same border. These actions by the authorities make it possible to conclude that many non-governmental publications published abroad might have problems with the import of their circulations to Belarus.

Security Council of the Republic of Belarus has joined in the fight against independent mass media. On **21 March**, at a special briefing, Victor Sheiman, State secretary of the Security Council of Belarus, announced that a decision had been passed by the Security Council, which included a variety of measures to protect the informational area in Belarus, up to the possible re-registration of the Belarusian mass media and re-accreditation of foreign journalists. V. Sheiman stressed that 'informational field in the republic is sufficiently free', but he refused to answer journalists' questions.

23.03.97 A meeting on the 79th anniversary of the Belarusian

People's Republic, which developed into a mass rally, was held in Minsk. 150 people were detained during the event; journalists were also among the victims. Tatyana Melnichuk, editor-in-chief of the newspaper 'Belaruskaya Maladziozhnaya', was knocked off her feet; Marina Babkina, correspondent for the Associated press, was poisoned with tear-gas; writer Vladimir Yagovdik also suffered.

23.03.97 Representatives of the Russian TV companies in Belarus – ORT, RTR and NTV – were denied the possibility to broadcast their video-materials connected with the conflicts in the streets of Minsk. On 24 March, no one of the Russian TV correspondents was allowed to enter the territory of the studio, from which they usually broadcast their video-materials.

25.03.97 A number of journalists from the Belarusian and foreign mass media held an action of protest at the Ministry of foreign affairs of the Republic of Belarus against stripping Alexandre Stupnikov, correspondent for the Russian channel NTV, of his accreditation. Journalists also addressed an open letter to the presidents of Russia and Belarus with a demand to ensure conditions for carrying out their professional activities.

25.03.97 Press secretary of the Russian President Sergei Jastrzhemb-skij announced that the Kremlin is seriously concerned about the situation of correspondents of the Russian mass media in Belarus, and that principles of freedom of information must be restored. The necessity to make such an announcement was caused by the persecution of representatives of the Russian TV-companies, which began in Belarus.

26.03.97 In the centre of Minsk, an attempt was made upon the life of Vladimir Kozhevnikov, editor-in-chief of the newspaper 'Detective'. Numerous wounds were inflicted on him by unknown people. He was taken to hospital in a grave condition, where he was rendered emergency assistance.

Criminal proceedings were begun on this fact.

28.03.97 The Ministry of Internal Affairs of the Republic of Belarus made an announcement in regard to Alexandre Stupnikov's

activities. It says that Alexandre Stupnikov, citizen of Israel, breaks article 3 of the law of the Republic of Belarus "On the legal situation in the Republic of Belarus of foreign citizens and individuals who have no citizenship" on the point which says that "the exercise by foreign citizens and individuals who have no citizenship of their rights and freedoms should not cause damage to the interests of the Republic of Belarus and other entities". On the basis of article 24 of the Law, Alexandre Stupnikov was only allowed to stay in Belarus until 31 March 1997.

01.04.97 The Court of the Central district of Minsk examined a libel claim of the deputy editor of the newspaper 'Znamya Yunosti', Oleg Borodach, against the editorial board of the newspaper 'Imya' and Igor Rynkevich. In his claim, the plaintiff asked the court to oblige the accused to publish a refutation of the defaming reporting "The Falcon Flight of Zuyev the Raven" by Ivan Bazhenov (Igor Rynkevich's pseudonym) published in the newspaper 'Imya' on 13.09.96 and to order the compensation for the personal distress suffered to the sum of 25 million Belarusian roubles from the newspaper 'Imya', and 5 million roubles – from Igor Rynkevich. The Court found the reporting defaming, but the plaintiff was refused in the recovery of the personal distress and publication of refutation.

The decision of the Court of the Central district of Minsk was appealed against by the plaintiff in the Minsk municipal court.

02.04.97 Three meetings on the forthcoming signing of the Russian-Belarusian Union Treaty were held in Minsk. Supporters of the Belarusian People's Front (BPF) gathered at the Opera theatre and then made their way towards the Russian Embassy. However, the road was blocked by well-armed militia units and OMON. As a result of a conflict, 300 people were arrested. A lot of participants were injured. Correspondent of the newspaper 'Tovarishch' Valeriy Shchukin and Yuriy Naumenko, correspondent of the newspaper 'Svobodniye Novosti', were assaulted; beaten and shortly detained was deputy editor of the newspaper 'Imya' Irina Khalip; her father, playwright Vladimir Khalip was detained together with her. Also shortly detained were Tamara Khamitsevich, photographer for the newspaper 'Vecherniy Minsk', Pauliuk Bykovskiy, correspondent

of the newspaper 'Belorusskiy rynok', representative of the Chinese information agency, correspondent of the newspaper 'Svobodniye Novosti' Sergei Malinovskiy, poet and journalist of the newspaper 'Nasha Niva' Slavomir Adamovich.

03.04.97 The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Belarus was picketed in Minsk. The picket was organised by more than 30 journalists from Belarusian and foreign mass media, who protested against violation of their professional rights and rights of citizens to obtain information. The reason for the picket was the events of 2nd April. The Head of the press-centre of the Ministry of Internal Affairs, V. Potapenko, who met with the participants of the picket, explained that journalists had been detained and assaulted accidentally, as there had been an order not to touch journalists, and assured the participants that nothing of the kind will ever happen again.

12.04.97 The 5th Congress of the Belarusian Language Society (BLS) was held in Minsk. The participants concentrated their attention on suspension of the financial support of the newspaper "Nasha slova" by the state. For ten years, the weekly "Nasha slova" was the only cultural and educational publication in the republic, which systematically studied linguistic problems in its pages. The Congress expressed its concern about the existing situation of revival of the Belarusian national language, history and culture. The Congress passed a resolution, which, in particular, instructed the BLS republican Council to find the means for publishing the newspaper.

14.04.97 The Court of the Pervomaiskiy district of Minsk took a decision as to the suit of the former vice-chairman of the Gomel regional TV and radio association, Nikolai Gorbachev against the National TV and Radio company for the illegal dismissal of N. Gorbachev on 13.11.96. The basis for the dismissal was a broadcast of the speeches of the deputies of the Supreme Soviet, Mikail Voronovich and Vyacheslav Gerasimenko, by regional radio. These deputies were in opposition to the official propaganda of the president's initiative of a referendum.

The court found illegal the order to dismiss N. Gorbachev from

office and decided to approve conditions of agreement between the sides put forward by the plaintiff – the reason for the dismissal will be formulated as “dismissal in accordance with N. Gorbachev's desire”. For the period of forced absence from work, the National TV and Radio Company should pay the plaintiff damages of the size of 27.000.000 Belarusian roubles and compensate for the costs of the size of 600.000 Belarusian roubles.

29.04.97 The Court took a decision as to the matter of S. Domash. The Court obliged “Narodnaya Gazeta” and “Grodzenskaya Prauda” to refute information defaming Deputy of the Supreme Soviet S. Domash. The court ordered the compensation for the personal distress suffered to the sum of 10 million roubles from “Narodnaya Gazeta”, 6 million roubles – from “Grodzenskaya Prauda”, and 2 million roubles – from the author of the article.

It should be noted that, in the existing political situation, this court decision is sooner an exception. As a rule, trials do not end in favour of opposition. The more so as the accused in this case were the official mass media.

30.04.97 M. Markevich, editor-in-chief of the newspaper “Pagonya”, was summoned to the National Security Department of the Grodno regional public prosecution office. The basis was a caricature published in the newspaper “Pagonya”, № 16, representing a coffin-seller at work, with a poster behind him saying, “Coffins for the supporters of the President are free”.

In February–March, 1997, the State Control Committee carried out a check on the financial and commercial operations of the editorial board of the newspaper “Znamya Yunosti”. In the course of the check, flagrant breaches of financial discipline by I. Gukovskiy, editor-in-chief of the newspaper, were brought to light. The sum of the damage caused to the editorial board was over 40.000 USD. According to the results of the check, N. Domashkevich, chairman of the State Control Committee, submitted a proposal to the President of the Republic of Belarus to dismiss I. Gukovskiy; materials of the check were brought to the public prosecution office.

On 8 May 1997, “Znamya Yunosti” published an open letter by

the editorial board expressing a unanimous support of I. Gukovskiy. In the opinion of the editorial board, the breaches were caused by I. Gukovskiy's inexperience.

24–25.05.97 The office of the newspaper “Pagonya” was robbed. Unknown people broke the office door and stole the editor-in-chief's case. Also stolen were the newspaper's registration documents.

29.05.97 The Court of the Sovietskii district of Minsk rejected the libel claim of Zh. Litvina against “Narodnaya Gazeta” and V. Velichko for the recovery of the personal distress suffered and publication of the refutation of defaming information.

The decision was taken “with regards to the general orientation and context of Zh. Litvina's speech at the workshop, which was characterised by criticism addressed to the President of the Republic of Belarus”.

The decision was appealed against in the Minsk municipal court, however, it left the decision of the court of the Sovietskii district in force.

05.06.97 A worker of the Minsk regional public prosecution office confiscated from the editorial board of the newspaper “Svaboda” an original letter on behalf of “The Belarusian Liberation Army” and an edition of the newspaper from 03.05.97, in which the letter was published.

13.06.97 I. Germenchuk, editor-in-chief of the newspaper “Svaboda”, was summoned for interrogation to the Minsk regional prosecution office. The reason for the summoning was the publication of a letter from an unknown organisation “The Belarusian Liberation Army”, which claimed to be responsible for the explosions at the gas main.

13.06.97 The Vitebsk regional court took a decision as to the matter of Slavomir Adamovich, accused of inciting a terrorist act, and an attempt to illegally cross the state border. The Court did not admit the publication of the poem “Kill a President” to be inciting a terrorist act, as was stated by the public prosecution office, and

qualified the actions of S. Adamovich as insults of a representative of power. The accused was sentenced to ten months in prison, however, he was released in the courtroom, as his ten-months' pre-trial detention was taken into account. S. Adamovich should also pay the costs (translator's work, etc.).

16.06.97 The public prosecution office of the Republic of Belarus issued a warning to the editor-in-chief of the newspaper "Nasha Niva" concerning the inadmissibility of breaking the law "On the press and other forms of mass media".

The newspaper "Nasha Niva" (№ 15–16 from 21.04.97) published a salutation by Izjaslav, Metropolitan of the Belarusian Autocephalous Orthodox Church, on the occasion of celebrating Easter.

In the opinion of the prosecution office, the salutation is of a "politicised, opposed to the government character, which is incompatible with functions of religious organisations, and is aimed at inciting enmity towards other religious confessions", thus breaking the demands of article 5 p. 4 of the law "On the press and other forms of mass media", which forbids the use of mass media for inciting national, social, racial, religious enmity or hatred.

18.06.97 The office of the newspaper "Zdravy Smysl" was subject to an attack by unknown people. At about nine p.m. two men in militia uniform and five men in masks burst into the newspaper office, assaulted people who were in. Editorial values – a computer and a TV – were left untouched.

The Department of Internal Affairs of the Sovetskii District of Minsk began criminal proceedings on this fact.

June 1997. Tax inspection has completed a check on the activities of the editorial board of the newspaper "Pagonya". The editorial board is to pay a fine of 224.000.000 Belarusian roubles for breaches of the financial discipline.

20.06.97 The Grodno regional economic court examined the claim of the Administration of Leninskii district of Grodno against the editorial board of the newspaper "Pagonya" for the recovery of the debt for using the premises from which the editorial board had

been moved out two months before. The sum to be paid by the newspaper is 32.000.000 Belarusian roubles.

01.04.97 Yurii Svirko, correspondent for the Reuters' Agency, presented a libel action against V. Zametalin, ex-deputy head of the Administration of the President of the Republic of Belarus, in the court of the Central district of Minsk. The reason for the action was V. Zametalin's interview, spread by the Belarusian Telegraph Agency (BelTA) on 19 June 1996, in which he accused independent journalists of violating "rights to truthful information" in Belarus, of being "dependent on dollar bribes, foreign special services and Belarusian fascistic nationalists".

Y. Svirko asked the court to admit V. Zametalin's words to not be in accordance with reality, demanded their refutation and the recovery of losses to the sum of 100.000.000 Belarusian roubles: 25.000.000 roubles from V. Zametalin, and 75.000.000 roubles from the agency.

27.06.97 the Court of Central district of Minsk rejected the claim. The journalist is going to appeal against this decision in the Minsk municipal court.

02.07.97 The Ministry of Foreign Affairs (M.I.D.) of the Republic of Belarus addressed a letter to the leadership of the Russian TV company ORT demanding apologies for "inadmissible tactlessness and bad tone" characteristic of television reports on the events in Belarus by ORT correspondent P. Sheremet.

However, the letter, in the opinion of M.I.D., was disregarded.

07.07.97 M.I.D. of the Republic of Belarus stripped the ORT correspondent in Belarus, Pavel Sheremet, of his accreditation for "the gross distortion of facts and tactlessness of the reports on the events in Belarus".

For several days, M.I.D. of the Russian Federation, Embassy of Russia in Minsk and M.I.D. of the Republic of Belarus tried, though unsuccessfully, to settle the conflict.

22.07.97 The ORT film crew headed by correspondent P. Sheremet was detained at the Belarusian-Lithuanian border "Kamenny Log" while making a report on the state border. For the illegal

border-crossing, the Oshmyanskii regional militia department issued an administrative warning to the ORT correspondents in accordance with article 184 of the Administrative Code of the Republic of Belarus.

26.07.97 The Belarusian border guards detained the ORT film crew at the airport "Minsk-2". Dmitrii Zavadskii and Pavel Sheremet are accused of illegally crossing the Belarusian-Lithuanian border (where the journalists went on 22 July 1997) in a group according to a premeditated plan (article 80, part 2 of the Criminal Code of the Republic of Belarus). Yaroslav Ovchinnikov, the chauffeur of the ORT film crew, was not charged with any crime.

On 27 July 1997, militia searched the ORT bureau and the homes of the detained. On 28 July, the journalists were moved to the Grodno investigation cell. The KGB regional department conducts the investigation.

26.07.97 The editor-in-chief of the newspaper "Vybor", B. Khamida and a member of the editorial board, B. Pleschenko were taken to the Vitebsk regional KGB Administration. Three hundred copies of the article "A Boat of Despair, or How to Love the President" were confiscated from the "delinquents". The author of the article might have to face the punishment similar to that of S. Adamovich, who spent 10 months in prison for his poem "Kill a President".

30.07.97 Russian President Boris Yeltsin made a statement for the press, in which, in particular, expressed his indignation at the acts by A. Lukashenko regarding the ORT correspondents. Yeltsin announced that he would have to reconsider provisions of the Charter of the Russian-Belarusian Union in case the Belarusian authorities persist in their policy concerning the Russian journalists.

Reporters Sans Frontieres and the Belarusian Association of Journalists addressed the Belarusian President with an appeal demanding the release of the Russian journalists.

31.07.97 20 journalists picketed the Ministry of Foreign Affairs on the matter of the detention of the ORT film crew. Later that day the journalists organised a rally and picketed the KGB and

the State Frontier Troops Committee of the Republic of Belarus.

15 participants of the action were shortly detained for the purpose of their identification and composing administrative protocols. Among the detained were representatives of radio stations "Moscow Echo", "Radio 101,2", Reuters' Agency, the World Television News, newspapers "Belorusskaya Delovaya Gazeta", "Imya", "Narodnaya Volia", "Zdravii Smysl", "Znamya Yunosti".

On 1 August 1997, the Court of the Leninskii district of Minsk examined 14 administrative matters: warnings were issued to 8 "delinquents", 4 journalists were fined. The correspondent of the "Belorusskaya Delovaya Gazeta", Andrei Makhovskii was subjected to a fine of 5.000.000 Belarusian roubles, the others – to fines of 3.000.000 roubles each.

06.08.97 Ten days after the arrest, Yaroslav Ovchinnikov was charged under part 2, article 80 of the Criminal Code of the Republic of Belarus. On the same day, the preventive punishment of the driver of the ORT film crew, Yaroslav Ovchinnikov was changed from holding in custody to a written undertaking not to leave Minsk. Ovchinnikov's lawyer, Yelena Yorsh solicited the public prosecutor for the Grodno region for the case to be dropped.

Pavel Sheremet and Dmitrii Zavadskii are still in the investigation cells. Their appeals against the pre-trial detention have not been examined yet.

11.08.97 On the "Slavonic Bazaar" (a song festival) opening day, the editor-in-chief of the Vitebsk-based newspaper "Vybor", B. Khamaida and another three men organised a picket "The Slavonic Folk Song Festival" in the centre of the city. The participants of the picket sang in chorus a poem by Viedzmak Lysogorsky, "President Luka Mudishev". For the breach of Decree № 5, the judge of the Zheleznodorozhny district court of Vitebsk sent the four men to prison for three days.

In prison, B. Khamaida went on hunger strike.

13.08.97 Investigators inventoried the homes of P. Sheremet and D. Zavadsky. However, they found no property to seize.

15.08.97 The Belarusian border guards detained another Russian film crew while trying to make a report in the closed zone without

an official permission. Among the detained were Anatolii Adamchuk, Vladimir Kostin, Alexandre Oganov and Valerii Astashkin. A few days later, Vladimir Foshenko was moved to the Lida investigation cell for interrogation and then deported from the Republic of Belarus.

17.08.97 Anatolii Adamchuk wrote a letter to A. Lukashenko, pleaded guilty of a crime – “encroachment on the state border”, repented of it, and informed the Belarusian authorities about the names of the ORT leaders who ordered the film crew to go the border zone. The fact of writing the letter was filmed and shown on the Belarusian TV. Adamchuk announced that he felt no pressure on the part of investigators, to write a letter was his own initiative.

18.08.97 criminal proceedings were begun against A. Adamchuk's film crew on the matter of “preparation for the deliberate illegal crossing of the state border”.

22.08.97 Anatolii Adamchuk, Alexandre Oganov and Valerii Astashkin were released. The fourth member of the group, Belarusian citizen Vladimir Kostin is still in the investigation cell in Minsk. 21.08.97 marked the end of a ten-day term, during which V. Kostin was supposed to be accused of committing a crime. The Russian Ambassador V. Loshchin announced that Kostin's release was agreed upon with the Belarusian authorities.

18.08.97 Representatives of the Grodno KGB Administration searched the editorial office of the newspaper “Pagonya”. The search was conducted by the order of the Republic's Public Prosecution office concerning criminal proceedings against Z. Poznyak, representative of the Belarusian People's Front, on the matter of publication of his article “The Road of Belarus” in the newspaper “Pagonya” from June 14–28, 1996. The Grodno KGB workers looked for the original text of the article. However, it wasn't found.

In the middle of August, the Vitebsk regional prosecution office initiated criminal proceedings based on article 188 of the Criminal Code of the Republic of Belarus (offence of a higher authority), on the matter of publication in the newspaper “Vybor” of an excerpt from a book by Vladimir Podgol, “A Bullet for a President”.

On 15 September, Boris Khamaida, the editor-in-chief of the newspaper, was summoned for interrogation. V. Podgol has been

summoned only as a witness, for the investigating organs are not sure of his authorship.

19.08.97 The KGB workers tried to bring the ORT correspondent Victor Dyatlikovich and the manager of the ORT Belarusian Bureau, Dmitry Novozhilov for interrogation as witnesses in the case of A. Adamchuk's crew. However, neither Dyatlikovich nor Novozhilov were in the office. On the same day, Andrei Makhovsky, a correspondent of the newspaper "Belorusskaya Delovaya Gazeta" was also summoned for interrogation.

20.08.97 Representatives of the independent media, on the permission of the Minsk municipal executive committee, held a picket in Minsk to encourage Sheremet. The picket took place from 12.00 to 14.00 and from 17.00 to 19.00 at Yacoub Kolas square.

28.08.97 President Lukashenko promised the Kremlin that P. Sheremet and D. Zavadsky would be released on 1 September 1997. However, despite the Russian Minister for Foreign Affairs Primakov's visit to Belarus to settle the problem, the political haggle, of which the ORT journalists became a subject, goes on. The question of Sheremet and Zavadsky's release is put off until the meeting of Yeltsin and Lukashenko which is due to take place in Moscow, on 6 September.

30.08.97 A meeting in defence of the freedom of the press was held on the Bangalor Square in Minsk. Representatives of the non-governmental mass media joined the participants in the meeting. Expressing their solidarity with P. Sheremet still held in detention, journalists were wearing striped overalls. Some 5 thousand people took part in the meeting.

A well-known film director, Yurii Khashevatsky, and Igor Gerenchuk, the editor-in-chief of the newspaper "Svaboda", spoke at the meeting. Poet A. Adamovich, protesting against violations of freedom of expression in the republic, sewed up his mouth.

02.09.97 Newspaper "Svaboda" published an interview given to the magazine 'Expert' by A. Adamchuk, a special correspondent of the ORT analytical programmes department. In the interview, A. Adamchuk said that, as a result of the severe pressing on the

part of special services, he had to write from their dictation an unmasking letter to the Belarusian president. To thank Adamchuk for the letter Lukashenko offered him a job in any state media.

05.09.97 Dmitry Zavadsky, the ORT cameraman was released on condition that he does not leave Minsk. The release resulted from the letter he had written to President Lukashenko, in which he allegedly pleaded guilty. The letter was inspired by S. Zayats, a correspondent for the Russian news agency 'Interfax', who visited Avadsky in prison on 3–4 September and persuaded him to appeal to the Belarusian President. Sergei Zayats was also the author of the text of the letter.

On 6 September 1997, the letter appeared in the official media. However, Zavadsky claimed that the published text differed from the original in which there were no confessions whatever.

05.09.97 The editor-in-chief of the newspaper 'Svaboda' Igor Germenchuk was summoned to the Minsk municipal public prosecution office for interrogation as a witness. The basis for the summons was the beginning of criminal proceedings (article 128 of the Criminal Code of the Republic of Belarus – "libel") on the fact of the publication in the newspaper of the article by A. Starikovich 'The Final Diagnosis'.

19–20.09.97 The Belarusian Association of Journalists, with the support of the Council of Europe and the International Association of Newspapers, organised an International Conference "The Belarusian Mass Media: Aspects of Legislation, Rights and Responsibilities of Journalists". Representatives of the official and independent Belarusian mass media took part in the conference, as well as journalists from England, Russia, Czech Republic, and diplomats accredited in Belarus.

Two resolutions were passed by the Conference. In one of them, it is stressed that the Belarusian journalists do not aim at an open confrontation with authorities, however, they want to work in accordance with the law. In the other, the journalists express their concern about the repressive actions by authorities regarding P. Sheremet and his colleagues. If there is a court examination of the

matter of P. Sheremet, the Belarusian Association of Journalists is going to involve public defenders.

23.09.97 In accordance with a new decree on residence and professional activities by bureaux and accredited correspondents of the foreign media on the territory of the Republic of Belarus, the term of foreign journalists' accreditation by M.I.D. expired. 110 foreign journalists were registered in M.I.D., however, only 27 of them have undergone re-accreditation yet. The Russian TV Company ORT was stripped of its accreditation for six months.

24.09.97 The court took a decision as to the matter of V. Schukin, the correspondent for the newspaper "Tovaristch". The judge of the Leninskii court of Minsk subjected the journalist to a fine of 30.000.000 roubles for his participation in an action to support the ORT journalists on 31 July. Participation in four unauthorised actions cost the journalist 76,5 million roubles.

30.09.97 Presidium of the Minsk municipal Lawyers' Collegium upheld a request of the lawyer Garry Pogonjailo from 26 September to quit the municipal lawyers' collegium. Pogonyailo, a counsel for the defence in the case of Sheremet, had to take this decision due to the pressure he experienced on the part of authorities.

On 1 October, Mikhail Volchek, the second counsel for the defence in the case was informed that on 25 September his lawyer's license was suspended for a month by the order of the Ministry of Justice of the Republic of Belarus. M. Volchek believes that the reason for this decision was the publication in the newspaper 'Femida' of his article 'Can the President Pardon Sheremet'.

30.09.97 The investigation of the case of the ORT Belarusian Bureau film crew was completed. According to the KGB press release, Pavel Sheremet and Dmitry Zavadsky are charged with the repeated illegal crossing of the state border according to a premeditated agreement (the film crew crossed the border and then came back).

30.09.97 During a visit to Belarus of the Russian Vice-Premier

V. Serov, president Lukashenko promised to promote accreditation in Minsk of the ORT journalist V. Foshenko.

03.10.97 The Minister of Justice of the Republic of Belarus A. Vorontsov overturned the decision to dismiss G. Pogonyailo from the Minsk municipal lawyers' collegium passed by the Presidium of the collegium, and his own order to suspend M. Volchek's license. This decision was taken exceptionally to give the lawyers a possibility to finish the case of P. Sheremet.

On the same day, a well-known Russian lawyer, Henry Reznik gave his consent to defend Pavel Sheremet in case his lawyers were not allowed to take part in the trial.

08.10.97 Night. Having spent 72 days in the Grodno prison, Pavel Sheremet, the chief of the ORT Belarusian Bureau was released and taken home in handcuffs under escort. His release was on condition that he does not leave Minsk before the trial.

09.10.97 President Lukashenko and the ORT acting director-general Ksenia Ponomaryova had a meeting. The president assured K. Ponomaryova that the ORT correspondent Vladimir Fashenko would be accredited in Belarus.

13.10.97 Pavel Sheremet was hospitalised, the diagnosis being a hypertension attack.

15.10.97 The Chamber of Representatives of the National Meeting approved in the second reading amendments to the Law 'On the press and other Forms of Mass Media'. These amendments extend the power of the state governing organs conducting the mass media registration. The court functions are passed on to them – they can suspend the operations of organs of the mass media from 3 to 12 months, examine cases of administrative breaches in the field of the mass media. It means that the state will be able to interfere with the operations of organs of the mass media, non-governmental ones in particular. The proposed amendments are to be examined by the National Meeting and signed by the president in the near future.

19.10.97 A street rally and meeting organised by the Foundation

to support the independent press were held in Minsk. Two thousand people took part in the meeting. Journalists with gagged mouths expressed their protest against the adoption in the second reading of amendments to the Law on the mass media. The political correspondent for the newspaper 'Narodnaya Volya', Liudmila Masliukova, the deputy editor of the newspaper 'Imya', Nicolai Khalezin, the director of the Foundation to Support the Independent Press, Dmitrii Bondarenko and the editor-in-chief of the magazine 'Spadchyna', Vyacheslav Rakitskii spoke at the meeting. Most anticipated was the speech by Pavel Sheremet who came to the meeting directly from hospital.

28.10.97 The first issue of the newspaper 'Nasha Slova' founded by the Belarusian Language Society (BLS) came out in Lida. Having been denied financial support by the state, the BLS managed to publish the 'Lida' issue on citizens' donations (about 26 million roubles). The publication will be distributed in the Grodno region for the time being, but delivery of the newspaper all around Belarus is planned in the near future.

28–29.10.97 The International seminar "The Rights and Responsibility of Journalists in the CIS and Baltic Countries", organised by the International Federation of Journalists (IFJ), the Russian Union of Journalists and the Belarusian Union of Journalists, was held in Minsk. Leaders of journalists' organisations from the CIS (exc. Kyrgyzstan and Turkmenistan) took part in the seminar. The event made it possible for journalists to exchange opinions on vital questions and to discuss the situation in the field of the mass media in Belarus. On 29 October, the participants in the international forum were received by President Lukashenko.

29.10.97 Council of the Republic voted down the amendments to the Law 'On the press and other forms of mass media', passed in the second reading by the Chamber of Representatives of the National Meeting on 15 October 1997.

According to the procedure of adopting a draft law, a conciliatory commission with equal representation of both chambers will be set up. Any disagreement will be settled by the authors of the draft and experts. Then the draft will be examined for the second time at

a plenary meeting of the Council of the Republic and on the commission's proposal a final decision will be taken. If no compromise is achieved, the draft will be returned to the Chamber of Representatives for revision.

31.10.97 A correspondent of the newspaper 'Imya', Oleg Bebenin was assaulted. About 13.00, Oleg tried to catch a taxi in the city centre. Suddenly, a Volkswagen stopped beside him. Two men jumped out of the car, twisted his arms behind his back, and forced him in. Bebenin was taken out of the city and ordered to get out of the car. One of the kidnappers told Oleg not to criticise authorities and better think about his family. The other threatened him with physical reprisal. The kidnappers searched the journalist, took all the money he had in his wallet and a phone-card, then got in the car and left. Later that day, Oleg Bebenin made a complaint to the Department of Internal Affairs (DIA) of the Central District of Minsk, but was there advised to turn to the DIA of the district where he had been robbed.

According to the Interfax information from **04.11.97**, the deputy chief of the Administration of the President of Belarus, Ivan Pashkevich announced that NTV was the only Russian TV channel of all broadcasting on the territory of Belarus that paid for the services of the Belarusian Ministry of Communications. The debt of the Russian TV channels for today is 15 million Belarusian roubles. In case the debt is not paid off before 01.12.97, the frequency of one of the channels will be taken over by the Second Belarusian channel. "Belarusian leaders don't understand why they have to pay for 'undermining' – with respect to our country – activities of some of the Russian TV companies."

09.11.97 Night. Broadcast of the Russian TV channel 'NTV' stopped suddenly. At that time, Martin Scorsese's much-talked-of film "The Last Temptation of Christ" was supposed to be broadcast. Next day, the Head of the Television Management of the Ministry of Communications, Georgii Grinevetskiy explained that radio-relay connection was damaged by a gust of wind. However, the connection was adjusted by the end of the film.

The Belarusian Orthodox church assured that it had nothing to

do with the ban on the showing of the film, although, it welcomed this decision.

10.11.97 The editor-in-chief of the newspaper 'Imya', Ye. Vysotskaya was summoned to the public prosecution office of the Republic of Belarus and officially warned about the inadmissibility of breaking the law on the mass media. The basis for the warning was a series of collages published in 'Imya' (№№ 28, 29, 39, 40), which in the opinion of the prosecution office were of an 'offensive for President Lukashenko nature'. President Lukashenko, according to the prosecution office, is presented in images that are not in accordance with reality and defame him both as a person and political figure of his scale.

The editorial board of the newspaper 'Imya' will appeal against this warning in court and to the public prosecutor of the Republic of Belarus.

13.11.97 Journalist Valerii Shchukin was summoned as a suspect to the public prosecution office of the Sovietskii district of Minsk. Criminal proceedings were begun against the journalist on article 188 of the Belarusian Penal Code (slander addressed to the representatives of power). The basis for the proceedings was V. Shchukin's speech at the meeting on 30 August, for the defence of freedom of expression and to express solidarity with Pavel Sheremet and Dmitrii Zavadskiy who were under arrest at that time. In the opinion of the prosecution office, V. Shchukin expressed his rather critical opinion about president Lukashenko. However, the journalist is ready to prove his case in court.

10-13.11.97 The chairman of the Executive Committee of the Mogilev region, Alexandre Kulichkov forbade the editorial board of the newspaper 'Mogilevskiye Vedomosti' to publish critical material on the unreaped harvest. Nevertheless, the editorial board managed to resist the order and the article was published. The editorial board was supported by colleagues from regional television, who expressed their solidarity in live broadcast. These events took place on the eve of the president's visit to Mogilev.

19.11.97 The State Press Committee issued two warnings to the

editorial board of the newspaper 'Svaboda'. The first warning was issued for the article by A. Neverovskiy 'Remembrance Day in Minsk' published in the newspaper. In the Committee's opinion, the article is aimed at intimidating Belarusian citizens. The second one was issued for the article 'Impeachment is not of primary importance' in which it was pointed to the president's criminal activities and the impossibility of his fulfilling his duties. The State Press Committee considers the articles to be aimed at inciting social enmity and hatred.

These warnings were issued on the eve of court examination of the lawsuit against the newspaper 'Svaboda' for its closure brought in by the State Press Committee.

22.11.97 Investigator of the public prosecution office of the Central district of Minsk, Valentin Magaryl brought an action against the correspondent with the newspaper 'Imya' (Name), Irina Khalip to the municipal prosecution office. For half a year, V. Magaryl has been investigating the case of Irina Khalip beaten on 2 April 1997 while covering the demonstration against the Russian-Belarusian Union Treaty, now he affirms that Irina Khalip entered his office and slapped him in the face on Monday, 17.11.97. There was nobody in the office except them, but there are witnesses who heard the sound of the slap from adjacent rooms and saw the investigator's swollen face after I. Khalip's visit.

Investigator Natalya Starostina who is in charge of this case warned the journalist that it would be better if she told the truth. However, Irina refuses to make any comment and says that she visited Magaryl only to take a notification on the closure of her case.

I. Khalip has not been charged with any offence as yet, but criminal proceedings are likely to begin in case the action brought by V. Magaryl proves to be true.

24.11.97 The Supreme Economic Court of the Republic of Belarus took a decision to close down the operation of the independent newspaper 'Svaboda' (Liberty). The basis for this decision was two warnings on breaching the Law on the mass media issued to the newspaper by the public prosecution office and the State Press Committee in 1997.

It should be noted that warnings on the law infringements were issued to 'Svaboda' by various state organs more often than to other independent mass media. By the end of the week, the editorial board of the newspaper will receive the decision of the Supreme Economic Court, in which concrete reasons for the closure of the newspaper will be mentioned. The editorial board is going to appeal against this decision in a higher court instance.

At the press conference (25.11.97) on the matter of the closure of the newspaper, the editor-in-chief of the newspaper 'Svaboda', Igor Germenchuk announced that in the near future readers would hold a meeting to support the newspaper and would lobby the president, who, in Germenchuk's opinion, ordered to close down the newspaper. Germenchuk hopes that he will be supported by both Belarusian and foreign journalists. In case all these actions are ineffective, and the decision to close the newspaper is left in force, the editorial board will publish the newspaper illegally.

01.12.97 The editor in chief of the newspaper 'Femida-Nova', Irina Sokolova was summoned to the Minsk municipal public prosecution office and warned about the inadmissibility of breaking the law on the mass media. The warning was issued for the publication in the newspaper of the articles 'Practical Application of Theory' and 'Bullet-proof Waistcoat', which, in the opinion of the prosecution office, popularized violence and cruelty.

03.12.97 The Party of Communists of Belarus, besides the expulsion of journalist Valerii Shchukin, is going to initiate his dismissal from the newspaper 'Tovaristch' (Comrade). In the communists' opinion, Shchukin's behaviour (participation in meetings and demonstrations, sharp statements, etc.) disgraces a high communist title. However, Shchukin will not stop "either struggling against the regime or doing his journalistic work".

09.12.97 On the Belarusian-Lithuanian border, materials on the violation of human rights to be heard in Warsaw were seized from the editor-in-chief of the newspaper "Rabochii" (Worker), Victor Ivashkevich and the founder of the newspaper 'Svaboda', Pavel

Zhuk. Representatives of power announced that political control was established on the border.

11.12.97 Without giving any explanation, the Republic's video centre did not allow workers of the ORT Belarusian bureau to send their video-materials to Moscow.

12–13.12.97 The International seminar "Legal Aspects of Freedom of Expression" organised by the Belarusian Association of Journalists, Article 19 and the Council of Europe was held in Minsk. Participants in the seminar passed an appeal to the Chairman of the Belarusian Supreme Economic Court concerning reconsideration of the court's decision to close down the operations of the newspaper 'Svaboda'.

15.12.97 The deputy editor of the newspaper 'Imya', Irina Khalip was subject to interrogation as a suspect by the public prosecution office of the Partizanskii district of Minsk. The journalist admitted that she had slapped investigator Magaryl in the face in response to the insult. I. Khalip's actions can be classified as infliction of minor physical injuries on an official in connection with the execution of his professional duties (article 189, part 2 of the Penal Code of the Republic of Belarus).

16.12.97 The Economic Court of the Minsk area took a decision to evict the editorial board of the magazine 'Nadezhda' (Hope). 'Nadezhda' has been published since 1990. Its goal has been full and objective covering of invalids' life, publication of their works, letters, medical and other kinds of consultations. The basis for the eviction from the premises belonging to the Administration of the Central district of Minsk was the board's non-payment of the rent. It should be noted that in 1996, by the decision of the Executive Committee of the Administration of the Central district, the editorial board was released from paying the rent.

17.12.97 The trial against P. Sheremet and D. Zavadsky began in Oshmyany, a small frontier town, to which entrance is only possible on a special permission by the organs of internal affairs. Anna Prokhorova (the ORT news programs director) and Boris Zvoz-

skov (representative of a non-governmental organisation) were Sheremet's public defenders. Zavadsky's public defender was Boris Zvozskov (Deputy of the 13th Supreme Soviet of the Republic of Belarus). The Court did not approve the appointment of Valerii Tikhinya (ex-chair of the Constitutional Court of the Republic of Belarus), Victor Svirko (deputy editor of the newspaper 'Narodnaya Volia'), and Konstantin Kruk (representative of the All-Belarusian Association of Electors) as public defenders. In the course of the hearing, lawyer Garry Pogonjailo solicited the judges twice: for reinvestigation of the case in connection with the lack of evidence (turned down), and for the review of the case materials due to illegibility of the copy the defendants had at their disposal (sustained). The Court postponed the hearing until 23 December 1997.

20.12.97 The 2nd Congress of the Belarusian Association of Journalists (BAJ) was held in Minsk. The BAJ leaders gave account of activities carried out in 1997, and informed the audience about the BAJ plans and trends of activities for 1998.

The delegates of the Congress passed a statement on the matter of adoption of amendments to the Law on the Press and Other Forms of Mass Media by the Lower Chamber of the National Meeting on 17 December 1997.

23.12.97 The trial against the film crew of the ORT Belarusian bureau continued. The court approved the appointment of the ex-judge of the Constitutional court Mikhail Pastukhov as a public defender. In connection with another refusal of the application for the appointment of V. Tikhinya, V. Svirko and K. Kruk as public defenders, Garry Pogonjailo expressed his doubts as to the impartiality of the court and prosecutor.

The prosecutor started familiarizing the court with the bill of indictment. Another hearing will take place on 24.12.97.

23.12.97 At about 8 p.m., Yurii Khashchevatsky, well-known in Belarus film director, author of the file 'An Ordinary President' was assaulted in his studio by two unidentified persons. As a result, Khashchevatsky received a triple fracture of a leg, fractures of ribs and concussion. The assailants did not get interested in expensive

television equipment situated in the studio. Department of Internal Affairs of the Octyabrskii district of Minsk conducts an investigation into the fact of the assault. However, the film director does not believe the criminals will be found.

29.12.97 The Court of the Central district of Minsk sentenced Valerii Shchukin to a ten-day administrative arrest for his participation in an unsanctioned meeting and a rally on 23 November 1997. Valerii Shchukin will celebrate the New Year in prison.

29.12.97 Due to Sheremet's illness a court hearing of the ORT Minsk bureau case was postponed until 5 January 1998.

THE LEGAL SERVICE
OF THE BELARUSIAN PEN CENTRE

Жоўтая кніга

Маніторынг 30.08.1995 г. – 29.12.1997 г.

Для ўнутранага карыстання ў грамадской арганізацыі

Здадзена ў друк 29.01.1998 г.
Фармат 60/84 1/16. Наклад 299 ас.